

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA,
ENAPLEVA ULICA ŠTEV. 1
TELEFON 5-12 DO 5-14

ROKOPISI SE NE VRAČAJO

IZHAJA VSAK DAN RAZEN
PONEDELJKA

SLOVENSKI POROČEVALEC

MINISTRSTVO ODDELKA
LJUBLJANA

SELEFON 5-12 DO 5-14

POŠTNI OKROVNI RACUN
LJUBLJANA ŠTEV. 6-4001-1

OGLASI PO CENIKU

MESERNA NAROČNINA
4 DIN

★ G L A S I L O O S V O B O D I L N E F R O N T E S L O V E N I J E ★

Ni sile, ki bi mogla zaustaviti češkoslovaško ljudstvo na poti k socializmu

Razpravljanje v češkoslovaški ustavodajni skupščini o delovnem programu nove Gottwaldove vlade

Praga, 13. marca. (Tanjug). V Češkoslovaški ustavodajni skupščini so pričeli razpravljati o programu nove vlade. Potem, ko je sporočil navzočim, da so se nekateri kompromitirani poslanci odrekli svojim mandatom, je dal predsednik skupščine Jožef David besedo generalnemu tajniku KP Češkoslovaške Rudolfa Slanskemu, ki je v imenu poslanskega kluba komunistične partije izjavil, da se povsem strinja s programom nove vlade. Slanski je izjavil:

»Domača reakcija je doživela popoln poraz ob nedavni krizi. 25. februar 1948 je v zgodovini Češkoslovaške pričetek novega razdobja v njenem razvoju. Komunistična partija Češkoslovaške je ponovno opozarjala stranke in ljudski front na državni udar, ki ga je pripravljala reakcija. Reakcija je spekulirala s prehodnimi težavami države in skušala izriniti iz vlade najmočnejšo stranko — komunistično partijo Češkoslovaške in tako izpremeniti še pred volitvami odnos političnih sil v svojo korist. Toda reakcija je precejevala svoje in podcenjevala ljudske sile, ker ni videla, da je češkoslovaško ljudstvo trdno odločeno braniti novo ljudsko demokratično ureditev.

Nova ustava bo zajamčila ljudstvu vse pravice in svobode. Vendar pa svoboda verojzgovnosti ne pomeni, da bo ljudstvo trpelo zlorabljanje cerkve in verskega tiska za borbo proti demokratični vladi Češkoslovaške

republike. Ni sile na svetu, ki bi mogla zaustaviti češkoslovaško ljudstvo na njegovi poti v socializem. Velike manifestacije zadnjih dni jasno in nedvoumno pričajo o velikem zaupanju ljudstva v vlado Klementa Gottwalda. Niti ena vlada v naši zgodovini se ni naslanjala na tako široke ljudske množice.

To je jamstvo za razvoj naše republike in srečno socialistično bodočnost.

Predsednik socialnodemokratske stranke dr. Jon je v imenu svoje stranke izjavil, da bo glasoval za program nove vlade.

Generalni tajnik KP Slovaške Baštovskij se je v svojem govoru dotaknil mobilizacije naprednih sil Slovaške ter izjavil, da bo slovaško delovno ljudstvo v vsem silami podpiralo novo vlado Klementa Gottwalda ter obnovljeno ljudsko fronto.

Predstavniki Ljudske stranke, češkoslovaške socialistične stranke, stranke svobode in bivše slovaške demokratske stranke so se izjavili za program nove vlade Klementa Gottwalda.

Ustavodajna skupščina je imela na svojem plenarnem zasedanju, na katerem je bil odobren vladni program, redno sejo, na kateri je bil med drugim sprejet tudi zakon o Narodni banki in finansiranju narodnih podjetij. Finančni minister dr. Dolansky je naglasil ob tej priložnosti, da se bo Narodna banka direktno udeležila v gospodarskem planu izgradnje države in ga finančno podprla. Minister

za industrijo Zdenek Fierlinger je poudaril v svojem govoru, da bo zakon o finansiranju narodnih podjetij prispeval k ozdravitvi podraževane industrije in pravilnemu vodstvu financ in nadzorstva nad narodnimi podjetji.

Obnova procesov proti kolaboracionistom

Praga, 13. marca. (Tanjug). Pravosodni minister dr. Čepička je izjavil, da bodo organi pravosodnega ministrstva v kratkem pričeli z obnovo vseh procesov proti kolaboracionistom. Sodišča bodo obnovila obravnave, ki so bile prekinjene ter obravnave, na katerih so kolaboracionisti prejeli milo kazni. Pred sodišče bodo prišli tudi njihovi pomočniki.

Stranka slovaškega narodnega preporoda

Praga, 13. marca. (Tanjug). Slovaška demokratska stranka je spreminila ime in se imenuje sedaj »Stranka slovaškega preporoda«. Stranka bo izdajala list »Lud«.

Na čelu nove stranke sta državni tajnik pri ministrstvu za narodno obrambo dr. Ševčík in podpolkovnik Polak.

V štirih dneh stopilo v KP 104.000 oseb

Praga, 13. marca. (Tass). Na ozemlju Češke je stopilo v komunistično partijo v 4 dneh, in sicer od 7. do 10. marca, nad 104.000 oseb.

„COLEGIUM AUSILIUM“ — SREDIŠČE TAJNE Vatikanske špijonaže proti slovaškim državam

Vatikanska sekcija št. 2 vodi protidemokratsko politiko vatikanskih organizacij v državah vzhodne Evrope

Rim, 13. marca. (Tanjug). »Republika« piše, da ima italijanska policija v rokah dokaz o vohunskem delovanju aretirane podtajnika vatikanske države msc. Edvarda Ciplica. Gre za strogo zaupna navodila in ukaze tajnika vatikanske države msc. Montinija o organizaciji vatikanske politične službe v tujini. Za odpremo teh ukazov in navodil je skrbel Ciplico, ki je osebo opravičeval dolžnost tajnega sekretarja in tajnega arhivirja v vatikanski sekciji št. 2. Ta sekcija vodi protidemokratsko politiko vatikanskih organizacij v državah vzhodne Evrope. Sekcija št. 2, ki je pod direktnim nadzorom tajnika Montinija, ima svoj neuradni sedež v tako imenovanem »Colegium Ausilium« na trgu Santa Maria Maggiore v Rimu. V tem kolegiju deluje okrog 300 vatikanskih duhovnikov različnih narodnosti, ki so dovršili posebno šolo za vodstvo pro-

tidemokratske delavnosti in vohunstvo v demokracijskih slovaških državah na vzhodu. V kolegiju so tudi posebni tečaj za študij slovaških jezikov.

»Republika« poudarja, da delujejo v tem kolegiju, ki je središče tajne vatikanske vohunske klike, bivši višji in nižji hitlerjevski SS-četi in bivši oficirji hitlerjevske vohunske službe. Po osvojitvi Italije je Vatikan nudil vse tem oficirjem zatočišče ter jim zaupal važne funkcije v svojem »Colegium Ausilium«. Vodstvo so zaupali bivšemu hitlerjevskemu polkovniku Taufu, ki je bil poprej šef nacistične vohunske službe v Modeni.

Ameriški veleposlanik pri De Gasperiju

Rim, 13. marca. (AFP). Ameriški veleposlanik v Italiji James Dunn je imel danes dolg sestanek s predsed-

nikom vlade De Gasperijem. Pred tem je bil predsednik vlade pri predsedniku republike De Nicoliju, s katerim se je dolgo razgovarjal o današnjem položaju v zvezi z javnim redom in predvolivno kampanjo.

Italijansko delavstvo v borbi za delo in kruh

Rim, 12. marca. (Tanjug). Tovarniški delavci v Forni ju blizu Rima so stopili v splošno stavko, ker se industriji niso hoteli ravnati po delovni pogodbi.

V provinci Frosinone blizu Rima stavkajo delavci in nameštenci občinskih ustanov že 4 dni, ker dva meseca niso dobili plač. Prebivalstvo cele pokrajine je sklenilo, da bo imelo danes v znamenje solidarnosti z občinjskimi delavci in nameščenici splošno dvournno stavko.

novci znotraj in zunaj. Zato ni nič čudnega, da se postavljajo bivši borci gibanja odpora pred sodišča. Vaš zahodni vojaški pakt vodi v vojno. Monakovi, ki so bili — ko bi se morali boriti proti fašizmu — proti vojni, danes žele vojno in borbo proti demokraciji.

V zaključku govora je predsednik komunistične parlamentarne skupine pozval vse Francoze k enotnosti, da se obdrži duh gibanja odpora. Vam — je zaključil Duclos — ki bi radi spremenili Francoze v vojaške imperializma, odgovorjamo, da bodo oni kljub vašim željam vojaški miru.

ZDA in Anglija ne želita sporazuma glede avstrijske mirovne pogodbe

London, 13. marca. (Tass). Na četrtkovni seji namestnikov ministrov zunanjih zadev za Avstrijo so predstavniki Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije zopet hoteli prisiliti sovjetsko delegacijo k novemu popuščanju v vprašanju nemške imovine v Avstriji, ne da bi bili tudi sami pripravljeni popustiti.

Ko je poudaril, da je Sovjetska zveza pristala na popuščanje, medtem ko delegacija ZDA in Velike Britanije svojega stališča vse od londonske konference v februarju 1947 nista izpremenili, je sovjetski predstavnik Kokotov izjavil, da imajo sedaj besedo delegacije teh sil in ne delegacija Sovjetske zveze.

Predstavnik ZDA je hotel ustvariti vtis, kakor da je ameriška delegacija pripravljena popustiti in je predlagal, da naj se določi v odnosu na britanski in sovjetski predlog srednji — povprečni odstotek za proizvodnjo nafte, kar pomeni samo ponavljanje francoskega predloga, ki ga je sovjetska delegacija odklonila kot nesprejemljivo že na londonskem zasedanju Sveta ministrov zunanjih zadev.

Ti potiski, da se prikaže ponavljanje francoskih števil kot nov korak do stališča sovjetske delegacije — je izjavil Kokotov — dokazujejo, da ureditev vprašanja nemške imovine na pravih temeljih ni začelno in da ZDA in Velika Britanija ne želita, da bi prišlo do sporazuma glede avstrijske mirovne pogodbe.

Na seji 12. marca so namestniki zunanjih ministrov točneje formulirali svoje stališče do sovjetskega predloga o bivšem nemškem premoženju v Avstriji. Po dobljenih obvezstih ni nobena od treh delegacij pokazala želje, da bi sprejela sovjetski predlog. Predstavniki ZDA, Velike Britanije in Francije so samo ponovili svoje prvotno stališče, ki ne more biti podlaga za sporazum in se ne razlikuje bistveno od prvotnega francoskega predloga. Pomembno je stališče britanskega predstavnika, ki je še naprej trdil, da britanska delegacija ne more spreminiti svojega stališča, dokler sovjetska delegacija ne bo pristala na to, da bi razpravljali o seznamu posameznih objektov, in dokler ne bi izrazila pripravljenosti za znižanje številke, omenjene v njenem predlogu.

Prilagodni sestanek je določen za dne 15. marca, ko bodo namestniki zunanjih ministrov nadaljevali z razpravljanjem o sovjetskem predlogu.

NAVODILO O UPORABLJANJU IN IZKORIŠČANJU BONOV ZA NAKUP INDUSTRIJSKEGA BLAGA PO VEZANIH CENAH

Beograd, 13. marca. Na podlagi 7. čl. uredb o prodaji kmetijskih pridelkov s pravico do nakupa določenih industrijskih izdelkov po nižjih enotnih cenah izdajam v soglasju s finančnim ministrom FLRJ

navodilo

o uporabljanju in izkoriščanju bonov za nakup industrijskega blaga, ki se prodaja v trgovini po vezanih cenah kakor tudi o načinu nakupa in prodaje tega blaga.

I.

Oblika bonov

Boni, ki jih prejmejo kmetovalci-pridelovalci in kmetčke delovne zadrage, ki se prodajo za nakup industrijskega blaga, ki se prodaja v trgovini po vezanih cenah, se tiskajo v komadih po 1000, 100 in 10 din.

Bone tiska ministrstvo za trgovino in preskrbo FLRJ.

Vsak bon ima tri dela: talon, potrdilo in kuponsko pole.

Na prvem delu (talonu) sta natisniti šteto in serija bona; v tem delu se vpiše ime in priimek kmetovalca-pridelovalca, kraj preskrbovanja in okraj (oziroma naziv kmetčke delovne zadrage, kraj njenega sedeža in okraj), kakor tudi datum, kdaj je bil izdan koristniku. Talon podpisuje pooblaščenec službenec podjetja, oziroma zadrage, ki je kupila kmetijske pridelke po vezanih cenah.

Na drugem delu bona (potrdilu), ki ima isto številko in serijo kakor prvi del (talon) se vpiše isti podatki o kmetovalcu-prizvajalcu oziroma o kmetčki delovni zadrugi kakor na prvem delu (talonu). Na potrdilu je treba nadalje napisati dan izdavitve bona koristniku, pritisniti pečat in podpisati kupca (kmetčko nabavno-prodajno zadrugo, okrajno zadrugo poslovno zvezo, državno podjetje za odkup ali drugo pooblaščenno državno podjetje).

Tretji del bona (kuponska pola) sestoji pri bonih po 1000 din in 10 kuponov po 100 din; pri bonih po 10 din iz 10 kuponov po 10 din in pri bonih po 10 din iz 10 kuponov po 1 dinar.

Talon ostane pri zadrugi (odkupnem podjetju), ki je kupila kmetijske pridelke po vezanih cenah in služi kot dokaz, da je bil bon izdan.

Potrdilo in kuponsko polo (drugi in tretji del bona) je treba izročiti skupaj kmetovalcu — pridelovalcu oziroma kmetčki delovni zadrugi, ki je prodala kmetijske pridelke po vezanih cenah, hkrati pa služijo za nakup industrijskega blaga po nižjih enotnih cenah.

Razen tega služi potrdilo tudi za dokaz pri določanju davčne osnove.

II.

Razdeljevanje bonov zadrugam in odkupnim podjetjem

Razdeljevanje bonov okrajnim zadrugam in odkupnim podjetjem poteka po naslednjem postopku: Kmetički nabavno-prodajni zadrugi, državnim odkupnim podjetjem kakor tudi drugim državnim podjetjem, ki bodo pooblaščenca za nakup kmetijskih proizvodov po nižjih enotnih cenah, se vrši takole:

Uprava za odkup ministrstva trgovine in preskrbe ljudske republike predloži na podlagi potrebe, ki jih sestavljajo okrajne (mestne) uprave za odkup, svoje potrebe po bonih upravi za odkup ministrstva trgovine in preskrbe FLRJ (zvezni upravi za odkup). Potrebe je treba predložiti za dobo dveh mesecev. V njih je treba označiti število bonov po normirani vrednosti, ki je potrebna vsaki posamezni okrajni (mestni) upravi za odkup. Zvezna uprava za odkup dostavi na podlagi tega potrebno število bonov neposredno okrajnim (mestnim) upravam za odkup. Ob postopku bonov izda uprava za odkup potrdilo o prejemu teh bonov v pehli izvodih po obrazcu št. 1. Tri izvode potrdila pošlje okrajni (mestni) upravi za odkup (od tega pošlje 1 izvod skupaj z boni, dva pa s posebno pošto), 1 izvod dostavi upravi za odkup ministrstva trgovine in preskrbe ljudske republike, enega pa si obdrži zaradi lastne evidence.

Okrajna uprava za odkup potrdi po prejemu bonov in potrdil dva izvoda potrdila, od katerih dostavi enega zvezni upravi za odkup, drugega pa upravi za odkup svoje ljudske republike. Tretji izvod obdrži okrajna (mestna) uprava za odkup.

Kmetički nabavno-prodajni zadrugi, okrajne zadrage poslovne zveze, državna odkupna podjetja in druga pooblaščenca državna podjetja prejmejo bone od okrajnih (mestnih) uprav za odkup na ozemlju, kjer kupujejo kmetijske pridelke po vezanih cenah. Odkupne postaje in nakupovalci, ki ne prebivajo v okrajni oziroma nakupujejo kmetijske pridelke izven okraja, kjer je sedež njihovega podjetja, dobe bone prav tako pri okrajni (mestni) upravi za odkup na ozemlju, kjer kupujejo bla-

go. Okrajne (mestne) uprave za odkup razdeljujejo bone zadrugam in podjetjem v okviru odkupnih planov. Boni za kmetičke nabavno-prodajne zadrage se izdajajo po njihovih okrajnih zadrugah poslovnih zvezah.

III.

Izdajanje bonov kmetovalcem - pridelovalcem

Kmetovalcem-pridelovalcem oziroma kmetičkim delovnim zadrugam, ki so prodale svoje pridelke po vezanih cenah, izdajajo bone kmetičke nabavno-prodajne zadrage, okrajne zadrage poslovne zveze, državna odkupna podjetja, druga pooblaščenca državna podjetja kakor tudi njihovi nakupovalci, in sicer takoj po nakupu ob izplačilu kupoprodajnega zneska. Sprejem bonov potrdijo kmetovalci-pridelovalci in kmetčke delovne zadrage na priznanici (blagajniški temljicini). Na tej priznanici morajo potrditi prejem denarja ali čeka, ki so ga dobili za prodane pridelke.

Vrednost izdanih bonov mora ustrezati vrednosti odkupljenih pridelkov. Če je znesek odkupljenih pridelkov tak, da ni mogoče izdati celih bonov (t. j. boni imajo vseh deset kuponov), potem je treba na bonu nominalne vrednosti 10 din odrezati tisto število kuponov po 1 din, ki je potrebno, da bo vrednost izdanih bonov ustrezala znesku kupljenega blaga in pr.: če prodal kmet kmetijske proizvode po vezanih cenah v vrednosti 1678 din, bo prejel: 1 bon po 1000 din, 6 bonov po 100 dinarjev, 7 celih bonov po 10 din, 1 bon po 10 din, pri katerem bosta pa odrezana dva kupona po 1 din.

Pri izdajanju bonov se ne sme odrezati kuponov po 1000 in 100 din (n. pr.: če prodal kmet blaga za 750 dinarjev, mu je treba dati 7 bonov po 100 din in 5 bonov po 10 din, ni mu pa mogoče dati 1 bon za 1000 dinarjev, od katerega bi odrezali 3 kupone po 100 din in 1 bon za 100 dinarjev, od katerega bi odrezali 5 kuponov po 10 din).

Zadrage in druga podjetja, ki izdajajo bone, lahko dajo namesto bonov po 1000 din in 100 din tudi bone po 100 din oziroma 10 din, zlasti če to zahtevajo kmetovalci oziroma kmetčke delovne zadrage.

IV.

Evidenca in shramba bonov

Kmetičke nabavno-prodajne zadrage in državna podjetja, ki so pooblaščenca za izdajanje bonov kakor tudi odkupne postaje teh zadrug in podjetij morajo vsak mesec najpozneje do 5. dne v mesecu predložiti poročila o stanju in kroženju bonov okrajni (mestni) upravi za odkup, ki jim je dala bone, in sicer po obrazcu, ki ga predpiše zvezna uprava za odkup. Skupaj s temi poročili je treba dostaviti tudi vse odrezane kupone. Kmetičke nabavno-prodajne zadrage dostavljajo poročila in odrezane kupone po svojih okrajnih zadrugah poslovnih zvezah. Vrednost kupljenih kmetijskih pridelkov in vrednost vrnjenih odrezanih kuponov se mora ujemati z nominalnim zneskom bonov, ki so bili dani kmetovalcem in kmetičkim delovnim zadrugam.

Na podlagi teh poročil sestavlja okrajna (mestna) uprava za odkup po obrazcu, ki ga predpiše zvezna uprava za odkup, poročila o stanju in kroženju bonov v njihovem področju. Najpozneje do 8. v mesecu pošljejo po en izvod tega poročila zvezni upravi za odkup in upravi za odkup svoje ljudske republike. En izvod tega poročila obdrže okrajne (mestne) uprave za odkup za lastne potrebe.

Po istem obrazcu sestavlja uprava za odkup ljudskih republik svoja zbiralna poročila po okrajih in jih najpozneje do 15. v mesecu pošljejo zvezni upravi za odkup.

Zvezna uprava za odkup, republiške uprave za odkup in okrajne (mestne) uprave za odkup, okrajne zadrage poslovne zveze, kmetičke nabavno-prodajne zadrage in vsa podjetja, ki so pooblaščenca za nakup kmetijskih pridelkov po vezanih cenah, morajo voditi posebno evidenco sprejetih in oddanih bonov kakor tudi odrezkov bonov. To evidenco je treba voditi v posebni evidenci knjigi, katere obrazec predpiše zvezna uprava za odkup.

Okrajne uprave za odkup bodo opravljale obvezna najmanj enkrat na mesec revizijo številčnega stanja bonov in poslovanja z boni pri okrajni zadrugi poslovni zvezi in drugih podjetjih, pooblaščenih za odkup po vezanih cenah. Okrajne uprave za odkup lahko od časa do časa po potrebi napravijo revizijo tudi v zadrugah svojega področja. Službenec okrajnih uprav za odkup morajo po reviziji v evidenci knjigi pisмено potrditi čas in rezultat opravljene revizije.

Osebe, ki so odgovorne za bone, morajo te bone skrbno hraniti na določenem in varnem kraju (blagajni in slično) ter ravnati z njimi z največjo skrbnostjo. Prav tako ni s isto skrbnostjo je treba hraniti tudi odrezane

kupone od bonov po 10 din. Po preteku vsakih 6 mesecev bo posebna komisija, ki jo določi okrajna (mestna) uprava za odkup, vrnjene količine kuponov sežgala.

Za ehanjevanje in ravnanje z boni ter odrezanimi kuponi skrbijo in so odgovorne osebe, katerim so le-ti zaupani na razpolaganje, tako tudi odgovorni voditelji uprav za odkup, oziroma zadrug in podjetij, ki izdajajo bone.

VI.

Obračun stroškov za tiskanje in izdajanje bonov

Kmetovalci — pridelovalci in kmetčke delovne zadrage plačajo ob prejemu bonov v gotovini za vsak sprejeti bon nominalne vrednosti 1000 din 2 dinarja, za bon nominalne vrednosti 100 din pa 1 dinar. Boni nominalne vrednosti 10 din se bodo izdajali brezplačno. Plačane zneske v smislu gornjega odstavka bodo odvedle kmetičke nabavno-prodajne zadrage odnosno njihove okrajne poslovne zveze pa tudi ostala podjetja, ki izdajajo bone kmetovalcem in kmetičkim delovnim zadrugam, mesečno ob enem s poročili v smislu št. 4 tega navodila. Na isti način obračunavajo okrajne (mestne) uprave za odkup z upravo za odkup svoje ljudske republike, uprava za odkup ljudske republike pa z zvezno upravo za odkup.

VII.

Vrnitev neuporabljenih bonov

Če imajo okrajne zadrage poslovne zveze oziroma kmetičke nabavno-prodajne zadrage in druga državna podjetja več bonov kakor jih potrebujejo, bodo poslane nepotrebne bone okrajni upravi za odkup. Okrajna uprava za odkup lahko te bone razdeli med druga podjetja svojega področja, če pa za to ni potrebe, jih bo poslala upravi za odkup ljudske republike. Uprava za odkup ljudske republike bo razdelila te bone po potrebi drugim okrajnim upravam za odkup na svojem področju po obrazcu, navedenem v št. 2 tega navodila. V kolikor uprava za odkup ljudske republike ni razpodelila bonov okrajnim (mestnim) upravam za odkup, bo to upoštevala pri nabavi bonov za naslednje obdobje.

VIII.

Prodaja industrijskega blaga

Kmetovalci in kmetčke zadrage kupujejo industrijske izdelke po nižjih enotnih cenah na podlagi potrdila in kuponske pole, ki morajo biti neolocene. Industrijski izdelki se ne morejo kupovati samo s kuponsko pole, tudi ne samo s potrdilom. Pri nakupu blaga se odreže s kuponske pole tolikšno število kuponov, ki ustreza vrednosti industrijskega blaga. Kadar so s kuponske pole odrezani vsi kuponi, se vrne kmetovalcu odnosno kmetčki delovni zadrugi samo potrdilo.

Industrijske izdelke po nižjih enotnih cenah lahko kupujejo samo tisti kmetovalci odnosno tiste kmetčke delovne zadrage, na katere se glase boni (potrdila). Vsak prenos, odstopanje ali prodaja bonov so prepovedani in ne bodo priznani.

IX.

Obračunavanje prodanega blaga

Kmetičke nabavno-prodajne zadrage in prodajalne okrajnih zadrugah poslovnih zvez obračunavajo izročeno industrijsko blago na podlagi odrezanih kuponov in kuponskih pol.

Kmetičke nabavno-prodajne zadrage in prodajalne okrajnih zadrugah poslovnih zvez pošiljajo vsak mesec po okrajni zadrugi poslovni zvezi okrajnemu izvršilnemu odboru potrdila o prodanih bonih. Ta poročila se pošiljajo v dveh izvodih najpozneje do 15. v mesecu za pretekli mesec. En izvod poročila pošlje okrajna zadruga poslovna zveza okrajnemu izvršilnemu odboru, drugi izvod pa si pridržijo za svojo evidenco. S poročilom se pošiljajo tudi vsi kuponi odnosno kuponske pole, ki so izrezane za prodano industrijsko blago. Odrezane kupone bodo prodajalne lepile po njihovi vrednosti na celih polah papirja, cele kuponske pole pa bodo prodajalne, tudi po vrednosti, sešile v svežnje po 100 kosov.

Okrajni izvršilni odbor potrjuje sprejem poročila s kuponi vsaki kmetički nabavno-prodajni zadrugi odnosno okrajni zadrugi poslovni zvezi (za njene prodajalne). Po en prepis teh potrdil obdrži okrajni izvršilni odbor za svojo evidenco.

Prejete kupone mora okrajni izvršilni odbor uničiti (s tem, da jih ne izloči, prečrta s črnilom ali na drug primeren način) in da jih hrani z ustreznimi drugimi potrdili iz prejšnjega odstavka. Po preteku 6 mesecev bo posebna komisija, določena od okrajnega izvršilnega odbora, sežgala uničene kupone.

Proizvajalna podjetja oz. kmetičke, Nadleževanje na 2. strani

Pred 65 leti je umrl Karl Marx

Dne 14. marca 1883, ob tri četrti na tri popoldne, se je izteklo življenja enega največjih mislecev — Karla Marxa.

Marx je s svojim prijateljem in sodelavcem Friedrichom Engelsom tvorec novega pogleda na svet — dialektičnega materializma. Marx je kritično pregledal vse dotakratne izsledke filozofske misli in znanosti, obogatil človeško misel z novimi izsledki, ustvaril nov svetovni nazor, nauk delavskega razreda — marksizem.

Marx je prvi, dosleden osnovam materializma, odkril resnične zakone družbenega razvoja in dokazal, da tvorijo pogoji proizvodnje materialnih dobrin osnovno zgodovinske dejavnosti ljudi. Toda ne samo to. Odkril je še poseben zakon kapitalistične družbe. Z odkritjem presežne vrednosti, ki je prisvojeno neplačano delo, je Marx znanstveno dokazal kapitalistično izkoriščanje delavskega razreda in hkrati razkril osnovo obstanka kapitalistične proizvodnje. Na podlagi teh ugotovitev je Marx znanstveno pojasnil osnove socialističnega gibanja, neizbežnost zlozama kapitalizma in ustvaritve novega družbenega reda, ki ga bo zgradil delavski razred ob pomoči vseh delovnih ljudi.

Toda Marx ni bil samo znanstvenik. On ni samo razlagal svet, temveč se je predvsem boril, da bi ga spremenil. Engels je dejal v govoru, ki ga je imel na grobu Karla Marxa: »Marx je bil predvsem revolucionar. Za svojo življenjsko nalogo je smatral, da sodeluje pri zrušitvi kapitalistične družbe, pri osvoboditvi moderne proletariata, kateremu je pomagal do lastne zavesti, proletariata, kateremu je odkril njegove potrebe in pogoje za nadaljnje življenje. Boj je ena najznačilnejših potez Marxovega življenja.«

Marxovo delo je neločljivo povezano z usodo delavskega razreda, z njegovimi zmagami in uspehi. »Samo Marxov filozofski materializem je pokazal proletariatu izhod iz duhovnega suženjstva, v katerem so doslej tičali vsi potlačeni razredi. Samo Marxova ekonomska teorija je pojasnila resnični položaj proletariata v obtem sistemu kapitalizma.« (Lenin.) Marxovo delo je torej doživelo prav v tem stoletju svojo največjo potrditev. Oktobrska revolucija in ljudsko demokratično revolucije v državah vzhodne in jugovzhodne Evrope so dokaz moči in življenjske tvornosti marxizma.

Karl Marx je genij misli in dela, ki je prvi pokazal človeštvu po iz predgovodine v pravo človeško zgodovino, kjer bo človek svobodno zavestno gradil svojo bodočnost.

Marxovo ime in delo bo živelo vsekdar.

Popis prebivalstva bo 15. marca 1948

Pomen popisa in njegova važnost za plansko gospodarstvo

PRISOTNOST IN ODSOTNOST

Namen popisa je ugotoviti številčno stanje v nekem kraju redno bivačega prebivalstva, kakor tudi ob času popisa trenutno prisotnega prebivalstva. Zaradi tega zajame popis vse osebe, ki so v kakem kraju ob kritičnem trenutku trajno prisotne, začasno odsotne in začasno prisotne.

Vrsta prisotnosti ali odsotnosti se vpiše v ustrezno razpredelnico na obrazcih, tako na »Popisnici« kakor na »Listu za gospodinjstvo«.

1. Trajno prisotne osebe: Trajno prisotne osebe so tiste, ki stalno, oz. redno prebivajo v kraju in gospodinjstvu, ker bodo popisane. Po pravilu so zaposlene osebe trajno prisotne v kraju svoje zaposlitve.

V primeru, če je oseba zaposlena v drugem kraju, kakor stanuje, in redno prihaja (hodi, se vozi) na delo v drug kraj, se popiše na kraju svojega stanovanja kot trajno prisotna.

Poleg tega smatramo za trajno prisotne še naslednje osebe:

a) Osebe, ki so o polnoči med 15. in 16. marcem na potovanju ali na izletih (z vlakom, ladjo, avtom, peš, itd.) in se nameravajo vrniti v svoje stalno bivališče v takem času, da ne bodo nikjer drugje kot začasno prisotne popisane (v hotelih, prenočiščih, itd.), se smatrajo kot trajno prisotne v kraju in gospodinjstvu, v katerem redno prebivajo, oz. kamor se nameravajo vrniti.

b) Osebe, ki so v noči popisa odsotne iz stanovanja, n. pr. na nočnem delu, na vlakih, v tovarni in podobno, se smatrajo kot trajno prisotne v svojem bivališču in gospodinjstvu.

c) Osebe brez stalnega bivališča (cigani, potujoči komedijanti, itd.) so trajno prisotne v kraju, kjer redno prebivajo.

d) Tuji državljani se smatrajo za trajno prisotne o kraju, kjer redno prebivajo.

e) Osebe, (samci) ki bodisi začasno odsotne iz svojega bivališča nimajo doma nikogar, ki bi jih javil kot začasno odsotne, se popišejo kot trajno prisotne v kraju, kjer so ob času popisa.

Glede prisotnosti oseb, živčih v zavodih in ustanovah, so izdana popisovalcem posebna navodila.

Glede vpisa prisotnosti velja načelo, naj se vsak vpiše kot trajno prisoten, za katerega je sigurno, da ga ne bo nihče vpisal v drugem kraju kot začasno odsotnega.

2. Začasno odsotne osebe. Začasno odsotne osebe so tiste, ki zapuste svoje redno bivališče iz prehodnega vzroka in z namenom, da se vrnejo. Začasno odsotne osebe smatramo predvsem naslednje osebe:

a) osebe, ki služijo vojaški rok, ali so na orožnih vajah;

b) dijake, študente in učence v šolah, ki so zaradi šolanja začasno prisotni v mestu šolanja bodisi v naši državi, bodisi v inozemstvu;

c) učence v gospodarstvu (vajence), ki se šolajo izven kraja stalnega bivališča ali v inozemstvu;

d) osebe, ki so začasno v zdraviliščih, bolnišnicah, okrevališčih in podobno, ter ostale, dane v oskrbo;

e) osebe, ki so na daljšem potovanju, na dopustu ter podobno in katere bodo v kraju, kjer jih bo zatekel popis, popisane kot začasno prisotne;

f) naše državljane v inozemstvu (člane naših diplomatskih predstavništev, naših delegacij, študente, vajence, osebe na potovanju, ki so odšli začasno iz naše države z rednim potnim listom).

3. Začasno prisotne osebe. Kot začasno prisotne osebe smatramo v kakem kraju tiste osebe, ki so v smislu gornjih izjav in v svojem rednem bivališču začasno odsotni v trenutku popisa, n. pr. osebe, prisotne na kritičnem dan v hotelih, prenočiščih, bolnišnicah, študente, vajence, sezonske delavce v rodbinah, goste v rodbinah, in podobno.

POPISNICA

Popisnica je najvažnejši obrazec v vsem popisu. Izpolni se za vsako osebo, ki jo zajame popis prebivalstva, in sicer v tistem gospodinjstvu, v katerem je o polnoči med 15. in 16. marcem. Popisnico izpolni vsaka oseba ne glede na to, ali je trajno ali začasno prisotna. Prav tako je treba izpolniti popisnico za vse tiste člane gospodinjstva, ki so ob kritičnem trenutku začasno odsotni.

V razpredelnico o prisotnosti se vpiše »da« v tisto rubriko, ki ustreza dejanskemu stanju.

V naslednjem dajemo nekatere napotke za izpolnjevanje popisnice v najvažnejših vprašanjih:

K vprašanju III. »Rojstno leto«: Izpolni se letnica in datum rojstva.

K vprašanju IV. »Kraj, okraj in ljudska republika rojstva«: vpiše se točna označba kraja, če jo doletni pozna, sicer se navede kraj, okraj in republika po najboljši vednosti. Če je kdo rojen v inozemstvu, navede kraj in državo rojstva.

K vprašanju VII. »Državljanstvo«: vpiše se je li državljani FLRJ ali tuje. Kdor ima dvoje državljanstev in je izmed teh eno državljanstvo FLRJ, vpiše je državljani FLRJ.

K vprašanju VIII. »Pismenost«: se odgovori točno v smislu navodil na obrazcu.

K vprašanju IX. »Šolska izobrazba«: Na vprašanje se odgovarja na dva načina: a) osebe, ki so dokončale svoje šolanje, vpišejo svoje dovršeni najvišji razred (letnik, semester) šole in sicer rubriko v ustrezajočo vrsto šole. Če pa je kdo obiskoval ali dovršil strokovno šolo, da obenem tudi odgovor na vprašanje pod točko b, o ali č, tj. vpiše tudi vrsto dovršene splošne šole, ki jo je obiskoval pred strokovno šolo. Vpiše se razred (letnik, semester), ki ga je kdo dovršil, ne morda le začel obiskovati. Kot strokovna šola se smatra tudi tečaj, ki je trajal eno šolsko leto (n. pr. abiturjentski tečaj, enoletni trgovski tečaj, itd.) Kdor zna brati in pisati kot samouk, se vpiše v razpredelnico »brez šolske izobrazbe«.

b) Osebe, ki se še šolajo, vpišejo razred (letnik, semester), ki ga trenutno obiskujejo, ter tisto vrsto šole, ki jo doživljajo pred sedanjim šolanjem.

K vprašanju XI. »Sektor lastništva«: Posamezna oseba je lahko zaposlena v enem izmed naslednjih štirih sektorjev: državnem, združnem, privatnem in samostojnem. V vsaki od teh kategorij so opredeljeni naslednji podsektorji:

da so nekateri najpomembnejši gladi tak vprašanj. Aktivni nameščenci — uslužbenec ter delavec je lahko zaposlen pri vsakem izmed 4 sektorjev lastništva. Gospodinjstva pomočnica pri državnem nameščencu je zaposlena pri njem kot privatniku, torej vpiše privatni sektor. Samostojni kmetje, obrtniki, trgovci spadajo po zaposlitvi v privatni sektor.

Za sektor množičnih organizacij smatramo: sindikalne organizacije, ženske mladinske organizacije, OF, zveza borcev, itd.

Vzdrževane osebe vpišejo sektor lastništva, v katerem je zaposlena oseba, ki jih vzdržuje.

K vprašanju XII. Zaposlitve

Eno izmed najvažnejših vprašanj pri popisu prebivalstva je vprašanje o zaposlitvi. V naši družbi stanuje in redno deluje mnogo najrazličnejših zaposlitvev in poklicev. Sorodne zaposlitve in poklice pa sestavljajo v večje skupine tako, da nam te skupine dajo sestavo prebivalstva po socialni pripadnosti in po glavnih gospodarskih panogah.

Pri popisu prebivalstva, ki ga opravlja, se vsaka oseba sama opredeli v eno izmed 12 velikih skupin in sicer po načinu preživljanja.

Po načinu preživljanja je prva velika delitev prebivalstva na zaposlene in vzdrževane osebe.

Kot zaposleno smatramo vsako osebo, ki se preživlja s lastnim delom ali iz lastnih sredstev.

Vse zaposlene delimo na 11 velik skupin in sicer na:

1. Kmetovalce s kmetijskim posestvom,
2. Kmetovalce - člane kmetijske obdelovalnih združb,
3. Ribiče,
4. Delavce,
5. Učence v gospodarstvu,
6. Obrtnike,
7. Trgovce,
8. Aktivne uslužbenec - nameščence,
9. Upokojence uslužbenec - nameščence,
10. Svobodne poklice,
11. Privatnik.

Kot vzdrževane pa štejemo vse, ki jih preživlja kakšna zaposlena oseba, ustanova ali država. Če hočemo vse prebivalstvo razdeliti po socialni pripadnosti, je treba seveda za vsako vzdrževano osebo ugotoviti zaposlitev vzdrževalca, da moremo tudi vzdrževane osebe opredeliti v določeno skupino po socialni pripadnosti.

V naslednjem bomo opisali, katere osebe spadajo po zaposlitvi v posamezno skupino.

1. Kmetovalec s kmetijskim posestvom.

Kmetovalec je tisti, ki se redno in pretežno preživlja iz donosov in dohodkov svojega posestva, katerega sam obdeluje, ali vodi delo na posestvu, bodisi, da je posestvo njegova last ali pa ga ima v zakup. — Ako pripada kdo, ki izpolnjuje popisnico, gospodinjstvu s kmetijskim posestvom in je obenem starejši člane gospodinjstva, odgovori na vprašanje »starejšina gospodinjstva« s »da«. Obratno odgovori član takega gospodinjstva samo na vprašanje »član gospodinjstva« s »da«.

Kot člane gospodinjstva smatramo člane kmetovalčeve družine, stare nad 14 let, vstevši gospodinjstvo. Na to izpolnjuje starejšina gospodinjstva in vsi člani gospodinjstva s kmetijskim posestvom oddelek »podatki o kmetijski poselitvi«. Tu se navede skupna površina posestva ne glede na to, kdo je lastnik posestva in ali je posest samo last starejšine ali katerega koli izmed članov gospodinjstva. V popisnici vsakega člana gospodinjstva se navajajo podatki za skupno posest, ki jo to gospodinjstvo obdeluje. Med obdelovalno površino štejemo njive in vrtove, neobdelovalna površina pa so pašniki, močvirja, nerodovitni svet, pota, dvorišča, zasidana ploskev. Pri navedbah o živini (konji, osli in mežgi) je treba šteti tudi muhe. Pri odgovoru na vprašanje o številu krav, volov in bikov se vpiše število goveje živine.

2. Kmetovalec - član kmetijske obdelovalne združbe.

Tu vpišujemo samo kmetovalce, ki so člani kmetijskih obdelovalnih in vinogradniških združb, ne morda kakih drugih združb (Napreze, leone, obrtne, itd.); taki člani drugih združb - kmetovalci se vpišejo pod prvo točko. Ti kmetovalci pod točko 2. pa ne navajajo podatkov o posestvu in živini.

3. Ribič.

Če je ribič lastnik sredstev za ribolov, se vpiše pod a), če je ribič delavec — pod b), če pa je član ribiške združbe pa — pod c).

4. Delavec.

Vsi, ki so v delovnem razmerju in opravljajo fizično delo, odgovarjajo na eno izmed vprašanj v točki 4, tako, da navedejo stroko svoje zaposlitve. Pod a) industrijski delavci navede: tekstilni delavci, rudar, kovinar. Pod b) poljedelski delavci je oseba, stalno zaposlena v najemnem razmerju na kmetijskem posestvu, dninar, vinčar. Pod c) za transportnega delavca štejemo vsako osebo, ki je neposredno zaposlena pri prevozu blaga ali ljudi. Pod d) obrtni delavci je tisti, ki je v delovnem razmerju pri samostojnem obrtniku ali je član obrtniške združbe, ali kot delavec zaposlen v združbi. Pod e) vsi tisti, kateri se ne morejo uvrstiti v eno izmed skupin a) — d), se vpišejo pod skupino ostali delavci.

5. Učenec v gospodarstvu.

Učenci v gospodarstvu (vajenci) napišejo stroko, v kateri so sklenili učno pogodbo.

6. Obrtnik.

Na to vprašanje odgovarja samo samostojen obrtnik, sicer se vpiše med obrtne delavce. Odgovarja na vsa tri vprašanja.

7. Trговец.

Podatke za odgovor na to vprašanje vpišejo samo samostojni trgovci privatnega sektorja. Trговец odgovarja na vprašanja pod a), b) in c). Za trgovca smatramo lastnike transportnih podjetij, gospodarskih podjetij vseh vrst in drugih podobnih podjetij privatnega sektorja.

8. Aktivni uslužbenec - nameščenc.

Aktivni uslužbenec - nameščenc je oni državni, združni, privatni uslužbenec, ter uslužbenec množičnih organizacij, kakor tudi vojaška oseba, ki prejema mesečno plačo in je pretežno duhovno zaposlen.

poslen. V razpredelnico pod 8 se vpiše samo s »da«, brez podrobnih navedb dela, to bo dal pri vprašanju o glavnem poklicu.

9. Upokojeni uslužbenec - nameščenc.

Upokojeni uslužbenec - nameščenc je tisti, ki je bil po določenih dobi službovanja upokojen in dobi redno pokojnino bodisi polno ali delno, dasi ta v posameznem primeru ne troši večjega dela dohodkov. V to razpredelnico se vpiše tudi upokojenec, ki sedaj opravlja kakor delo.

10. Svobodni poklice.

Pripadniki svobodnih poklicev so osebe, ki niso v kakšnem delovnem razmerju ter dobivajo za svoje delo določeno odmero (odvetnik) ali prosto določeno nagrado (slikar - umetnik). Zdravnik, ki ne izvaja same privatne prakse, ampak je n. pr. zdravnik socialnega zavarovanja, se vpiše med aktivne nameščence, ker je v delovnem razmerju, četudi so dohodki iz tega razmerja manjši del njegovih prejemkov. Osebe, ki izvršujejo svobodni poklice, morajo v odgovoru navesti tudi, kateri poklice opravljajo.

11. Privatnik.

Privatnik je vsaka ostala oseba, ki je ni mogoče uvrstiti v eno izmed navedenih skupin zaposlitve. Sem spadajo n. pr. oni, ki se preživljajo z raznim poučevanjem, prilagoditvami deli, prihranki, itd. Privatniki morajo navesti svojo zaposlitev in izvor dohodkov za preživljanje. Duhovniki se vpišejo med privatnike.

12. Gospodinja, otrok ali druga vzdrževalna oseba.

Pri tem vprašanju je treba navesti svojstvo vzdrževane osebe, n. pr. gospodinja, otrok, učenec osnovne šole, dijak gimnazije, študent, itd.

A) vzdrževano osebo smatramo:

a) gospodinjje, to so največkrat žene zaposlenih mož. Če so same v službi in opravljajo gospodinske posle samo mimogrede, se vpišejo v eno izmed zgornjih skupin po svoji zaposlitvi. Bistven znak za gospodinjje je to, da je vzdrževana od druge osebe. Poklicna gospodinja, ki je za svoje delo plačana, se vpiše v razpredelnico delavcev.

b) v kmetijstvu vse osebe, mlajše od 14 let,

c) osebe, ki so nesposobne za delo,

d) osebe, ki se šolajo. Sem spadajo študenti, ki jih vzdržuje njihova rodbina, ki dobivajo stipendijo in ki so honorarno delno zaposleni. Oni pa, ki imajo redno in stalno slubo, spadajo v tisto skupino, ki ustreza njihovi zaposlitvi.

e) rodbinske upokojence,

f) invalide, nesposobne za delo,

g) osebe, vzdrževane v domovih in socialno ogrožene osebe, ki prejemajo podporo od ljudskih oblasti,

h) vse ostale osebe, ki se same ne vzdržujejo ali ne morejo vzdrževati, tako preživljajo, stariki brez dohodkov, itd.

Zaposlitev vzdrževalca.

Na to vprašanje se odgovarja samo za vzdrževane osebe. Navesti je treba zaposlitev onega, ki vzdrževano osebo preživlja, vzdržuje.

Kot zaposlitev vzdrževalca se navede ena izmed enajstih gornjih skupin. Ako je kdo vzdrževan od države (stipendijati, rodbinski upokojenci, invalide, osebe po domovih in socialno ogrožene osebe, ki prejemajo podporo od ljudskih oblasti), odgovori s »država«.

Glavni poklici.

Odgovor na to vprašanje mora dati vsaka oseba. Pri tem vprašanju je treba točno označiti vrsto dela, ki ga kdo opravlja, ter položaj, ki ga zavzema pri svojem delu. Tako navede n. pr. tekstilni delavec: prvi tkalec, apretur; kovinski delavec: livar, žičar, delovodja v valjarji, strojni ključavničar; obrtni delavec: čevljarški pomočnik; obrtnik: dimnikarski mojster; vajenec v lesni stroki: mizar, kolar, vajenec; aktivni nameščenc - uslužbenec navede n. pr. poslovođa v združbi, gimnazijski profesor, šef oddelka za računovodstvo, zdravstveni referent, statistični referent, primarni internist klinike, prvi asistent, administrator KLO-ja, akademski slikar, itd. Kmetovalec napiše na to vprašanje ponovno svoj poklic: kmetovalec, kar velja tudi za vse njegove rodbinske člane, ki so stari nad 14 let in delajo na posestvu. Svojo zaposlitev ponovno vojaške osebe, študenti, upokojenci (tako vojaška oseba — aktivni uslužbenec — nameščenc, študent, upokojenec — upokojenec).

Za kaj je izšolan, izučen, specializiran.

V odgovor na to vprašanje je treba navesti strokovno usposobljenost, bodisi, da je doletnik zaposlen skladno s svojo strokovno usposobljenostjo, bodisi, da opravlja drugo delo. Navesti je treba tudi specializacijo.

»LIST ZA GOSPODINSTVO«

Kot gospodinjstvo smatramo vsako skupnost ljudi, ki žive v istem stanovanju, se skupno okrbujejo in jih poleg tega običajno vežejo še sorodstvene vezi. Med člane gospodinjstva pa štejemo tudi stalno v gospodinjstvu živeto hišne pomočnice, stalno zaposlene delavce in posle na kmetijah, itd.

Če je v času popisa v gospodinjstvu lo prehodno kot podnajemnik, dijak, sezonski delavec, kakšen gost, itd., se tu popiše kot začasno prisoten.

Nadalje smatramo kot gospodinjstvo tudi vsakega podnajemnika, bodisi, da je v gospodinjstvu samo na stanovanju ali da je tu tudi na hrani. Lahko je tudi član gospodinjstva v sorodstveni zvezi, vendar se smatra za podnajemnika, če plačuje hrano in stanovanje.

Opozarjamo, da ne tvorijo svojega gospodinjstva taki podnajemniki kakor dijaki, osebe, ki služijo vojaški rok, sezonski delavci in slični, ker so v gospodinjstvu le začasno prisotni in jih njihova družina doma vpiše kot začasno odsotne.

Če člani kakega gospodinjstva ne žive skupaj v istem kraju, n. pr. če je starejšina gospodinjstva stalno uslužbenec v drugem kraju, kakor živi njegova rodbina, in tam tudi stanuje, imamo opraviti s dvojnimi gospodinjstvi: eno gospodinjstvo tvori starejšina gospodinjstva tam, kjer stanuje, drugo gospodinjstvo tvorijo člani njegove družine tam, kjer žive.

Za večje skupnosti ljudi, ki nastopajo kot gospodinjstva n. pr. zavode, bolnišnice, internate in slično, so dana posebna navodila.

Po pravilih opredeljeni prisotnosti, odsotnosti se vpišejo odgovori na posamezna vprašanja kakor na »Popisnicah«, ki so izpolnjene za vsakega člana gospodinjstva posebej. Novo je vprašanje odnosa do starejšine gospodinjstva. Vpišujejo se: žena, sin, hči, snaha, gospodinjstva pomočnica, gost, itd. Starejšina gospodinjstva je mož, oče, oče v družini, razvedena, ali je mož zaposlen v drugem kraju, kjer tvori sam svoje gospodinjstvo, ali pa tudi najstarejša oseba v gospodinjstvu.

Paziti je treba na to, da se bodo vsi odgovorni na vprašanje v »Listu za gospodinjstvo« skladali z odgovori na vprašanja v »Popisnicah«. Popisovalec je dolžan, da izvede takoj, ko prevzame popisne obrazce, kontrolo v tem smislu.

Če bo vsak posameznik, ki bo izpolnjeval »Popisnico« ali »List za gospodinjstvo«, premislil in točno opredelil svoje podatke, ki jih bo vpisal, potem smo lahko sigurni, da bo imel popis prebivalstva popoln uspeh. Vsek posameznik pa bo to storil, če se bo zavedal važnosti popisa.

Zbrani podatki se bodo v našem statističnem uradu obdelali na tak način, da bodo dali nam vse, zlasti pa našim vodilnim organom možnost boljše pregleda, analize naše družbene ekonomske stvarnosti. Kot osnova za še boljše postavljanje planov in boljše izvajanje planov bodo služili hitrejšemu dvigu našega gospodarstva in življenjskega standarda našega delovnega ljudstva.

Kulturni festival italijanske manjšine v Istri

Izvršilni odbor »Italijanske Unije za Istru in Reko« je izdal za bližnji veliki kulturni festival Italijanov Istre in Reke, ki bo od 18. do 22. t. m. v Rovinju, proglas, v katerem pravi, da uživa italijanska manjšina Istre in Reke vse narodne pravice in svobodo, zato lahko naprej razvija svojo kulturno in narodno dediščino, pri čemer ji daje novo napredno vsebino. »Italijanska Unija«, ki je uživala doslej pri svojem delu za napredek kulturnega življenja italijanske manjšine vso pomoč organov ljudske oblasti in vseh ljudskih organizacij, je dala novega impulza kulturni dejavnosti Italijanov Istre in Reke.

Kulturni festival bo prikazal dosežanje uspeha kulturne dejavnosti italijanske manjšine ter bo še bolj poudaril njeno kulturno življenje. Na festivalu bodo nastopile italijanske umetniške in folklorne skupine iz Istre in Reke ter italijanska Drama Narodnega gledališča na Reki.

Na festivalu bo tudi dokumentarna fotografška razstava, ki bo prikazala prispevek italijanske manjšine v narodno osvobodilni vojni ter njeno sodelovanje pri obnovi in izgradnji, pa tudi kulturno življenje italijanske manjšine od osvoboditve do danes. Organizirana bo tudi razstava italijanskih knjig, risba in slik.

Drogas pravi, da bo italijanski kulturni festival najboljši odgovor na vse imperialistične klevete o naši državi. Dokazal bo, da je bratstvo in enotnost Hrvatov in Italijanov konkretna stvarnost, ki je ne more nihče uničiti.

Prvo potovanje velike tovarne ladje »Bosne«

Te dni je odpotoval iz Rotterdam na svoje prvo potovanje obnovljeni parnik »Bosna«, ki je last Jugoslovanske linijske plošbe. To ladjo, ki je ena naših največjih tovornih ladij, smo lani prešli na račun reparacij v slabem stanju. V ladjedelnici v Rotterdamu so ladjo obnovili. Ko bo »Bosna« prispela v naše domače luke, bomo na ladji preuredili tudi stanovanjske prostore za posadko, da bodo ustrezali higienskim in kulturnim potrebam mornarjev in našim predpisom.

Pred kratkim je Vatikan postavil papeški predstavništvo za Palestino s sedežem v Jeruzalemu. Pod pristojnost tega predstavništva spadajo Palestina, Transjordanija in Ciper. Na čelu predstavništva je monsignor Teodor, goreči oboževalec fašizma, ki je napravil Mussoliniju med imperialistično vojno proti Abesiniji velike usluge.

DARUJTE ZA RDEČI KRIŽ!

VREMENSKO POROČILO HIDROMETEOROLŠKE SLUŽBE

Stanje 13. marca: Središči barometričnih maksimumov, ki sta večer sledili področju slabega vremena, sta danes nad Bavarsko in v Ukrajini. Severno od Skandinavije pa je središče močnega barometriškega minimuma, iz katerega izvirajo razsežno področje slabega vremena (imenovana hladna fronta), ki se vleče čez severno Švedsko-Finsko, Latvijo, severno Nemčijo in se konča pri Erfurtu ter je usmerjena proti jugovzhodu. Toda v zaledju fronte sledi novi močan barometrični maksimum, ki ima danes središče nad Britanskim otokom, v zvezi s čimer v Sloveniji ni računati z večjim poslabšanjem vremena.

Jutranje temperature v Sloveniji so se gibale med -3° (Maribor) in +1° (Ljubljana), v Ajdovščini +3°, popoldanske temperature so se kemale med +7° in +12°, v Ajdovščini do +14°.

VREMENSKA NAPOVED za nedeljo 14. marca

V teku dneva pooblaščen in na vzhodnem Stajerskem nekaj dežja, drugod domnevno brez bistvenih padavin, pozneje zopet razjasnitelj in severni vetrovi, temperatura brez bistvenih sprememb.

Uporabljanje bonov za nakup blaga po vezanih cenah

Nadaljevanje s 1. strani

Ki dobavljajo okrajnim združnim poslovnim zvezam oziroma kmetičkim nabavno-prodajnim združbam industrijsko blago, ki se bo prodajalo na bone, bodo pošiljali okrajnim izvršilnim odborom drugopise računov (faktur) za to blago.

Okrajni izvršilni odbor bo od časa do časa kontroliral poslovanje z boni pri kmetičkih nabavno-prodajnih združbah in prodajalnih okrajnih združnih poslovnih zvez. Pri kontroli bo okrajni izvršilni odbor, ko bo ugotovil stanje zalog blaga v prodajalnih, pregledal, če se obstoječe zaloge ujemajo z vrednostjo blaga, ki je v prodajalni za prodajo na bone in s številom kuponov, s katerim razpolaga prodajalec kot kritim za prodano blago (kuponi, ki so v sami prodajalni, in potrdila ok

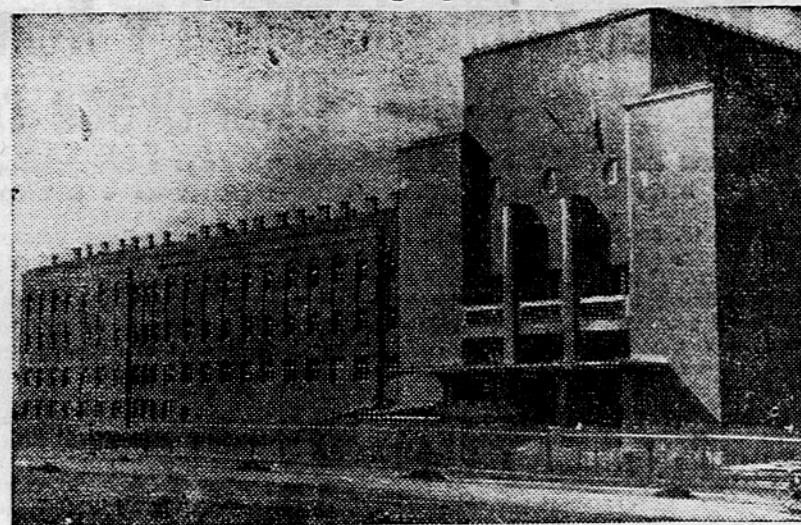
Velike naloge okrajnih odkupnih uprav v novem sistemu vezane trgovine

Novi način preskrbe in vezane trgovine, ki ga sedaj uvajamo, ni nekaj slučajnega, ampak logična in posledična pot v našem razvoju, v graditvi socializma. V našem življenju pomeni nekaj revolucionarnega. Novi način preskrbe in trgovine je tista velika sila, ki bo na eni strani ob boljši preskrbi delavcev še bolj pospešila razvoj in napredek industrije, na drugi strani pa bo nenehoma dvigala našo kmetijsko proizvodnjo iz zaostalosti. Vezana trgovina ne prinaša na podeželje samo kmetijskih strojev, umetnih gnojil, orodij, obleke in obutve, ampak novega duha, ki naj zavje v naš zaostali kmetijski proizvodnji. Dala bo kmetiču prebivalstvu močno pobudo za tak način dela, ki je že socialistično tkmovanje, plan, borbo za večje hektarske donose, kakovostni dvig industrijskih rastlin, gojitve in pospeševanje novih kultur, racionalno in živinorejo, skratka za napredek v vseh panogah kmetijske proizvodnje. V naglici, s katero smo v teh dneh decentralizirali zadruge in ustanovili nove, pripravljali trgovine in skladišča, naročali in sprejemali blago, so ponekod do globoki in revolucio- cionarni pomen novega sistema po- polnoma prezrli. Dela lo so lotili, ne da bi se prej poglobili v perspektivo in pomen novega načina preskrbe in vezane trgovine. Nekateri okrajni ljudski odbori so stali pasivno ob strani, namreč d ab i z vsemi silami poslegli v organizaciji, tolmučili ljud- stvu pomen novega načina preskrbe in trgovine ter storili vse, da bo že

prvi dan začel novi način preskrbe in trgovine brez težav. Zunanje in tehnično delo so v ve- čini okrajev naložili na rame za- družnega sektorja, ki se je z vsemi silami vrgel v organizacijo trgovske mreže, naročanje blaga itd. Skoraj popolnoma pa so odpovedale okrajne odkupne uprave. V vezani trgovini sloni vsa organizacija prav na odku- pu prostih presežkov. Treba je raz- porejati blago po kmetijskih zadrugah v skladu z možnostjo odkupa. Tu je osnova za vezano trgovino. In prav tu so doslej najbolj odpovedali okraj- ni Medtem ko so kmetiče zadruge ti- ste, ki v glavnem odkupujejo kmetiče pridelke, morajo okrajne odkupne uprave skrbeti za organizacijo celot- ne odkupne mreže. Odkupne uprave morajo takoj pre- nehati z dosedanjim zgolj adminis- trativnim načinom dela. Ob izpolnitvi svojega kadra morajo postati gibčni in neumorni mobilizatorji novega nači- na preskrbe in trgovine. Na svojem območju morajo vsepoved dajati po- budo za živo trgovino in zame- njavo blaga, ki jo na podeželje pri- naja novi način trgovanja. S svojim delom in ukrepi morajo ustvarjati med ljudstvom pravilno razpoloženje za vezano trgovino. V stalnem stiku s terenom si morajo pridobiti popolno- ma jasen pregled nad blagom in ko- ličinami, s katerimi lahko računava- zana trgovina. Opirajoč se na ta pre- gled morajo potem pomagati posa- meznim kmetičim zadrugam ter usmerjati razdeljevanje industrijskih

izdelkov po zadrugah. Vloga okrajnih odkupnih uprav lahko primerjamo peresu v urli, ki nenehoma poganja naprej vse kolesje. Odkupne uprave morajo biti iniciator vsega dogajanja na njihovem območ- ju, hkrati pa tudi budni spremljeva- leci vseh pojavov na tržišču. Vse mo- rajo videti, za vse vedeti. Le tako bo- do mogle obvladati položaj in vedeti, koliko in kakšne pridelke ima ta ali drugi kraj za odkup, da bodo tja usmerjale industrijsko blago. Položaj morajo poznati tako natančno, da bodo vsak dan sproti vedele kakšna je možnost odkupa ne samo tistih kmetijskih pridelkov, ki so določeni za vezano trgovino, ampak sploh vseh pridelkov, ki pridejo kakor koli v po- štev za odkup. Stalno morajo biti v stiku z okrajnimi poslovnimi zvezami in kmetičimi zadrugami. Na množič- nih sestankih zadrugnikov in kmetov pa bodo lahko dobivale ne samo po- datke o blagu, pridelkih itd., ampak tudi pregledno sliko položaja. V svojem delu ne smejo okrajne odkupne uprave čakati, kako se bodo dogodki razvijali. Vsak oporunizem bi bil silno škodljiv ter samo v prid reakcionarnim tendencam in spekulati- tivnim nagibom vseh tistih, ki bi ra- di zavirali novi način trgovine. Zato ne smejo odkupne uprave zaplavati za onimi, ki odklanjajo, češ, treba je počakati, videti blago in se po tem ravnati. Ne, odkupne uprave ne sme- jo zamuditi niti enega dneva v pri- pravih in delu za uvedbo novega nači- na trgovanja. Ze dosedanja zakas-

V Sarajevu deluje visoka šola za planinsko gospodarstvo

Slika nam kaže moderno poslopje, v katerem ima svoje prostore nova, lani ustanovljena visoka kmetijska šola za planinsko gospodarstvo v Sarajevu. Šola, ki ima isto stopnjo kakor kmetijska fakulteta, nam bo vzgojila mnogo novih mladih agronomov, strokovnjakov za sadjarstvo in živinorejo v hribovitih in planinskih predelih naše domovine. Teklin predelov je pri nas veliko, saj pripadajo hribovitemu svetu dve tretjini vsega ozemlja naše države. Razen prvega letnika deluje letos v šoli tudi tretji letnik in se tako razbremenjuje kmetijski fakulteti v Beogradu in Zagrebu. V tem letniku študira 20 študentov. Letos bodo šoli dogradili laboratorij za splošno in analitično kemijo, za kmetijsko kemijo, za fiziologijo domačih živali, za mlekarstvo in pedologijo (preučevanje zemlje). Potrošili bodo v ta namen 65 milijonov dinarjev.

Dr. Anton Trstenjak:

Obnova celovške Mohorjeve družbe — avstrijska politika

Obnova Mohorjeve družbe v Celovcu je pri nas vzbudila upravičeno pozornost in ogorčenost. Ves čas po razpadu stare Avstrije ni bilo nič slišati o kakih posebnih celovški Mohorjevi družbi. Saj se je Mohorjeva družba morala prav iz Celovca izseliti in prenesti svoj sedež v Jugoslavijo, ker ji je bilo delovanje v Avstriji onemogočeno. Ako se je torej sedaj na mah pojavila v Celovcu zopet Mohorjeva družba, ako je do- bila celo od nemškega državnega glavarja s posebnim odlokom »dovolje- nje za tiskanje slovenskih knjig in publikacij za slovenski narod na Koroskem«, potem je bilo očitno, da za sedanjo Mohorjevo družbo v Celovcu in za njenim obnovenim delom tiči posebna nemško-avstrijska politika. Kako to, da je koroski deželni glavar naenkrat postal tako naklonjen »slovenskemu narodu na Koroskem«? To mora imeti svoje čisto določene namene in ozadje. To ozadje je pa tudi docela enostavno: stojimo pred mirovno konferenco, ki obravnava vprašanje meja med Avstrijo in Ju- goslavijo. Tu vedo avstrijski Nemci, da bo Jugoslavija postavila zahtevo po reviziji meja na Slovenskem Ko- roskem. Zato je treba vse storiti, da se koroski Slovenci ne odločijo za Jugoslavijo, ampak za Avstrijo, zato jim je treba pokazati, da kot Slo- venci niso zatirani, da smejo v svo- jem jeziku tiskati knjige in publika- cije, to je pa tudi dober material za propagando na mirovni konferenci sam. Sprajujemo se samo, kako to, da nemški deželni glavar na Koroskem ni čutil vsaj propagandne po- trebe, da bi dal Slovincem tudi last- no šolstvo, slovenske ljudske in sred- nje šole? Vsaj do konca mirovne konference, potem bi jih itak ukinil. Tega si seveda ne upa, ker ve, da bi slovenske šole res narod vzgajale v narodni duhu, mu ohranile narodni jezik in zavest. Do- čim se dobro zaveda, da jim knjige celovške Mohorjeve družbe ne bodo

na poti pri njihovem ponemčevalnem delu, da ne bodo ljudstva vzgajale k narodni zavednosti in pripadnosti k enotni domovini v Jugoslaviji. Pač pa se enako zaveda, da bo Mohorjeva družba s svojimi knjigami do- bro sredstvo za uspanje slovenske narodne borbenosti in zavesti. Pod pretezo slovenstva bodo namreč ljudi prepričevali, da je treba samo avstrijsko oblast spoštovati, da je to njihova domovina in da je greh, ako se upiraš zakoniti oblasti v lastni domovini in podobno. Da to ni le naša razlaga, ampak da je to za- vestna metoda koroskih Nemcev in slovenskih nemčurjev v ponemčevanju koroskih Slovincov, se vidi iz dejstva, kako silno hvalijo pred- sednika celovške Mohorjeve družbe, prelaka Podgorca, češ da je »ab- soluten Slovenec«, in da zato ne mo- remo razumeti, kako more imeti iz- med Slovincov sploh kdo še drugač- no stališče glede koroskega vpra- šanja in priključitve k Jugoslaviji. Prav ta izraz »absoluten Slovenec« je najznačilnejši za celotno avstrijsko ponemčevalno politiko, ki tiči za obnovo celovške Mohorjeve družbe v nasprotju do celjske, ki pa piše in deluje v jugoslovanskem duhu. Ab- solutno slovenstvo brez zveze in smisla, za katero hočejo slovenski narod na Koroskem slepi v jih ta- ko odvrčati od Jugoslavije. Saj ste lahko absolutni Slovenci, samo Av- strijci morate ostati, Jugoslovani ne smejo biti, zato stran od celjske Mo- horjeve družbe. Da bi to še bolj zalego, dodajo, češ celjska družba je itak že čisto komunistična in to je zadnja beseda, zoper katero mislijo, ni ugovora. To se nam je zdelo važno, da zopet priberjemo, da se koroski Slovenci ne bodo dali zapeljati od nobene nemške preteze v ponemčevanju ljudstva, tudi če bi to prih- lajo k njim iz Mohorjeve družbe, v slovenski besedi in s parolo absolut- nega slovenstva, kajti za vsem tem tiči nemška avstrijska reakcija.

konjedernice odreti vsakega zakla- nega, v konjedernici pa vsakega po- gubnega ali ubitega prašiča, ne glede na njegovo težo, velikost in pasmo, kožo pa morajo po določeni ceni oddati odkupnemu podjetju ali pooblaščenemu odkupovalcu takega

podjetja. Prašiča je treba odreti in kožo oddati, četudi je poškodovana. Gornja odredba je bila objavljena v zveznem Uradnem listu 10. t. m. in velja od tega dneva, ko prenehajo veljati tudi vsi predpisi, ki so z njo v nasprotju.

Transportni plan je zadeva vseh transportantov

Te dni je bila pri glavni direkciji železnice spet konferenca transport- nih dispečerjev iz raznih ministrstev, ustanov in podjetij, na kateri se je obširno razpravljalo o izvajanju transportnega plana kot enega naj- važnejših elementov dobrega gospo- darstva. Tudi ta konferenca je poka- zala, da železniški transportanti se zmerom niso zadosti prodrli v bi- stvo transportnega plana ne glede na to, da so posamezni dispečerji pri njih tudi premalo aktivni, transpor- tanti pa vse preveč brezbržni do te vrste železniških nalog.

Železniški zastopniki so na tej kon- ferenci povedali, da je bil transportni plan v februarju izpolnjen s 83,6%. Razen teh prevozov pa je imela že- leznica še 72,8 odstotkov prevozov izven plana (v primeri z načrtnimi), kar izkira odhod, ker so transpor- tanti nakladali blago in material brez pravočasnih dispocij. Mnogo- kdaj se tudi dogaja, da se prevozi prijavljajo po večkrat z raznih mest in ustanov, kar seveda tudi otežkoča in zavira delo organov, ki so pri že- leznici odgovorni za izpolnitev trans- portnega plana. Vse te napake, ki so precej obične in škodljivo posegajo v ekonomično izkoriščanje našega vagonskega parka, bi ulegle pov- zročiti seveda še mnogo večje ne- vsečnosti v poznejših mesecih, ko bo- mo morali ta park izkoristiti do skrajnih meja.

Februarske transportne statistike pa izkazujejo med drugim tudi dve pozitivni postavki, in sicer izboljšanje obteka vagonov, ki se je zmanjšal od planiranih 5,3 dneva na izvršenih 3,5 dneva ali za 44 odstotkov, in pa znatno boljše izkoriščanje nosilnosti va- gonov, saj je v preteklem mesecu dosegla povprečna obremenitev ene- ga vagona 13,8 tone. Medtem ko bi se dalo pri obteku vagonov v bodoče doseči še boljše rezultate z uvedbo tako imenovanih maršrutnih ali da- lišinskih vlakov, bo treba po drugi strani tudi izkoristiti vagonov glede nosilnosti posvetiti še večjo paz- njo. Maršrutni način prevažanja blaga zadeva sicer na mnogote težave,

toda ne glede nanje se že izdelujejo podrobni načrti, da bo slednjic le prodrl in ustvaril železnici tako po- trebno rezervo za še večje zmanjša- nje obteka vagonov.

Iz statistik je razvidna še ena hiba prevozov na železnici in sicer ta, da se raznovrstno blago prevaža v na- vzkičnih smereh. Med tem blagom je nedvomno mnogo takega, ki bi se dalo s primernimi dispocijami do- baviti iz krajev, ki so bližji kraju potrošnje. Tako bi se spet dvignila prevozna zmogljivost železnice. Na- pačno je tudi naziranje nekaterih transportantov, da se dajo zamude pri izvajanju planskih prevozov na- domestiti pozneje, po več dekadah ali celo mesecih. Enakomeren pre- voz je za železnico važen regulator, ki pomaga čim ekonomičneje izrab- ljati razpoložljiva prevozna sredstva.

O konkretnem primeru, ki tudi na- zorno kaže, kaj vse vpliva na dobro izvajanje transportnih nalog na že- leznici, nam poročajo iz Celja tole:

Tovarna umetnih gnojil je nedav- no prejela ladijsko pošiljko fosfata. Ta tovor je prihajal iz reške luke v skupinah po več vagonov. Ker tovar-

na ni pravočasno poskrbela za hitro razkladanje vagonov, je prva skupina teh vagonov pošiljk prišla v stojni- no. Enaka usoda je potem skoraj neizbežno zadela tudi drugi transport in tako je šlo to dalje. Pred kratkim je morala tovarna za vsega 70 vago- nov plačati približno 35.000 din stoj- nine, kar bo imelo seveda za posled- dico povečanje proizvodnih stroškov. Vsi ti vagoni so preko rokov čakali na razkladanje, železnici pa so bili odvzeti za drugačno uporabo.

V ostalem so morske luke poseben problem. Znano je, da prihajajo v naše morske luke celi vlaki blaga, ki se ne morejo razložiti prej, pre- den ne prispejo ladje za vkrcanje. Pristojna ministrstva so izdala prva navodila in tudi konkretne ukrepe, da naš vagonski park ne bo predolgo ležal neizkoriščen v lukah.

Kakor koli gledamo transportni plan kot temelj planiranja na želez- nici in bistveni del vsedržavnega pla- na, enega se pri tem gotovo zavedamo, premo, da je transportni plan za- zadeva vseh, ki se železnice posluže- jo kot prevoznega podjetja. Zato naj bo tudi naloga vseh, da skušajo dometi globlje jedro teh nalog in zastaviti vse sile, da bomo te naloge skupaj izpolnjevali s čim večjimi uspehi in koristimi za vse.

V Zalogu gradimo velik žitni silos

V Zalogu smo začeli graditi prvi žitni silos v Sloveniji, kjer bomo lahko vskladiščili naenkrat do 600 vagonov žita. Člani sindikalne po- družnice državnega podjetja »Žito« so nedavno na množičnem sestanku sklenili, da bodo prostovoljno de- lali pri gradnji tega prvega sloven- skega žitnega silosa, ki bo nadomestil številna zasilna žitna skladišča, raz- tresena širom naše ožje domovine. V celoti so se zavezali, da bodo izvr- šili 3680 prostovoljnih delovnih ur. Pri gradnji bo sodeloval tudi delovni kolektiv Navoda in Koloniale v li- kvidaciji z 875 prostovoljnimi delov-nimi urami.

Prva dela za gradnjo tega silosa so se začela že lani. Ker so pri ko- panju temeljev naleleti na plasti lo-vice med gračozom, je bilo treba zabiti v tla več sto borovih pilotov

in na teh pilotih zgraditi močno be- tonsko ploščo Silos bo imel okroglo obliko, ki omogoča enostavnejše spravlanje žita v celice. Vse delo v silosu bo mehanizirano, prav tako razkladanje v vagonov in nakladanje.

Žitni silosi in skladišča imajo velik pomen za redno in pravilno zagot- ovitev prehrane. Brez silosov in skladi- šč ne moremo ustvariti potrebnega žitnega fonda. Kako nujno potrebna so nam taka velika žitna skladišča, se je pokazalo pri odkupu v zadnjih dveh letih. Po petletnem planu bo- mo v vsej državi zgradili mrežo skladišč, silosov in hladilnic. Ze v prvem letu naše petletke smo začeli graditi velike žitne silose v naših žitornih področjih ob vodnih po- teh, namreč v Sabcu, v Starem Be- čuju in v Vukovarju. To so tako ime- novani prehodni (terminalni) silosi,

opremljeni z vsemi sodobnimi stro- jnimi napravami za prenos oziroma za nakladanje in razkladanje žita. V Vukovarju smo začeli graditi tudi ve- liko silnišnico za koruzo, ki bo lahko v eni uri osušila 10 ton koruze. Ve- lika silnišnica je bila zgrajena tudi v Sisku.

Poleg teh prehodnih silosov bomo zgradili letos velike silose v Ljub- ljeni, Splitu, Prištini, Pripleu in v Kočanih. Hkrati bomo rekonstruirali in modernizirali 15 starih oziroma obnovljenih silosov. Lani smo zgra- dili tudi številna manjša žitna skladišča, predvsem v Vojvodini. Do konca leta je bilo zgrajenih v Voj- vodini 135 takih skladišč, v Srbiji 12, v Hrvaški 44, v Makedoniji 21 ter v Bosni in Hercegovini 11. Letos bomo začeli graditi tudi velike hladilnice za živila, ki se pokvarijo, zlasti za meso, maslo, jajca, sadje in povr- tino.

Ljubljanski železničarji so sprejeli poziv bolgarskih železničarjev na trimesečno tekmovalno

Bolgarski železničarji, vključeni v Demokratsko fronto ljudskih mno- žic Bolgarije, so pozval ljubljanske železničarje na tekmovalno za čim boljše odpravo vlakov, za odstrani- tev zamud, hitrejši prevoz tovornih pošilk, varnost prometa, disciplino uslužbencev in strokovni dvig ka- drov. Ljubljanski železničarji so z veseljem sprejeli ta poziv bolgar- skih tovarišev in so se zavezali, da bodo izpolnili vse naloge tekmoval- nja.

Obvezno odiranje svinj in oddaja surovih svinjskih kož

Zvezna vlada je na predlog mini- stra za lahko industrijo izdala od- redbo o obveznem odiranju svinj in oddaji surovih svinjskih kož. Da bi bila usnjarska industrija pravilno preskrbljena s svinjskimi kožami, morajo vse javne klavnice (industrij- ske, mestne, zadrugne in druge), na- dalje delavske kooperativne (eko- nomije, menze itd.) ter vsi gostinski in mesarski obrati iz državnega, za- družnega in zasebnega sektorja ter

Pred Fremantlom smo se srečali z Radnikom

Jugoslovane smo porabili za najtežja de- la

Avstralija je tridesetkrat večja od Jugoslavije, ima pa samo 7.400.000 prebivalcev; toliko kot New York brez predmestij, niti polovico prebivalstva Jugoslavije. Avstraliji primanjkuje lu- di, posebno delavcev. Med delavci so se Jugoslovani najbolj izkazali. Njihov prispevek pri gospodarstvu in pri kul- tivaciji Avstralije je zelo velik. Zato bo Avstralija Jugoslovane zelo pogre- šala. Vse vladne odredbe, ki so prepo- vedale izvoz denarja, strojev in avtomo- bilov, so imele namen ovirati vrnitev Jugoslovancev. Postopek carnikov pred vkrcanjem pa je bil viden v dostojen. Nikomur niso ničesar zaplenili. Toda spet je bil tisk tisti, ki je carinike ra- di tega javno napadel.

Cene Kranj

S Partizanko

Ladijski dnevnik

V pristanščini, kjer je bila zasidrana Partizanka, je bilo vseh pet dni zelo ži- vahno. Vsi Jugoslovani iz Sidneja in okolice so si ogledali veliko ladjo. Partizanko je obiskalo tudi veliko Avstralc- ev. Hvalili so jo. Mi pa nismo mogli razumeti, da ne more avstralski tisk za- pisati o njej nobene dobre besede.

Avstralsko časopisje o prihodu Parti- zanke namreč ni molčalo. Nasprotno! O Partizanki sami in o vprašanju vrnitve naših izselencev, ki je bilo s prihodom ladje v neposredni zvezi, se je večina li- stov na široko razpisala.

Najprej smo zagledali na prvih stra- nneh listov slike vseh treh novorojenec- ev in njihovih mater. Zraven njih sta sta- la velika portreta dveh sester — Arabk, ki sta se s Partizanko pripeljali v Av- stralijo. Kakšne posebne lepote ni bilo na nobeni, toda oboje je bilo razumlj- vo, novorojeneci in Arabki: trije porodi na ladji so bili senzacija, z obema Ara- bkami pa so listi hoteli narediti nekoliko reklame za avstralsko dosejensko po- litiko.

Toda že drugi dan našega bivanja v Sidneju je bil naš doktor strašno razbur- jen. V nekem listu je stalo, da »so se prodajale« na Partizanki aspirini po 30 dinarjev. Apoteko na Partizanki je upravljal namreč doktor. Potniku, ki ga je bolela glava ali mu je začel nagajati zob, je postregel z aspirinom, če je bolnik tako želel. Cena za tableto je bila 1 dinar. Če pa potnik ni imel drobiža, je bilo to sdavilo tudi zastoj.

Sedaj pa v časopisju taka laž! In na- pisana tako, da prav za prav nikomur nič ne moreš! — so se prodajali —. Naš doktor je bil miren in potrpežljiv, takem pisanju pa se je divje razje-

Slovo od Sidneja

se vrača v Jugoslavijo, ker je prisiljen. S tem namenom so tekali za stotinami ljudi. Nazadnje so menda iztaknili neke- ga železničarja, ki jim je menda izjavil — tako so napisali v listu —, da zapu- šča Avstralijo, »ker ima v Jugoslaviji družino, ki bi trpela, če se ne bi vrnil«. Toda imena železničarja niso zapisali!

Pri poročanju o Partizanki so listi do- sledno zatajili polovico njene velikosti. Poleg takih in podobnih stvari je bilo reakcionarno avstralsko časopisje tiste dni polno alarmantnih vesti o Jugosla- vijci in o Sovjetski zvezi. Pisali so o krizah, o boleznih in smrtnih vodilnih državnikov, o lakoti in težkem delu.

Avstralska policija je naredila vse, da bi obiskalo Partizanko čim manj Avstralc- ev. Tako med drugim ni hotel dasti dovoljenja za obisk ladje neki bivši po- slanski avstralskega parlamenta. Poslan- ka je hotela priti na ladjo brez dovolje- nja. Policija ji je zavrnila.

Toda Avstralka ni bila tiha. V »Tribu- ne« je priobčila odprto pismo na zuna- njega ministra Evatta in protestirala proti takemu postopanju do Jugoslovan- ov, ki so bili med vojno najboljši in najzvestejši zavezniki.

Ista številka »Tribune« je pod glav- nim naslovom na prvi strani napisala, da je pisanje avstralskega reakcionarne- ga časopisja in postopanje policije na- sproti Partizanki — avstralski narodni škandal.

Množična vrnitev Jugoslovancev je bo- lela reakcionarno avstralsko časopisje najbolj zato, ker je bilo s to vrnitvijo njegovo pisanje o demokraciji državah v Evropi postavljeno na laž: v državo, ki jo je ta tisk že desetkrat uničil in pokopal, se je brezprimernim navdušenjem vračajo ali pripravljajo na vrnitev tisoč ljudi.

Nekateri listi so razlagali, da se vra- čajo Jugoslovani zato, ker se v Avstra- liji zanje ni ničesar brigal. »Danes spre- jemamo vsakega pribežnika s polno žlico,

številni. Medtem ko je bil prvi večer bolj vesel, so bili na makedonskem ve- čeru govori, ki so tisoč in več naših vrtnarjev, vinogradnikov in kmetov iz Zahodne Avstralije seznanili z življenjem v Jugoslaviji. Govorili so preprosto in jasno. Otrcel izselencev so zaplesali kolo, za- peli naše partizanske in narodne pesmi. Skupina avstralskih mladincev je dala mladini Partizanke lep dar. Naročili so, naj ga izroči Centralnemu odboru mladi- ne Jugoslavije. Izročili naj ga kot sim- bol skupne borbe in skupnih nalog mladi- ne vsega sveta.

Do 27. januarja popoldne smo vkrcali še okrog 550 povratnikov in goro nji- hovih kovčkov. Malo po četrti uri smo se poslovili od Avstralije.

Malo po četrti uri 27. januarja smo zapustili Avstralijo

Režim zahodnih velesil v Nemčiji bo doletela usoda Hitlerjevega režima

Izjava maršala Sokolovskega na seji zavezniškega nadzorstvenega sveta za Nemčijo o protiljudski politiki v biconiji in francoski coni

Berlin, 13. marca. (Tanjug) Na seji zavezniškega nadzorstvenega sveta za Nemčijo so razpravljali o naslednji pismeni izjavi maršala Sokolovskega glede na prepoved demokratske delavnosti v zahodni Nemčiji.

V ameriški, britanski in francoski coni je delovanje enotne socialistične stranke Nemčije v nasprotju s sklepi Potsdamske konference in nadzorstvenega sveta o demokratizaciji Nemčije prepovedano, komunistično partijo pa preganjajo. Za demokratske organizacije delovnih ljudi v zahodnih conah je ustvarjen poseben režim. Iz Porurja so bili izgnani ne samo pristavci enotne socialistične stranke, ampak tudi antifašisti - člani zveze pravicanev nacističnega režima. V zahodnih conah so prepovedani listi komunistične partije, dela Marxa, Engelsa in Lenina so vzeta iz prodaje in uničena. Prepovedujejo in uničujejo brošure, v katerih so zahtevali vzpostavitev enotnosti Nemčije, demilitarizacijo in demokratizacijo.

Prav tako je v zahodnih conah prepovedano delovanje narodnega kongresa za enotnost in pravičen mir. Vsakdo, ki je za enotnost Nemčije, je izpostavljen preganjanju. V francoski okupacijski coni Nemčije se vodi politika podpiranja protidemokratskih in napadnih sil; protidemokratske in militaristične organizacije slobodno razvijajo svojo delavnost. V britanski coni je n. pr. »nemška pravna stranka«, ki ima za smoter vzpostavitev dinastije Hohenzollern.

V Spodnji Saški je dovoljeno delovanje »Nemški stranke«, ki je tudi monarhistična in militaristična organizacija. Dovoljene so razne zveze delavcev, ki so tvorile pod Hitlerjevim režimom sestavni del rasističnega državnega mehanizma in fašističnega militarističnega gospodarstva. Hkrati izdajajo angloameriška zasedbena oblastva velikanske vsote za vzdrževanje raznih odborov in skupin, v katerih so zbrane osebnosti, ki so se aktivno borile v vrstah Hitlerjevskih čet proti Združenim narodom.

Tak položaj v biconiji in francoski coni je resna ovira za demokratizacijo Nemčije; zato naj se razveljavijo odredbe o prepovedi delovanja enotne socialistične stranke, narodnega kongresa za enotnost in pravičen mir, kulturne zveze in o širjenju demokratskega tiska. Prepovedo naj se vse fašistične organizacije, zveze, odbori in druga združenja, katerih delovanje je v nasprotju s smotni okupacije Nemčije, ki jih določajo Potsdamski sklepi.

Britanski general Robertson je v odgovoru odkrito grozil enotni socialistični stranki in je napadel ureditev v sovjetski coni, pri čemer je večkrat ponovil znano Churchillovo izjavo o »železni zavesi«.

General Clay se je strinjal z Robertsonom in je naslovil ostre grožnje na komunistično partijo v ameriški coni, češ da ima potepeljivost Američanov svoje meje.

Maršal Sokolovski se je nato dotaknil neosnovanih Clayevih in Robertsonovih ugovorov in je naglasil, da v zahodnih conah zapirajo in preganjajo resnične demokrate, medtem ko uživajo vojni zločinci zaščito okupacijskih oblastev. Primerjajoč položaj pod Hitlerjem s sedanjim stanjem v zahodnih conah, je maršal Sokolovski naglasil, da je Clayev in Robertsonov protikomunistični pohod, ki je naperjen proti komunistom in proti najboljšnemu delu socialno-demokratskega delavstva, prav tako obojen na propast kakor Hitlerjev režim.

Maršal Sokolovski je nato prešel na vprašanje Marshallova načrta in je dejal:

General Robertson ne vprašuje delovnih ljudi Nemčije, ali je Marshallov načrt sprejemljiv, marveč one, ki so mu najbližji, t. j. predstavnike monopolov in doverljajev in današnje nemške imperialiste, ki so seveda za Marshallov načrt. Nemški delavski razred razume, kaj pomeni Marshallov načrt. Ta načrt namerava zasužniti delavski razred in ustanoviti imperialistični zahodni blok, v katerega bi naj bil pritegnjen tudi zahodni del Nemčije, ter ga izkoristiti kot orodje za nov napad. Če gledamo stvari s tega stališča, je popolnoma jasno, zakaj ščitijo vojne zločince. Ne sprejemaš se samo slobodno po zahodnih conah, temveč zavzemajo tudi vodilno položaj in so vključeni v Marshallov načrt.

Drugi nemški ljudski kongres

Berlin, 13. marca. (Tass). Sekretariat stalnega odbora nemškega ljudskega kongresa je sporočil, da so vabljene na drugi nemški ljudski kongres, ki bo 17. in 18. marca v Berlinu, predsedniki vlad in ministrstev vseh štirih okupacijskih con, predsedniki gospodarskega sveta in sveta držav v Frankfurtu, vodstva vseh političnih strank, načelniki glavnih mest vseh nemških držav, rektorji univerz in višjih šol.

»Berliner Zeitung« piše, da je ameriška vojaška uprava ukazala predsedniku socialnodemokratske stranke, da pred javnostjo ne sme priznati, da je pristal na formiranje zahodnonemške države. Američani so to storili zaradi tega, ker zadeva politika razcepitve Nemčije na vedno večji odpor prebivalstva, ne žele pa, da bi pristajali demokratske stranke izgubili zaupanje v vodstvo stranke.

»Črna garda« v ameriški okupacijski coni

Berlin, 13. marca. (Tass). V ameriški okupacijski coni Nemčije in Berlina so formirale ameriške vojaške oblasti tako imenovano industrijsko policijo, ki jo ljudstvo imenuje »črna garda«. Uradna naloga je organiziranje in čuvanje nekaterih ameriških objektov, njen dejanski smoter pa je borba proti demokraciji in gibanju nemškega ljudstva. Člani enotne socialistične stranke Nemčije in drugih organizacij se v to »gardo« ne sprejemajo, radi pa sprejemajo vojaške Hitlerjeve vojske, ki so se vrnili iz ameriškega ujetništva in člani fašistične mladinske organizacije »Hitlerjugend«.

Sedaj štejejo odredi »črne garde« samo v Berlinu približno 1000 oseb. Večja »črna garda« imajo enotno uniformo, oboroženi so z ameriškim orožjem, vzdrževanje teh čet pa gre na račun ameriških okupacijskih stroškov.

Anglija — ameriški satelit

London, 13. marca. (Reuter). »New Statesman and Nation« poudarja, da je Velika Britanija že tako zelo postala ameriški satelit, da je pripravljena predstavljati obrambno linijo Združenih držav Amerike, pa naj bi bila njihova politika v zahodni Evropi, v Sredozemlju, na Srednjem vzhodu, afriškem kontinentu, Celnici in Malajski kakršna koli.

Časopis na to omenja »pomemben nedoumljiv molk« ameriškega ministrstva zunanjih zadev glede britanskega sporazuma z Argentino, Cilem in Guatemalo. List »gleda« Združene države Amerike, ker za svoje zahteve, naj Britanija brani ameriške interese na Srednjem vzhodu, ne stori odgovarjajočih uslug Veliki Britaniji na področju Monroe doktrine — se vprašuje, ali Bevin ni morda pozabil spomniti Marshalla na ameriške obveznosti do Velike Britanije.

V BRUSLJU SO SKOVALI ZAROTO PROTI MIRU IN DEMOKRATIČNIM GIBANJEM V EVROPI

Načrti ameriških imperialistov in njihovih agentov se ne skladajo z interesi prizadetih evropskih držav

Moskva, 13. marca. (Tass) Mednarodni opazovalec izveštil je komentira poročila inozemskega tiska o bruseljski konferenci in pravi:

»Za pred začetkom londonske konference predstavnikov Velike Britanije, Združenih držav Amerike in Francije o Nemčiji, je Sovjetska zveza opozorila vlade treh sil, da je seeparatno razpravljanje o nemškem problemu kršitev Potsdamskega sporazuma in drugih zavezniških sklepov, ki se nanašajo na Nemčijo. Organizatorji te konference so hoteli to prikriti, češ da Potsdamski sklepi ne preprečujejo sklicevanja konference za posvetovalno med posameznimi državami, podpisnicami. Toda to uradno »pojasnilo« je v očitnem nasprotju s stvarnostjo in pisanjem ameriških, britanskih in francoskih časopisov o nalogah londonske konference. Nota, ki jo je poslala sovjetska vlada 6. marca ob priliki londonske konference o Nemčiji, je razkrila prave namene organizatorjev te konference in jasno dokazala neutemeljenost dane »obrazložitve«.

Predstavniki tiska omenjenih sil kljub temu ponovno skušajo prikriti razdalni značaj londonske konference in to celo še po sovjetski noti 6. marca ter govore, da gre tu samo za »posvetovalnjec«.

Razgovori predstavnikov petih držav v Bruslju za sestavo »zahodne zveze« dokazujejo lažljivost pojasnil organizatorjev londonske konference

in njihovih plačanih propagatorjev. Razvoj konference v Bruslju odkriva tudi Bevinove »skrb« za očitno ciljevilizacije zahodne Evrope, ki jo podarja v svojem govoru 22. januarja. Ni slučajno, da tisk zapadne Evrope že odkrito govori o direktnih vezeh med Marshallovim načrtom in »zahodno zvezo«. Z vsiljevanjem Marshallova načrta evropskim državam hoče ZDA nekako uzakoniti svoje brezobzirno vmešavanje v gospodarsko življenje zahodno-evropskih držav, sestava »zahodne zveze« pod ameriškim pokroviteljstvom pa omogoča ZDA vmešavanje v celotno notranje politično življenje zahodne Evrope.

V Bruslju so skovali zaroto proti miru v Evropi in proti demokratičnim gibanjem v državah, ki so se udeležile konference. Določeno je, da bodo jamstva, ki jih bodo Združene ameriške države dale »zahodni zvezi« dejansko omogočile oboroženo ameriško intervencijo v sleherni zahodno-evropski državi z izgovorom, da obstoji nevarnost »notranjega napada«.

Prav tako ni slučajno, da si toliko prizadevajo, da bi pritegnili v zahodni blok tudi Italijo, v kateri išče domaća reakcija z mrzičeno naglico podporo ameriških ekspanzionistov proti ljudskemu gibanju za neodvisnost, mir in delo, ki se širi v tej državi.

V vsakem primeru pa so računali ameriški imperialistov in njihovih agentov za uvedbo političnega in vojaškega bloka zahodne Evrope nare-

jeni brez krmarja, ker se ne skladajo z interesi samih evropskih držav. Zato niti londonski, niti bruseljski in niti pariški sklepi ne morejo imeti nikakršne zakonite sile niti mednarodne avtoritete.

Velika nasprotstva na konferenci

Bruselj, 12. marca. (Tass). Konferenca pelih sil zaseda v veliki tajnosti, v novinarskih krogih pa govorijo, da so med razgovori nastopile velike težave. Predlogi Velike Britanije in Francije povzročajo številne nasprotno predloge držav Beneluxa. Tako je n. pr. belgijska delegacija zelo vznemirjena zaradi načrta slatuta, po katerem naj bi »zahodni blok« 15 let izkoristil belgijski Kongo. V istih krogih govorijo, da je prišlo do velikih nasprotij tudi glede vprašanja kolonij, ki ga na konferenci še niso rešili. Menijo, da določa načrt o obrambni pogodbi med 5 državami preosnovno armad, poenotenje oborožitve itd.

Sestanek nordijskih zunanjih ministrov v Kodanju

Kodani, 13. marca. (Reuter) Danes so se sešli v Kodanju zunanji ministri Danske, Norveške in Švedske. Razpravljali bodo o vprašanju, ki jih zanimajo pred odhodom v Pariz na konferenco 16 držav o Marshallovem načrtu, ki se začela v ponedeljek.

Kratke vesti

Izmišljeni razgovor z dr. Benešem. Ameriški tisk je objavil pred določnim časom »senzacionalno poročilo« Gala Legrmana o njegovem »dvournem razgovoru« s predsednikom češkoslovske republike dr. Benešem. V zvezi z objavo tega sumljivega razgovora je dopisnik Telepresa prosil za pojasnilo v predsednikovih pisarni. Sedaj skrivnega odnosa pri predsednikovih pisarni Kojloška je uradno izjavila, da se Legrman ni nikoli razgovarjal z dr. Benešem in da je njegov razgovor čista izmišljotina. Res pa je, da je bil Legrman v Pragi meseca junija 1946, vendar mu kljub vsem naporom ni uspelo intervjuvati predsednika. Legrman si je po odhodu iz Prage kratkotrajno izmišljal ta razgovor in ga objavil v ameriškem reakcionarnem tisku prav v trenutku, ko se je pričela v ZDA divja klevetniška propaganda proti češkoslovaški.

V Bukarešti je prispele delegacije ljudske mladine Jugoslavije, ki se bo udeležila proslave ob obletnici ustanovitve zveze delavske mladine Romunije in proslave »mednarodnega mladinskega tedna«. Delegacija jugoslovske mladine bo obiskala več tovarniških podjetij v Bukarešti in notranjosti ter si ogledala delovne prostore romunske delavske mladine. V romunski prestolnici se mudi tudi delegacija bolgarske mladine.

V Albaniji je delovalo v mesecu februarju 4152 analfabetskih tečajev z 59.300 tečajniki; med njimi je bilo 31.680 žensk. Tečaje obiskuje 21.000 oseb več, kot je bilo v načrtu. 37.000 tečajnikov se je že naučilo brati in pisati.

»Daily Worker« poroča o novih uspehih komunistov pri vodilvah za volitve na mesta v britanskih sindikatih. Komunist Berth Withom je bil znova oslobo izvoljen za sekretarja združenega komiteja strokovnih starih londonskega pristanišča, v katerem je vključenih več kot 10.000 pristaniških delavcev. Dva od štirih članov novega izvršnega odbora zveze sindikalnih svetov grofiji, ki obklopa London, sta komunisti. Ta zveza šteje 100.000 članov iz 34 sindikalnih svetov.

Britanske oblasti na obkolu Opu skušajo z vsemi sredstvi streljati stavko ciprskih rudarjev v ameriškem rudniku bakra v Mavrovnu. V rudnik je prispele pod varstvom policije 6 kamionov stavkočakov. V spopadu s policijo, ki je pričela streljati na delavce, sta bila ubita dva in ranjena dva stavkojoča delavca. Stavka ciprskih rudarjev traja že 54 dni. Stavkojoči delavci zahtevajo zvišanje mezd in 40-urni delovni teden.

Ameriška vojaška policija je skupaj z nemškimi policijskimi organi preiskala danes sedež organizacij enotne socialistične stranke Nemčije v Berlinu.

Popravek. V članku »Predvolilne slike iz Italije« dne 10. marca bi se moralo pravilno glasil »Carlo Scorz«... in ne Carlo Sforza.

Markosove čete so zasedle več vasi Tesaliji in Rumeliji

Atene, 12. marca. Radijska postaja Slobodne Grčije poroča, da so enote demokratske armade, ki operirajo v Tesaliji, vkorakale v vasi Agia Triada in Mindzelo. Prebivalstvo jih je sprejelo z navdušenjem; 170 mladincev in mladink se je takoj pridružil partizanskim borcev, prebivalci pa so zbrali in izročili demokratski armadi velike količine življenjskih potrebščin. Zaradi nenehne dejavnosti enot demokratske armade je nešteto monarhofašistov pobegnilo v Volos in Atene. V vrste demokratske armade na tem področju je pristopilo v zadnjem času več kot 300 oseb.

Enote demokratske armade v Rumeliji so zavzele vasi Paulo in Kulaku ter uspešno odbile protinapad monarhofašistov. Monarhofašisti so pustili na bojišču 17 mrtvih, med drugimi tudi 3 proslute teroriste.

Neki diverzantski oddelek demokratske armade je izvedel vrsto uspešnih sabotažnih akcij na važnih prometnih žilah v raznih krajih Grčije. Vlaki na progi Sufila-Didimotihom ne vozijo že 7 dni. Prav tako je ustavljen promet na cesti Drama-Ksanti. Na cesti Lavara-Amori na področju Didimotihona so partizani razstrelili most, v vzhodni Makedoniji in Trakiji pa še tri mostove. V zapadni Makedoniji so poglani v zrak 5 monarhofašističnih kamionov s vojakmi.

Združitev socialistov s KP Madžarske bo izvedena do 1. julija

Budimpešta, 13. marca. (Tanjug) Politburo KP Madžarske pozdravlja resolucijo kongresa socialno demokratske stranke o ustanovitvi enotne delavske stranke. V interesu madžarske demokracije bo združitve obeh delavskih strank izvedena do 1. julija, s čemer bo odpadel sleherni nesporazum, ki so ga ustvarili s svojo protiljudsko politiko desničarji v socialdemokratski stranki. Razen tega ugotavlja politburo komunistične partije, da stopajo čedalje širše množice delovnega ljudstva v komunistično partijo Madžarske. Na desetisoče kmetov delavcev in naprednih inteligentov ter malih obrtnikov iz vseh krajev države želi stopiti v partijo.

Generalni tajnik socialno demokratske stranke Arpad Szakasits omenja sklep politbura komunistične partije Madžarske in izjavlja, da bosta združeni delavski stranki okrepili madžarski delavski razred in madžarsko demokracijo. Zveza demokratske mladine Madžarske, mladinska organizacija socialdemokratske stranke in mladinska organizacija stranke malih posestnikov, so sprejele sklep o združitvi s sindikalnim gibanjem delavcev-mladincev in obrtniških vajencev. Vse mladince

Topništvo demokratske armade je razbijalo monarhofašistične vojašnice v Mokrtrisiju in železniško postajo Mursej v srednji Makedoniji.

10 topovskih granat padlo na albanska tla

Tirana, 13. marca. Albanska brzojavna agencija poroča: 10. marca popoldne so grški monarhofašistični vojak prišli streljati s težkimi topovi iz Konice v smeri obojnega kamna št. 24 v sektorju Leskovika. 10 granat je padlo 100 m daleč na albanska ozemlje.

Nov val aretacij v Atenah

London, 13. marca. Po vesteh iz Grčije je atenska vlada v strahu pred demokratsko armado, ki se vedno bolj približuje Atenam, začela z novimi množičnimi aretacijami v središču mesta in v predmestjih Aten. Včeraj popoldne je atenska policija blokirala glavni trg Omenija in izvršila preiskave po hišah ter aretirala okoli 700 oseb. Ded aretiranih oseb bodo postavili pred preko sodišče, ostale pa bodo izgnali iz mesta. Hkrati je orožništvo preiskovalo po predmestjih Aten in po raznih vaseh okrog Aten.

»Vimac« piše, da so samo v štirih atenskih predmestjih aretirali čez 300 oseb, število aretiranih po vaseh pa ni znano.

Delegacija poljske vlade na slovesnostih v Budimpešti

Varšava, 13. marca. (Tanjug) Iz Varšave je odpotovala v Budimpešto delegacija poljske vlade s predsednikom vlade Antonom Koszickim na čelu. Poljska delegacija bo prisostvovala slavnostni proslavi stoletnice madžarske revolucije 1. 1848.

Šef italijanskega urada za razdeljevanje Uninskega blaga Montini je v zvezi s fondom iz prodaje Uninskega blaga v Italiji izjavil, da je izginilo iz tega fonda, s katerim razpolaga De Gasperijska vlada, 30 milijard lir.

Prvi nasadi sladkorne pese

To leto bodo v Albaniji prvič zasedali sladkorno peso. Kakor poroča ATA, so proizvajalci že podpisali pogodbe s tovarno sladkorja v Korči, ki so jo pred kratkim zgradili. Sladkorno peso bodo gojili samo na področju Korče, kjer so za to zelo ugodni pogoji.

Nove tovarne tekstila, sladkorja in usnja

Končana so dela pri gradnji nove tekstilne tovarne v Tirani, ki je prva v Albaniji. Tovarna bo pričela s proizvodnjo

letos. Letos bo pričela obratovati prva sladkorna tovarnica v Albaniji. Glavna dela pri gradnji tovarne so že končana. V gradnjo je vloženih 7,5 milijonov lekov.

V primerjavi s položajem pred vojno se bo proizvodnja tovarna za predelavo usnja

Prilob prva tekstilna tovarna v Jugoslaviji

povečala letos za 549%. Za racionalizacijo usnjarne so odobrili 17 milijonov lekov.

Prosta prodaja

Glede na povečanje proizvodnje živilske in tekstilne industrije je izdalo trgovin

sko ministstvo sklep, da se izroče v prosto prodajo nekateri proizvodi kot so blago, gotove obleke, platno, čevlji, nogavice in drugi tekstilni proizvodi.

Prav tako pridejo v prosto prodajo mlo, oljivo olje in petrolej. Te proizvode bodo oddajali prebivalstvu poleg sistema racionalne preskrbe in to po cenah, ki bodo nekaj višje od cen racionalnih proizvodov. Prodajne cene v prosti prodaji popolnoma ustrežajo kupni moči širokih množic albanskega ljudstva.

95 milijonov za lahko industrijo

Letos bodo izdali v Albaniji za lahko industrijo 95 milijonov lekov. Poleg drugega bodo razširili tudi 15 tovarn.

12 milijonov in pol za delavsko socialno zavarovanje

Zavod za socialno zavarovanje je potrošil v februarju 12 in pol milijona lekov za socialno zavarovanje delavcev. Se večji znesek je potrošil v istem razdobju za otroke. V Albaniji so danes zavarovani skoraj vsi delavci, uradniki in nameščenci skupaj z družinami. Podruž-

nice zavoda za socialno zavarovanje bodo to leto potrošile za delavce in nameščence 332 milijonov 821 tisoč lekov.

Šole

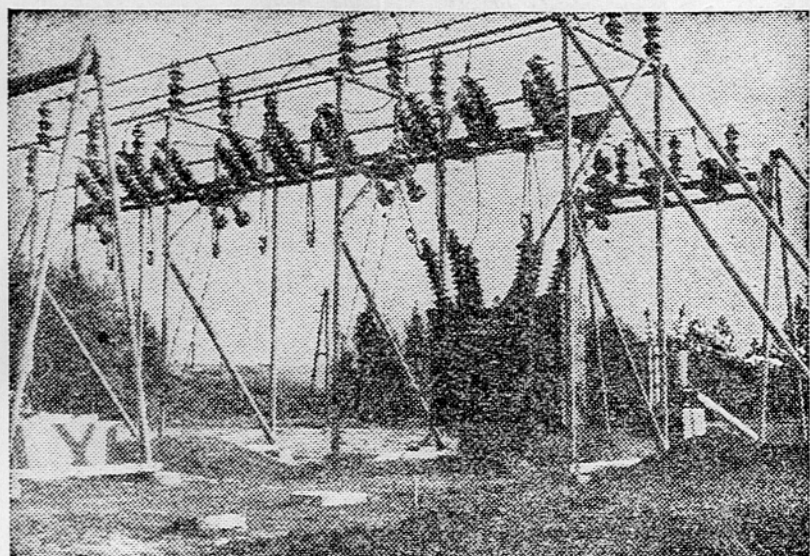
V LR Albaniji so odprli od osvojitve do danes 580 večernih šol, nižjih gimnazij in gimnazij, ki jih obiskuje 17.000 oseb. Večina teh šol je v vaseh in v velikih delavskih središčih. Odprtih je tudi 1780 analfabetskih tečajev, ki jih obiskuje 35.000 nepismenih.

Tečaji za posebne kadre

Zaradi ustvarjanja novih in specializiranih obstoječih kadrov za razna gospodarska področja je bilo odprtih leta 1947 v Albaniji 500 strokovnih tečajev in štiri šole, ki jih je dovršilo 4800 oseb. To leto bodo odprli v Albaniji nove šole in tečaje, ki jih bo obiskovalo 15.000 oseb. Ministrstvo za ljudsko zdravstvo bo odprlo 8 enoletnih šol ter srednjo medicinsko šolo. Ministrstvo za industrijo pa bo zagotovilo specializiranje v tujini okrog 600 osebom. Odprli bodo tudi veliko število tečajev za specializacijo kulturno-prosvetnih kadrov.

Za „Teden tehnike“

Elektrika od vira do porabe

Transformatorska postaja

Industrializirati moramo, če hočemo imeti cene industrijske proizvode. Nesmiselno in neracionalno bi bilo, če bi večino vseh industrijskih proizvodov kupovali v inozemstvu in jih drago plačevali z našimi poljedelskimi proizvodi, lesom in ostalimi našimi proizvodi, zlasti rudami. Menda ni treba dolge razlage za to, da je pametnejše, če na primer rudo sami predelujemo v železo, aluminij in ostale kovine, kakor da bi jo izvažali in potem za drag denar iz tujine kupovali te kovine. Za predelavo rud potrebujemo primerne naprave, toplotnice, valjarne itd., ki jih sicer nekaj imamo, vendar jih moramo še znatno razširiti, postaviti nove. Za opremo vseh teh naših tovarnov potrebujemo stroje in druge naprave, ki vse trošijo energijo.

V ta namen uporabljamo n. pr. mehanizirano energijo, ki jo daje vodna turbina, parni stroj ali drug motor preko transmisij. Po tej poti pa energije ne moremo voditi daleč, temveč jo v zelo omejenem območju. Zato se je uveljavila električna energija, ki se da razmeroma zelo preprosto prenašati na velike razdalje in razdeljevati za uporabo.

Električno energijo pridobivamo v velikih vodnih in kaloričnih elektrarnah in jo prenašamo po vodih visoke napetosti na velike razdalje. Med pomembnejše odjemalce jo delimo z nizko napetostjo, ki ni nevarna. Energijo porabijo razni potrošniki, kakor so žarnice, električni toplotni aparati, v industriji pa zlasti motorji in električne peči.

Električno energijo proizvajamo v elektrarnah. V njej imamo električne stroje, ki proizvajajo električni tok, to je električne generatorje. Ti stroji se vrtili. Dovajati jim moramo mehanizirano energijo. Poganjajo jih vodne turbine, parne turbine, Dieslovi stroji. Vodne turbine izkoriščajo padec vode. Grajene so na različne načine, toda treba je izbrati turbino, ki najbolj ustreza po padcu in vodni množini. Za manjše vodne padce do največ okroglih 250 metrov uporabljamo Francoske turbine, pri manjših padcih pa zlasti moderne Kaplanove turbine, ki so v bistvu propelerne turbine, ki se v bistvu propelerne turbine s prestavljivimi lopami. Pri velikem padcu so v rabi tako imenovane Peltonove turbine.

Moč vodne turbine je odvisna od padca vode in množine dotokajoče vode. Čim večji je padec oziroma čim večja je množina vode, tem večja je moč elektrarne. Množina vode je pri določenih reki že podana, kolikor s prislilnimi ukrepi ne dovajamo reki še dodatne vode iz druge reke ali jezera. Padec pa je ob rečnem toku večinoma enakomerno porazdeljen na precej dolgo progo. Če hočemo ta padec izkoristiti, ga moramo imeti na enem mestu, kjer hočemo zgraditi elektrarno. Tam zajemo reko. Tako dobimo pred elektrarno višje vodno stanje od prejšnjega pred zaježitvijo. Včasih dopušča pokrajina celo, da nabiramo v tako nastalem umetnem jezeru večje vodne množine, ki jih porabi elektrarna tedaj, kadar ji zaradi velike električne obremenitve primanjkuje vode, se pravi, kadar dotoka po reki manj vode, kakor bi jo elektrarna potrebovala vsakokrat. Take vodne centrale imenujemo akumulacijske centrale, ker nabirajo vodo v času manjše obremenitve ponovno v delno tudi po dnevi za veliko večerno obremenitev, ali v nedeljo za večjo obremenitev med tednom, ali celo tudi za daljšo dobo, recimo za polovico leta, kadar nabiramo vodo za suho poletno in zimsko dobo, torej splošno in jenski. Povezane z drugimi elektrarnami take akumulacijske elektrarne zelo izboljšujejo gospodarnost proizvodnje električne energije.

Ce gre za zelo velike padce, potem je treba na primer voditi vodo iz gorskega jezera po cevovodih ali podzemnih rovih do elektrarne, ki leži ob nizki vodi. Tudi take elektrarne so v mnogih primerih uporabljive kot akumulacijske elektrarne.

Dotekajoča vodna množina se še vedno izpreminja. To izpremembo vodne gladine in množine vode zapazuje hidrografska služba in na podlagi teh podatkov lahko določimo za vsako reko srednjo, največjo in najmanjšo vodno množino. Strojov v elektrarni seveda ne moremo graditi za največjo vodno množino, ker bi bili tako stalno le delno obremenjeni. Zato moramo po razmerah zgraditi elektrarno tako, da so stroji v njej zaposleni. Pri visoki vodi izkoriščamo tedaj le del dotekajoče vode, višek pa izpuščamo preko jezera. Le v primeru akumulacijskih elektrarn lahko vgradimo stroje, ki so razmeroma veliki, ker lahko izkoriščajo za krajšo dobo večje množine vode. Razmere so potemtakem odločilne, kakšen del dotekajoče vode izkoriščamo, od-

Električne vode gradimo ali kot vode na planem ali s kablji. Čim višja je napetost, tem večjo izolacijo potrebuje. Pri nizki napetosti zadostajo majhni porcelanski izolatorji, ki jih vsi poznamo, pri visokih napetostih pa imamo iz več členov sestavljene visoke izolatorske verige. Jambor sam je iz lesa, železa ali ojačanega betona. Razdelilna omrežja v manjših naselbinah napravimo tudi na planem; tam so vodi pritrjeni na lesenih drogih oziroma stenskih konzolah ali stenskih nosilcih. V večjih mestih pa uporabljamo kable, ki so položeni v cestisih.

Tako dovajamo torej električno energijo iz elektrarne oziroma iz medsebojno povezanega sistema večjega števila elektrarn po deželi posameznim odjemalcem v tovarnah, mestih in vaseh. Danes je skoraj največji del naše dežele preprežen z električnimi vodi in ne bo dolgo, ko bo tudi zadnja vas oskrbovana z električno energijo. Pred 30–40 leti pa so imela električno razsvetljavo samo velika mesta, še večja od tedanjih Ljubljane.

Električno energijo izkoriščamo v razne namene. Predvsem velja omeniti električno razsvetljavo. Z žarnicami dobimo najboljše umetno razsvetljavo. Tu moramo naglasiti, da dobra razsvetljava nikakor ni luksuz. Nujno in neogibno potrebno je, da nudimo vsakemu delovnemu človeku, bodisi pri delu v tovarni ali pa v pisarni, primerno razsvetljavo, ki mu olajša in tako omogoča hitreje in preciznejše delo, kakor pri nezadostni razsvetljavi. Dobra razsvetljava zmanjša tudi možnost nezgod.

Električno energijo moramo tedaj dovajati vsaki posamezni žarnici, kar dosežemo s tako imenovano notranjo inštalacijo. V novih stavbah so položeni električni izolirani vodniki v ceveh, ki jih polagamo že med gradnjo stavbe v zidovje pod ometom. Tako je inštalacija nevidna, pa tudi zavarovana pred mehanskimi poškodbami. Luči prižigamo s stikali, prenosljive svetilke, kuhališke, električne peči in druge manjše potrošnike pa priključujemo na vtične spojnice z vtičnikom.

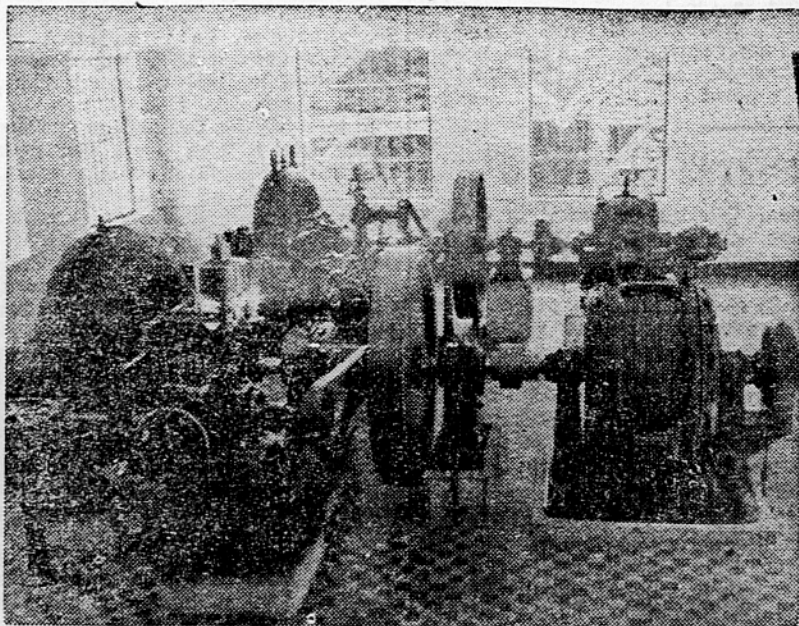
Vsak vidi in vsak večji potrošnik moramo varovati z varovalkami, ki morajo vedno oziroma potrošnik odklopiti pri kratkih stikih. Kratak stik imamo tedaj, če teče zaradi pokvarjene izolacije ali slučajne neposredne kovinske premostitve dveh vodnikov, med katerima je napetost, zelo velik tok, ki bi utegnil poškodovati inštalacijo, če bi tekel dalj časa. Pri takem velikem toku bi se vodniki močno ogreli in bi se tako pokvarila izolacija.

Ce pogorji varovalka, tedaj moramo poiskati mesto napake in napako popraviti. Nato izmenjamo varovalno patrono, ki je nameščena v varovalnem elementu. Popravljati varovalke ne smemo, ker popravljene varovalke ne morejo zanesljivo odklopiti kratkih stikov. Namesto varovalk uporabljamo v novejšem času pogosto avtomate, ki odklopljajo samodejno. Ko smo odpravili kratak stik, lahko zopet vključimo avtomat. Tako pri avtomatih ni potrebna izmenjava varovalnih patron.

V gospodinjstvu uporabljamo mnogo gospodinskih aparatov, ki olajšajo gospodinjstvo. Skoraj vsaka gospodinja uporablja dandanes električni kuhališki in likalni, bolj redki pa so električni štedilniki, sesalniki za prah in še nekaj drugih koristnih priprav za hišno rabo. Vse te naprave se bodo tudi pri nas izdelovale v večjem številu, ter bodo potem dostopne gospodinjstvom, ki so sicer zaposlene v proizvodnji.

Električni motor je najbolj enostaven, cenen in zanesljiv pogonski motor v industriji in obrti. Danes si ne moremo misliti industrijskega obrata, kjer ne bi poganjali posameznih obdelovalnih strojev z električnimi motorji. Posamezni stroji imajo včasih celo po več vgrajenih motorjev, kakor na primer večje stružnice in vrtalni stroji, skobelni stroji in drugi. Znano je tudi ročno električno orodje.

Električni motorji poganjajo najbolj razne stroje, transportne priprave, orodja, črpalke, zračnike, dvigala itd. Vzemimo na primer rudnik. Tam najdemo električne vrtalne stroje, s katerimi vrtamo luknje za razstrelivo, zasekavalne stroje, s katerimi režemo plasti premoga, transportne trakove, ki prevažajo izkopani premog do nakladalnih postaj jamske železnice in električno dvigalo, ki dviga premog na površino. Razen vsega tega imamo v jami še mnogo vodnih črpalk, ki črpa vodo ter velike električne zračnike, ki skrbijo za stalno dovajanje svežega zraka v rove.

Električna centrala

Velik pomen ima električna energija v metalurgiji. Z električnimi talilnimi pečmi pridobivamo najboljše jekla, vedno enake kakovosti, ker lahko preprosto in hitro naravnoma temperaturo peči. Z elektrolitskimi procesi pridobivamo čist, tako imenovani elektrolitski baker, in prav tako aluminij. V ta namen so potrebne zelo velike množine električne energije, zato moramo take obrate napajati iz velikih vodnih elektrarn.

Zelo velik pomen ima električni pogon v transportni tehniki. Elektrifikacija železnice nudi velike koristi na močno obremenjenih in gorskih progah. Uveljavlja se električni prenos energije od stroja na ladjah na pogonske vijake. V pristaniščih in velikih nakladalnih postajah dvigajo električni žerjavi bremena in jih prekladajo na druga transportna sredstva.

Seveda uporabljamo električno energijo še v mnoge druge in najrazličnejše namene. Navajamo samo električno varjenje, električno čišče-

nje plinov, zlasti plinov zgorevanja, pasteriziranje mleka z ultravijoličnimi žarki itd. K temu moramo priložiti še splošno znana komunikacijska sredstva, kakor so telefon, telegraf in radijsko tehniko. Tudi sodobne medicine si danes ne moremo misliti brez različnih električnih pripomočkov, kakor so rentgenski in obsevalni aparati ter še več drugih.

Vsi porabniki električne energije zahtevajo seveda svoje stikalne odnosno krmilne naprave, ki so često zelo zapletene. Napravljene morajo biti tako, da niso nevarne za osebe, ki jih upravljajo.

Električni tok je namreč nevaren življenju. Čim višja je napetost, tem bolj je nevaren. Zato uporabljamo za splošno razdelitev električne energije nizko napetost, kjer imamo od poljubnega vodnika do zemlje napetost 220 voltov. Prav za prav je nevaren tok, ki teče pod vplivom napetosti skozi zemljo. Ta tok je tem večji, čim slabše smo ga izolirali proti zemlji. Zato moramo biti previdnejši v vlažnih in takih prostora-

rih, kjer se lahko dotikamo dobro ozemljenih kovinskih predmetov. V takih primerih moramo s posebnimi sredstvi skrbeti za to, da zmanjšamo to nevarnost. Najbolj pogosto uporabljamo v ta namen zaščitno ozemljenje, pri katerem zvezemo kovinske okrove naših porabnikov z zemljo. Sicer pa je postavljena zahteva, da morajo biti vse naše električne naprave grajene tako, da ne moremo priti v neposredni stik s kovinskimi deli, ki so pod napetostjo.

Po vsem tem lahko trdimo, da je električna energija neogibno potrebna za vsak industrijski obrat. Težje je vpravi pri potrošnikih, ki zahtevajo v celoti določeno moč ob vsakem času. Elektrarne s svojimi daljnovidni, transformatorskimi postajami ter razdelilnimi omrežji pa morajo skrbeti za to, da so odjemalci po tej strani vsak čas zadosteni.

Izvedba plana za industrializacijo in elektrifikacijo nas postavlja pred zelo težko nalogo. Rešili jo bomo s skupnimi naporji vsega delovnega ljudstva. Dr. inž. Drago Matanovič.

Geodetska stroka in njene naloge v luči pospešene industrializacije

Industrializacija in elektrifikacija nalaga vsem tehničnim strokam posebne naloge. Toda napačno bi bilo, ako bi pod pojmom industrializacije in elektrifikacije razumeli samo postavljanje tovarn in električnih daljnovodov, kajti izpolnitev tega programa sega globlje in ne gre mimo nobene tehnične panoge. Geodeti morajo pri tem izvrševati izmere, gradbeniki delati načrte in voditi gradnjo hidrocentral, elektrotehniki jih morajo opremiti, ostale stroke pa v glavnem konsumirajo pridobljeno električno energijo za izdelavo potrošnih namenjenih proizvodov. Tudi cesta, železnica, dvig kmetijske proizvodnje, regulacija rek in osuševanje močvirja, namakalne priprave itd., vse je z industrializacijo in elektrifikacijo tesno povezano. Kakor omogoča električna energija ceno delovno silo, tako pomeni dobre ceste in vozila prevoz produktov za potrošnje. Vzporedno s proizvodnjo potrošnih predmetov pa je treba skrbeti tudi za povečano proizvodnjo v kmetijstvu, regulirati reke, namakati polja itd.

Vse te naloge postavljajo geodetski stroki posebne zahteve, katerih doslej ni bila vajena. Prej smo poznali geometra kvečjemu takrat, kadar nam je izmeril zemljišče, ali kadar je bil izvedenec v zemljiški praksi. Danes pa s tem še zdaleč ne bi bili kos nalogam. Zato je bila potrebna preusmeritev geodetske stroke v tehnično smer. Zdelo nam je geodetske oddelke na srednjih in visokih šolah, kjer se vzgaja kader v smislu novih potreb in v novih načinih dela.

Najosnovnejše vprašanje geodetske stroke je hitra ekspanzivnost v delu. Ako je potreben za gradnjo načrt zemljišča in dejanskega stanja, so potrebna dolgotrajna merjenja. Ta dolga doba, ki jo določa stari način dela, nas danes zaustavlja. Naše delo ne gre tako hitro, kakor zahteva to naša izgradnja in kakor bi geodetski strokovnjaki sami najbolj želeli. Zato išče geodetska stroka nova pota in bo v naši prvi petletki skušala podrediti fotografijo svojim potrebam in koristim. Ta, v javnosti v glavnem sporna panoga, je namreč sposobna, da nam da načrt poljubnega zemljišča in dejanskega stanja v najkrajšem času s takšno podrobnostjo, kakor noben drug način dela. Zato se naši bodoči inženirji med študijem mnogo bavijo s fotografijo, ki bo postala v bodočnosti eden glavnih pripomočkov v njihovem delu.

Ce nam je n. pr. potreben načrt za reko, ki razdira kmetu njive in odjeda ljudstvu kruh, smo morali po starem načinu vršiti dolgotrajna merjenja, kajti tok reke in prizadeta zemljišča je treba najprej narisati. Na osnovi izvršenih merjenj je bil izdelan načrt za ureditev reke. Toda reka med našim delom ni mirovala, potrgala je nove njive in spreminjala svoj tok, tako, da izdelani načrti niso več odgovarjali dejanskemu stanju. Začeti je bilo treba znova ali pa graditi samo v majhnih odsekih. Tu nam bo fotografija ogromno koristila; danes se

n. pr. odločimo za regulacijo reke, jutri poleti letalo v zrak, preslika tok reke in čez dober teden so že izdelani vsi pogoji za sestavo načrta regulacije. Te osnove so dobre, kajti fotografska plošča se ne zmoti, na slikah je reka predočena točno ob določenem času, čemur stari načrti nikoli niso mogli ustreči. V drugem primeru gradimo na primer cesto, železnico ali hidrocentralo v skalnatem, skoro nedostopnem zemljišču. Še tako točna in draga merjenja po metodah klasične geodezije nam dajo le slabe rezultate. Na pomoč nam priskoči zopet

fotografija, ki nam da najvernejšo sliko zemljišča; dve fotografiji pa prostorski model iz katerega lahko narišemo vse, kar potrebujemo, pa četudi v največjih merilih.

S fotografijo za izdelavo načrtov se bavi fotogrametrija, ki bo tudi naši geodetski stroki povečala možnosti razvoja. Naše znanstvene ustanove skrbijo za to neumorno, da izpolnijo klasično geodetsko izmero ter pripravijo že v tej petletki vse instrumente, ki bodo omogočili tudi fotogrametrične izmere.

Inž. Ivan Čuček.

Racionalizacija tehnične stroke z aparatom za optično povečavo

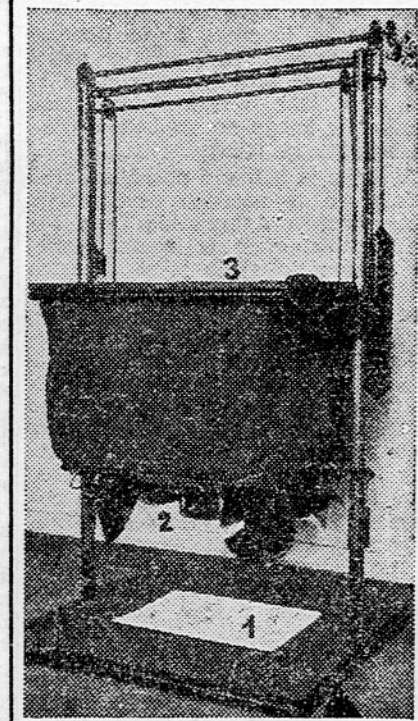
Široko je področje tehnike. Iz tal rastejo tovarne, rekam postavljamo jezove, po deželi gradimo nove ceste, mostove in druge naprave, ki bodo dvignile standard delovnega ljudstva. Vsaka takšna zgradba pa potrebuje svoj načrt, ki zahteva veliko dela inženirjev in tehnikov v naših projektivnih zavodih. Preden začnemo graditi na terenu, moramo sestaviti načrt, kajti samo tako je mogoče dobro in ekonomično delo. Pri tem pa načrt ene zgradbe niso enaki; čim bolj se bliža načrt svojemu končnemu stanju, tem več podrob-

nosti vsebuje; ena vrsta načrtov nam daje pregled celotne zgradbe, toda brez podrobnosti, druga pa vsebuje podrobnosti, ki so potrebne tik pred gradnjo. Prvi načrti so risani v manjšem, drugi v večjem merilu, tako da lahko popolnoma ustrežajo svojemu namenu.

Ze iz te kratke primerjave vidimo, da je sprememba načrtov iz enega v drugo merilo za tehnično stroko zelo važnega pomena. Na tem polju je uspeša našim geodetskim strokovnjakom pomembna racionalizacija, ki bo služila koristno tudi ostalim tehničnim strokam. Na geodetskem inštitutu naše univerze je bil konstruiran in izdelan poseben aparat, ki omogoča optično povečavo ali pomanjšavo med načrti v poljubnih merilih. Doslej so to delo opravljali mehaniki, kar je bilo v mnogih primerih zelo dolgotrajno in drago. Tudi fotografski način ni mogel tega nedostatka popolnoma odpraviti, kajti pot od odločitve do realizacije fotografske pomanjšave je še vedno predolga za hitro in ekspanzivno delo. Fotografska leča in steklena plošča novega aparata sta med seboj premakljivo povezani, kar omogoča poljubne, praktično v poštev prihajajoče povečave ali pomanjšave.

Na spodnjo podlogo priprmo načrt v določenem merilu. Ta originalni načrt močno osvetlimo, lečo in stekleno ploščo pa namestimo tako, da se na stekleni plošči pojavi slika načrta v merilu, ki ga želimo in nam je potrebno. Ko je to opravljeno, nam ni treba nič drugega, kakor položiti na stekleno ploščo prozorni papir in načrt prerisati. V slučaju, da imamo na razpolago specialni fotografski papir, lahko dobimo kopijo povečanega načrta tudi brez prerisavanja. Vsa povečava se izvrši optično, ne, treba je le povečano ali pomanjšano sliko prerisati. Izkušnja je pokazala, da dosežemo s tem aparatom 50% prihranka na času, povečamo pa pri tem tudi točnost dela. Poleg tega je važno, da lahko prerisujejo načrte nižje kvalificirani strokovnjaki, običajni risarji.

Brez dvoma je, da je ta aparat, ki ga bo začela kmalu izdelovati naša industrija, pomemben doprinos geodetske stroke razvoju in dvigu naše tehnične proizvodnje.

Projekcijski aparat za optično povečavo ali zmanjševanje v poljubnem merilu, izdelan po načrtu in konstrukciji decenta geodetskega oddelka tehnične fakultete inž. Ivana Čučka. — Aparat je sestavljen iz treh delov: 1. podlaga za originalni načrt, ki ga je treba povečati ali zmanjšati, 2. fotografska leča, ki načrt poveča ali pomanjša in 3. steklena plošča, na kateri se pokaže povečani ali pomanjšani načrt.

Tehnika v veterinarstvu

Tudi veterinarska znanost je rastla in še vedno raste z razvojem in izpopolnjevanjem tehničnih pripomočkov, brez katerih bi obstala za vedno na prvotni stopnji.

Kakšna je že razlika v gibljivosti današnjega veterinarja od veterinarja pred 30–40 leti. V novelah ruskih pisateljev pred prvo svetovno vojno pogosto naletimo na opis okrajnega veterinarja, ki v kibitki opravlja svojo prakso. Danes obiskujejo ruski veterinarji iz veterinarskih bolnišnic, tehnično dobro urejenih in opremljenih, svoje paciente z motornimi vozili. Tehnika je dvignila gibljivost in s tem zmogljivost in delovno sposobnost veterinarjev na večkratno prodvino zmogljivost.

Veterinar je pri ugotavljanju živalskih bolezni bolj pogosto navezan na tehnične pripomočke kakor njegov tovariš — ljudski zdravnik. Veterinarji pacienti ne govorijo, ne morejo dati anamneze kakor ljudje. Pogosto mora veterinar z aparati povečati vtis svojih čutil. Te aparate mora, čeprav po zamisli veterinarjev, izdelati in izpopolniti tehnika.

Potem pa zdravljenje živali. Tudi za to so potrebni instrumenti, aparati, skratka cela zbirka najrazličnejšega preciznega orodja, ki ga mora veterinarju dati tehnika. Pa naj bodo to navadni skalpeli ali na komplicirani instrumentariji, ki jih rabi veterinar pri težkih porodih. Če je še pred kratkim v mnogih primerih zaradi pomanjkanja tehničnih

pripomočkov moral veterinar odrediti zakol, je danes število takih primerov pri zdravljenju v tehnično dobro urejenih veterinarskih bolnišnicah in ambulantah vedno manjše.

V preprečevanju in zatiranju živalskih kužnih bolezni je z iznajdbo mikroskopa napravljen prvi korak k spoznanju njih povzročiteljev. Z razvojem tehničnih pripomočkov za študij mikrobov in raznih zajedavcev je veterinarska znanost šele razvija bistvo živalskih kužnih bolezni. Ultramikroskopi in elektronski mikroskopi omogočajo 100.000 kratno povečavo, z njimi lahko študiramo danes tudi razvoj virusov ter najmanjših povzročiteljev kužnih bolezni. Največ kužnih bolezni pa spada v vrsto virusnih bolezni. Veterinarski bakteriološki laboratorij in zavodi, v katerih opravlja veterinarska služba vse prispevke kužnega materiala, bi svoje odgovorne naloge brez pripomočkov, za katere skrbijo tehnika, ne mogli opravljati. Prav tako ne bi mogli zavodi za izdelavo cepiv in serumov brez tehničnih pridobitev najnovejšega časa proizvajati mnogo teh sredstev. Preprečevanje in zatiranje živalskih kužnih

bolezni pa sloni prav na zaščitnih cepivih in zdravilnih serumih.

Naj na koncu omenimo še umetno osemenjevanje, ki ne služi samo kot obrambno sredstvo v kužnih primerih, temveč ima verjetno še večji pomen za povzdigo živinoreje v produkcijsko-kakovostnem smislu. Za izvedbo umetnega osemenjevanja so zopet potrebni instrumenti in aparati, ki jih mora dati tehnika.

Veterinarska služba se je šele v osvojitvi domovini začela zavdati velikega pomena tehnike na vseh poljih veterinarskega dela. Saj so se šele po osvoboditvi pri nas začele graditi prve veterinarske bolnišnice in ambulante. V bivši Jugoslaviji so bili veterinarji navezani glede nabave instrumentov, raznih aparatov in zdravil na dobave iz tujine. V naši domovini se tehnika s tem ni bavila. Danes marsikaj izdelujemo sami. Tudi na tem polju se dela in ustvarja po načrtu. V ta načrt je vključena tudi veterinarska služba, ki mora skrbeti za zdravje vseh vrst domačih živali. Samo zdrava živala bo davnega živinorejo kakovostno in količinsko ter s tem omogočila dovolj prirastka živil živalskega izvora za hrano delovnemu ljudstvu. Omogočila bo pa tudi prirast surovin živalskega izvora, potrebnih tehnik in izpopolnjevanj načrtnih nalog. Vet. A. Stefančič

Delavci in delavke! Izpolnite svoje tehnično znanje v skupinah in krožkih »Tehnika in šport«! Čitajte in širite našo mlado tehniško literaturo »Radio-amater«, »Ljubitelj tehnike« in »Motorizacij«!

Zlatko Prica: Življensko veselje pred kuhinjo. (Iz mape osemnajstih risb »Ljudi iz logora Danica«, ki je prejela drugo nagrado Komiteja za kulturo in umetnost pri vladi FLRJ.)

Lirika iz borbe in obnove

V beograjski založbi »Prosveta« je izšel zbornik z gornjim naslovom, ki nudi nekak preživetje pesništva jugoslovanskih narodov s temami iz narodno osvobodilne vojne in vojne izgradnje. Vmes je še nekaj pesmi, ki so nastale že pred zadnjo vojno in so v zborniku uvrščene iz posebnih razlogov. Zastopanih je šest in trideset pesnikov z 89 pesmi. Knjigo je uredil pesnik Tanasije Mladenović. Ima 187 strani.

Zastopani so Vladimir Nazor (5 pesmi), Oton Zupančič (1), Radovan Zogović (4), Desanka Maksimović (6), Ivan Goran Kovačić (1), Matej Bor (3), Jovan Popović (2), Branko Ćopić (6), Venko Markovski (1), Skender Kulenović (1), Milan Dedinač (3), Desislav Kajuh (4), Gvido Tartaglia (6), Marin Franičević (2), Oskar Davičo (2), Kosta Racin (3), Čedomir Minderović (2), Igo Gruden (1), Janko Dionović (2), Dušan Kostić (5), Slavko Janevski (1), Blažo Koneski (1), Tanasije Mladenović (4), Vladimir Popović (1), France Kosmač (1), Milorad Pančić-Surep (4), Jure Franičević-Plečar (2), Aco Sopov (2), Mileta Mohoričeva (2), Vladimir Pitvič (2), Fran Roš (2), Radivoj Koparec (1), Zdenko Štambuk (1), Mihailo Vuković (3), Jože Brejc (1) in pokojni Ivo Čačić (1).

Zbornik je, kakor pravi urednik v kratkih besedah na koncu knjige, namenjen v prvi vrsti mladini. Zato so pesmi izbrane tako, da bi »po svoji vsebini vplivale pred vsem vzgojno. Edino Racin (ki je padel) in Minderović sta, kakor omenja urednik, zastopana s predvojnimi pesmimi. Zupančič je menda pozabljen, saj ga je predstavil s tudi samo pesmijo (Vseh živih dan). Tudi tista pripomba ni točna, da je »jezik v knjigi jezik originala«. Zupančič je zastopan s prevodom!

Knjiga je sestavljena po različnih vidikih, ki v celoti nikakor ne morejo vzdržati antološkega kriterija. Polnoma razumem urednikove namene in zaradi tega tudi ne bi bilo prav, knjigo s posebno strogošću ocenjevati, posebej še, ker to Tanasije Mladenović tudi sam priznava. Vendar se bom z nekaj besedami ustvil pri slovenskih pesnikih, ki so v zbirko uvrščeni.

Prvi je Oton Zupančič, ki je napisal med vojno in tudi že po končani vojni nekaj res antoloških in vsebinsko več kakor sodobnih pesmi. Predstavljen je pa z eno samo pesmijo (Vseh živih dan), ki je sicer ena izmed njegovih najmočnejših, toda katere je napisana že pred desetletji, tako da je po času nastanka vsakega najstarejša v vsej knjigi. Zraven tega je pesem (tedina v prevodu) podana v tako slabem in neadekvatnem prevodu (tudi to ni ome-

njeno, kdo jo je prevedel), da je škoda, da je v tej obliki izšla v tej knjigi. Zupančiča sta zadnje čase med Hrvati in Srbi prevajala deloma Gustav Krklec (včasih zelo posrečeno) in Desanka Maksimović. Prevod pesmi »Vseh živih dan«, kakršni je natisnjen v tej knjigi, pa je čisto začetniški in niti zdaleč ne odgovarja izvirniku. Osebkani in tako značilni ritem originala je zabrisan, spreminjen, značilne moške rime, ki so tako izrazite ne samo pri Zupančiču, ampak v slovenskem pesništvu sploh, pa so pogosto zamenjane z ženskimi, ki občutno motijo.

Ostali slovenski pesniki so zastopani takole: Matej Bor s pesmimi »Vizija«, »Svoboda« in »Domov bom šel«, Kajuh z »Jesensko«, »Slovenske pesmijo«, »Pred velikim rojstvom« in »Sovijskim herojem«, Igo Gruden s pesmijo »Glas domovine«, France Kosmač z »Nocoj, tovariši«, Milena Mohoričeva s »Prvemu partizanu« in »Pozdravoma«, Fran Roš z »Domovino« in »Konjeniki svobode«, Jože Brejc pa z »Ognjem«. Tudi o tej izbiri bi bilo mogoče spregovoriti. Škoda, da je med slovenskimi teksti toliko fiskalnih napak! Preiskane so v latinici iz knjig, pa ne morem razumeti površnosti tako stavec kakor tudi korektorja. Tudi razumljive ne bodo vse in bi bil zaželen vsaj slovarček manj znanih besed.

Ugodno vplivajo makedonski pesniki Venko Markovski, Kosta Racin, Slavko Janevski, Blažo Koneski in Aco Sopov. Tudi njihove pesmi so natisnjene brez komentarja, ki bi bil prav tako včasih nujen, zlasti še, ker je knjiga po urednikovi izjavi namenjena mladini.

V knjigi je tudi več posnetkov grafičnih del iz narodno osvobodilnih bojev Djordja Andrejevića-Kuna, Diva Karamaličevića in Branka Solre, ki ugodno poživljajo tekst. Umesteno bi bil obširnejši uvod, ki bi vsaj na kratko označil zlasti tiste pesnike, pred vsem makedonske in slovenske, ki so s srbskim mladim čitateljem manj znani in zaradi jezikovnih razlik tudi manj razumljivi. V celoti pa je knjiga pomembna zlasti zato, ker je v njej zbranih lepo število pesniških imen vseh jugoslovanskih narodov in ker so tudi pesmi, kljub posameznim izjemam, pri večini pesnikov zelo karakteristične zanje, dasi s tem nečem reči, da ne bi bilo mogoče zbrati druge prav tolikšne knjige sodobnega našega pesništva z istimi značilnostmi. Drugič, ko bi fiskali podobno knjigo, bi bilo želeli, da slovenske pesmi korigira Slovenec, ki vsakega ne bo dovolil toliko napak, kakor jih je v tej knjigi. T. P.

Tretja in četrta številka »Književnih novin«

Tretja številka novega literarnega tednika prinaša na uvodnem mestu članek Prežihovega Voranca »Nov napad na slovensko kulturo«, v katerem razkriva intrige mednarodne in domače reakcije na Koroskem za razbijanje Mohoričeve družbe. Eli Finci načenja v članku »Nekaj misli o razvojnih tendencah naše književnosti« zanimivo diskusijo o naši pojnovni književnosti, ki naj premaga ozki regionalizem in se povzpne do obravnavanja velikih problemov, ki znižajo vse. Med drugim piše: »...Kakor je bila v državi, osnovani na principih svobode in enakosti, pravilna rešitev nacionalnega vprašanja prvi pogoj za ustvaritev vsedrzi-vega edinstva, tako je tudi v kulturnem življenju ustvarjanje resnično ljudske, demokratične, jugoslovanske kulture odvisno od neoviranega razvoja posebnih narodnih kultur z jasnim individualnim značajem.«

V isti številki piše Aleksander Vučo o ekspanziji hollywoodskih filmskih podcij, Milan Dedinač pa prikazuje borbeni lik čilenskega profitašističnega pesnika Pavla Nerude. Jovan Popović piše v članku »Nesodobni skoki, »sodobnega« balefa« o gostovanju trojice Mlakarjevih v Beogradu. Poleg teh važnejših člankov vsebuje številka mnogo literarnega drobiža, ocen in poročil iz domače in tuje literature. Prinaša tudi umetniške reprodukcije.

V 4. številki »Književnih novin« piše Čedomir Minderović ob priliki nagrad Komiteja za kulturo in umetnost o ustvarjalnih uspehih naših umetnikov. Erik Koš razkriva v članku »Prispevek za kroniko narave ameriškega tiska« navade ameriških časnikov, izmed katerih so širše napisali knjigo o državah ljudske demokracije v vzhodni Evropi, ne da bi bili nekatere teh dežel sploh obiskali. Na diskusijski članek Elia Fincija iz prejšnje številke je nave-

zal svoj zanimivi članek »Pisatelji pred tematično osvobodilno vojno« odgovoren urednik Jovan Popović. Tudi 4. številka prinaša več gledaliških in književnih ocen in poročil o revijah in o književni ter izdajateljski dejavnosti v posameznih ljudskih republikah. Na prvi strani je objavljena na reprodukcija freske Slavka Pengova: »Na Bledu«. Nadalje prinaša več reprodukcij iz albuma Zlatko Prica »Ljudje iz taborišča »Danica« in karikature.

Na Cefinju so 3. marca odprli skupno razstavo črnogorskih likovnih umetnikov, na kateri je razstavljenih čez 130 del. Med slikarji vzbujajo posebno pozornost dela Mila Milunovića in Petra Lubarde. Razstavlja tudi nekateri črnogorski slikarji-samouki. Svoja dela so razstavili tudi trije kiparji, Vera in Djordje Oraovac in Luka Tomanović.

Zlatko Prica: Tomek »Rdečarmejce«

Kaj beremo v naših revijah

V skupnem zvezku sta izšli prvi dve številki tretjega letnika revije »Novi svet«. Lepo število trindvajsetih avtorjev je napolnilo s svojimi prispevki zajeto delo.

Prvi del je posvečen proslavi 70-letnice pesnika Otona Zupančiča. Tako so v reviji združeni in ohranjeni članki, ki smo jih ob proslavah brali v našem dnevnem časopisu (Ivan Bratko: »Oton Zupančič in naša doba«, M. Rupel: »O Zupančičevem jeziku«) ali poslušali na proslavah (Boris Zihel: »Ob sedemdesetletnici Otona Zupančiča«, Juš Kozak: »Politične funkcije Zupančiča«, Miško Kranjec: »Pesnikov dom«, Članek Borisa Židherla je pomemben doprinos za širitev naše kulturno politične zgodovine, poleg tega, da jasno osvetljuje pesnikovo podobo. V tem prvem delu so tudi novi Zupančičevi prevodi (Shelley, Goethe, Heine) iz klasične svetovne lirike, ki se uvrščajo kot dragoceno dopolnilo v zakladnico njegovih prevodov.

Baladi Dušana Ludvika iz leta 1941 in »Pesem« Antona Vodnika so prispevek k literarni pridruženosti se ji v lepem prevodu Josipa Vidmarja pesem Puškina in Tjutčeva, v prevodu Tita Vidmarja pa Ljermontova »Oporka«.

Od pripovedniških del so: Gabrova partizanska zgodba »Pot skozi noč« in Frana Brdnika, ki je novo ime v naši literaturi, »Nekega dne v aprilu« ter Lojza Kraigherja »Fragmet iz dahavskih ječ«. Gaber in Brdnik sta napisala zaključni črtici, ki se odlikujeta po novelistični zgradbi in pristnem doživljanju. Kraigherjev »Fragmet« slika z ustvarjalno silo življenje v nemškem taborišču. Miško Kranjec piše v nadaljevanju novelo »Odlisi so in se vračajo«. Povsem različna od omenjenih je po slogu, izrazu in doživljanju krajsa proza Vitomila Zupana »Tomaš«.

S področja upodabljalne umetnosti je napisal Čoro Škodlar študijo o Ferdu Veselu v poglavjih: Človek, Umetnik, Razstava, kjer na široko odpre pred javnostjo vprašanje razstav naših likovnih umetnin. Iz gledališke kulture je pomemben prispevek Filipa Kalana »Zgodovina slo-

venskega gledališča«. Področje filmske umetnosti obravnava razprava Draga Sege »Obličje sveta na platnu«, ki se bo nadaljevala. Sledijo kritični zapiski Toneta Fajfarja ob prevodu Ingersolove knjige »Strogo zaupno«, France Bevk je osvetlil ustanovitve »Slovenske demokratske zveze« v Trstu. Kronika pa prinaša Kobetov sestavek ob 76 obletnici rojstva arhitekta Jos. Plečnika. Revijo zaključuje Grinbergova razprava »Trideset let sovjetske poezije« v prevodu B. Faturja.

Prihodnje številke bo gotovo izpolnila še književna kritika, tako da bo naša osrednja revija v polni meri izpolnjevala svojo nalogo.

Letošnji letnik je dobil okusno novo zunanjo opremo po načrtu inž. Toneta Bokala.

Izšla je tudi druga številka »Obzornika«, ki prinaša na prvih straneh načelni sestavek Janeza Hribarja o ljudski prosveti na vasi. V kratkih in jasnih potezih izvedemo zgodovinsko oznako prosvetnega dela na našem podeželju in hkrati smernice za ta čas in za bodočnost. Spominu Nikolaja Pirnata je posvetil Stane Mikuz živahno napisane vrstice, ki so ilustrirane z deli iz Pirnatove grafike. Prežihov Voranc je napisal pod naslovom »Kralj na Betajnovi v Dobrih« dokumentarno humoresko, kako je v Guštanju režiral Cankarja. Delce preveva zdrav, tople humor, ki ga v naši krajši prozi toliko pogrešamo.

Drugi del »Obzornika« prinaša po-čne sestavke o tretjem plenumu Ljudske prosvete, o združenem domu in predavanju »Naš odnos do knjige«, ki ga je povedal Miško Kranjec na prvem knjižničarskem tečaju. Sledi še poglavje »Za boljše ljudsko prosvetno delo«, v katerem dobe naši prosvetni delavci navodila za izbiro knjig in za izpolnjevanje knjižničarskega tečaja. Zanimiva in poučna so poročila o ljudsko prosvetnem delu iz Celja, Dolnje Lendave, Mozirja, Krškega, Kranja, Rakeke, Tolmina, Sežane in drugih krajev. List postaja vedno krepkejša opora našim ljudskim prosvetnim aktivom in trdna vez med njimi.

Knjižica o Vuku Karadžiću

Uredništvo Slovenskega knjižnega zavoda je preizkusilo nov način, kako podati bralcem v zaključni, vsaj do neke mere enotni knjižici podobo velikega moža in njegove dobe. Namesto kratke poljudne monografije, kot jih poznamo iz zbirke »Možnosti in vzorniki«, je SKZ izdal zbornik člankov »Vuk Karadžić in njegova doba«. Povod tej izdaji je pač dal Vukov jubilej v septembru preteklega leta. Ob tej priliki je izšla v beograjskem tisku »Borba«, »Književnost« itd.) vrsta člankov, ki so z različnih vidikov osvetljevali Vukovo osebnost, njegovo dobo, njegovo življenje in delo, njegov pomen. Sprejemljiva je misel, ki je očito vodila založbo pri izdaji te knjižice: če en članek sam zase sicer ne more podati zaokrožene podobe tako pomembne osebnosti, jo pa morda lahko nudi vrsta člankov. Podobno priliko bi naše založbe imele večkrat — ob vsakem literarnem jubileju in večji proslavi.

V prikupno opremljeni knjižici smo torej dobili tole vsebino: Radovan Lalić piše v članku »Vuk Karadžić — veliki graditelj srbske kulture« na kratko o splošnem kulturno zgodovinskem pomenu Vukovega dela za srbski narod. Aleksander Belič piše v članku »Vuk in Slovanci« o njem, ki jih je imel Vuk z zastopniki drugih slovanskih narodov, pri čemer se mora ustavljati zlasti ob Vukovem prijatelstvu in sodelovanju z našim Kopitarjem, ob vseh, ki so se pletle med Vukom in rusko kulturo, ter ob splošno jugoslovanskem pomenu, ki ga ima Vuk s tem, da je ustvaril Srbov in Hrvatov skupni književni jezik. Milan Bogdanović razčlenjuje v eseju »Do Vuka in od Vuka« pomen revolucionarnega preloma, ki ga je doživel srbski kulturni razvoj z Vukovim delom, in ga skuša pravilno razložiti s pogoji dobe, v kateri je Vuk živel. Velibor Gligorić naslikal »Podoba Vuka Karadžića«, ga skuša psihološko prikazati kot osebnost in značaj. Najbolj obsežen, v zastavljanju problemov sicer najmanj zapleten, a prav zato morda najbolj dragocen za naše bralce, ki vedo o Vukov razmeroma malo in bi radi o njem izvedeli čim več dejstev, je članek Božidara Kovačevića »Vukovo življenje«. Kovačević v širokih potezih naslika to »skromno življenje književnika«, ki »je bilo vendarle zaradi borbe in nezmožljive energije tako burno, zahtevno in razburljivo, da bi ga bilo treba opisati v romanu ali prikazati v filmu.« — Tem petim jubilejnim člankom je uredništvo dodalo še odlomek iz najstarejše biografije, ki jo

je po Vukovem lastnem pripovedovanju leta 1846 napisal znameniti ruski slavist I. I. Sreznjevski (iz naše literarne zgodovine ga poznamo po spominskih verzih, ki mu jih je napisal Prešeren, ko je Sreznjevski obiskal Ljubljano). Objavljen je odlomek, kjer pripoveduje Vuk svoje spomine na Kopitarja. — V celoti je prevedeno znamenito Vukovo pismo knezu Milošu Obrenoviću. — Izvirna razprava Antona Slodnjaka »Nekoliko pripomb o Vukovem vplivu na slovensko slovstvo« prikazuje z vsem potrebnim literarno-zgodovinskim gradivom, da je »Vuk Stefanović Karadžić... po Kopitarju, zlasti pa po Levstikovem kritičnem in jezikovnem delu najtesneje vpleten, da celo vrtne v naše kulturno življenje.« Na kraju je še nekaj odlomkov iz VI. poglavja Slodnjakovega romana »Pogine naj — pesi«, ki pripovedujejo o Levstikovih srečanjih z Vukom.

Videti je, da je zbornik nastal dokaj slučajno iz snovi, ki je pač bila na razpolago, le pido dopolnjen z enim izvirnim člankom. Zato v knjižici kljub vrednosti posameznih člankov vendarle še marsikaj pogrešamo. Kdor se na primer ni že kje drugje poučil o Vuku, bo v njej zaman iskal odgovora na docela preprosto vprašanje, kako je Vuk praktično izvedel svojo veliko reformatorsko misel o ljudskem jeziku v literaturi. Pogrešamo tudi orisa silno zanimivega odnosa med Vukom in enim najpomembnejših mož v preteklosti srbske literature — Jovanom Sterijem Popovićem, ki je bil načelno hud Vukov nasprotnik, a je s svojim umetniškim delom dejansko podprl Vukovo borbo. Zbornik bi koristno dopolnilo tudi nekaj odlomkov iz Vukovih del: če ne drugo, vsaj odlomek iz resnično klasičnih razlag srbskih besed v »Rječniku«. Vsekar bi sodila v knjigo tudi Vukova, morda tudi Radičevićeva in Daničičeva slika.

Nerazumljivo je, zakaj je ob dobrih prevodih vseh ostalih člankov en prevod (»Vuk in Slovanci«) slogovno in ponekod celo slovnično tako zelo pomanjkljiv.

Kljub nekaterim nedostatkem, ki so najbrž le posledica naglice, pa je knjižica v celoti vendarle dobrodošel prispevek k naši poljudno znanstveni literaturi. Knjižni zavod naj bi izdal še več takih zbornikov — saj večina podobnih člankov, čeprav so še tako pomembni in trajno vredni, v časopisih in revijah prehitro utone v pozabo.

Januarska številka »Filmskega obzornika«

V ljubljanskem kinu Union je na sporedu najnovejša številka Filmskega obzornika. Ob proslavi 70-letnice Otona Zupančiča vidimo njegovo rojstno hišo v Beli Krajini, njegova najvažnejša dela, nekaj prizorov iz njegovega življenja po osvoboditvi, njegovo imenovanje za častnega doktorja univerze in za ljudskega umetnika ter slavnostni koncert Arničeve Dume.

Druga točka »Med našimi steklarji« je zaključena podoba iz steklarne, ki nam v preprostem zaporedju pokaže, kako nastane steklena posoda, kako steklo brusijo in barvajo. Poetična snov je vodila filmske delavce, da so ustvarili lep, živahen prikaz.

Tretja točka nam kaže naš znan-

stveni Veterinarski zavod in delo v njem, ki bo poleg drugih zanimalo predvsem naše kmetovalce in živinorejce. Obzornik zaključujeta dve krajši noviški točki o Novoletni jelki in Državnem prvenstvu v sabljanju. Prva je izdelana s toplim čutom za otroško doživljanje in bo seznanila čim širši krog naših filmskih obiskovalcev z dogajanjem v naši prestolnici ter bo dalja pobude za proslave ob prihodnjem novem letu po naši domovini.

Skladbe za obzorniške točke so zložili naši znani komponisti Blaž Arnič, Danilo Svara in Pavel Sivčič. Obzornik je izdelal delovni kolektiv »Triglav filma«.

Iz januarskega »Filmskega obzornika«

Stelkar pri delu

Jugoslovanska kronika

Te dni se je na poti iz Rima začel držal v Beogradu znani madžarski književnik in profesor peštanske univerze Georg Lukacs. Rodil se je l. 1885. v Budimpešti. Od l. 1909 je živel v inozemstvu, v Berlinu, Florenci in Heidelbergu, kjer je bil nazadnje univerzitetni profesor. Ko je l. 1919. izbruhnila na Madžarskem revolucija, je postal komesar za prosveto v revolucionarni madžarski vladi, pozneje pa je zopet živel na Dunaju, v Berlinu in SZ, kjer je bil eden izmed urednikov revije »Mednarodna literatura«. Po zadnji vojni je prišel v Budimpešto, kjer danes z uspehom deluje. Znan je zlasti kot filozof in literarni zgodovinar. Veliko je pisal o francoskih realistih. Pred meseci je beograjska založba »Kultura« izdala v prevodu njegovo knjigo »O realizmu« (pravkar je delo izšla tudi v hrvatskem prevodu v Zagrebu, esejja: Plebejski humanizem v Tolstojevi estetiki in Svoboda ali diriganja umetnost pa sta lani izšla v naših revijah, prvi v zagrebški »Republiki« št. 9, drugi pa v novosadskem »Letopisu Matice Srbske« št. 10. Ni dolgo, kar je v nemščini izšla njegova študija »Goethe und seine Zeit«, pripravila pa monografijo o mladem Hegelu, v Rimu pa je pred nekaj tedni dovršil svoje filozofsko delo »Učinki razuma«, ki bo v kratkem izšlo.

Makedonska književnost kaže vse večji vzpon. Nedavno smo tudi v slovenščini dobili izbor makedonske novlistike in tudi nekaj pesmi v prevodu (Novi svet). Tudi makedonci prevečajo klasična dela iz srbske in hrvatske književnosti. Tako so prevedli Njegošev »Gorski venec«, Mazuraničev »Smrt Sima-ale Cengića« in »Nečisto kri« Borisa Stančevića. Letos izidejo pesniške zbirke Blaža Koneskega, Laze Kerovskega in Slavka Janevskega. Kole Čašule je napisal odsko delo iz narodno osvobodilne borbe, ki je pravkar v tisku. Dimitar Miše pripravila knjigo kritičnih člankov. Vančo Nikoleski izda knjigo mladinskih pesmi, Boris Bojadžijski pa knjigo mladinske proze.

Črnogorska založba »Narodna knjiga« objavlja za letošnje leto nekaj pomembnih del. Te dni je že izšla zgodovinska študija Jagoša Jovanovića z naslovom »Svaranje črnogorske države i razvoj črnogorske nacionalnosti«, v kateri je obsežna črnogorska zgodovina od začelka do l. 1918. Knjiga obsega 448 strani. Napovedana je tudi »Njegoševa spomenica«, ki bi bila morala

iziti že lanske leto. Prav tako izda založba zbornik del črnogorskih književnikov, ki so padli v zadnji vojni. Založba izdaja tudi črnogorsko književno revijo »Svaranje«. Te dni je izšla prva letošnja številka (dvojna, za januar in februar).

Hrvatski in srbski prevodi del slovenskih književnikov so vedno pogostejši. Te dni je zagrebška založba »Novo pokolenje« izdala droben zvezčič z naslovom »Uz cestu«, v katerem so natisnjene štiri kratke proze Miška Kranjca (Ugra, Podobe, Ob cesti in Ded in vnuki) iz zbirke »Tihotižja in pejsaži«. Že prej je prevedenih več teh novelic v zbirčici »Krv za slobodo«, ki jo je izdal Nakladni zavod Hrvatske (prevreda Gustav Krklec in Hincin Petris). Če človek primerja posamezne prevode med seboj (nekatere stvarce so kar po dvakrat prevedeni, pride do poraznih ugotovitev).

Nedavno so nekateri slovenski književniki obiskali tudi Novi Sad in stopili v stik z vojvodinskimi književniki. Ob tej priložnosti so sprožili tudi misel, da bi Matica Srbska izdala v doglednem času antologijo slovenskega pesništva v srbskem prevodu. To bi bilo kar primerno. Precej pesmi starejših slovenskih pesnikov je tako že prevedenih v srbsčino v zadnjih šestdesetih letih in bi kazalo v ta namen malo prebrskati stare letnike hrvatskih književnih revij. Pri beograjski »Kulturi« je v zbirki »Velikani in njihova dela« izšla kot 21. zvezek na 78 straneh študija K. N. Derževina »Diderot in enciklopedisti v srbskem prevodu Nike Miličevića. T. P.

Zapiski

Ob priliki stoletnice rojstva Leva Tolstojja pripravila Tolstojev muzej nekaj razstav, posvečenih raznim dobam njegovega življenja in ustvarjanja.

Na eni od teh razstav bodo prikazali razširjenost Tolstojevih del, ki so jih v Sovjetski zvezi objavili v 58 jezikih.

Pripravljajo tudi objavo nove izdaje romana »Vojna in mir« po rokopisu, ki je shranjen v arhivu rokopisov Tolstojevih muzeja, kakor tudi objavo nove akademske izdaje romana »Vstajenje«.

V Tolstojevem muzeju je 150.000 listov rokopisov, knjig, pisem in beležk Leva Tolstojja kakor tudi 400.000 listov beležk pisateljevih sorodnikov in rokopisni material o Levu Tolstojju.

Upriporitev »Hamleta« v Ljubljani

(Nekaj podatkov iz naše gledališke zgodovine.)

»Hamlet«, najgloblja Shakespearova tragedija, je bila — kar je le malo znano — prvo njegovo delo, ki je bilo prevedeno v slovenščino. Ta prvi prevod se ni služil gledališču, saj je nastal prav ob poetičnih graditvah stalnega slovenskega gledališča. Dramatično društvo v Ljubljani je začelo svoje pionirsko delo za ureditve slovenskega teatra v sedemdesetih letih preteklega stoletja in rodne predstave so se vršile od leta 1867. dalje. Razumljivo je, da je slovensko gledališče, ki je bilo brez stalnega ansambla, brez lastne stavbe, z občinstvom, ki ni moglo imeti gledališke izobrazbe, seglo po laže izvedljivih in malo zahtevnih igrh, večinoma enodelankah in da na upriporitev tako zahtevnega dela kakor je »Hamlet« ni moglo niti pomisliti. V tem času je bilo že končan prvi prevod »Hamleta«. Prevredel ga je Dragotin Šauperl (rojen 1840 pri Sv. Marjeti ob Pesnici, umrl 1869 v Novi cerkvi). Gimnazijo je študiral v Mariboru, emenščino pa v Celovcu. Tam se je tudi naučil angleščine in je prevedel »Hamleta«, ko je služboval kot kaplan v Laškem 1865. leta. Šauperlov prevod je izšel v tisku v mariborski »Zori« leta 1874.

S tem, da je Dramatično društvo dobilo leta 1892. v svojo last novo zgrajeno »Deželno gledališče« (sedanja Opera), je bil postavljen temelj slovenski Drami. Repertoar je postal zahtevnejši, od l. 1895 dalje upriporja gledališče tudi Shakespeara (»Othelo« 1895.96, »Beneški trgovci«, »Ukrotena trmoglavka« 1897.98), dne 28. decembra 1899 pa je bila prva upriporitev »Hamleta« na slovenskem odru. Prevredel ga je Ivan Cankar. Hamleta je igral režiser Ineman, kralja pa Anton Verovšek. Nato do prve svetovne vojne »Hamlet« ni bil upriporjen.

Že v pivem letu po končani prvi svetovni vojni je bil na repertoarju »Hamlet«, ki je dosegel do danes v ljubljanski Drami največje število predstav, večje kakor katerakoli v slovenski ali burka. Skupno je bilo 111 predstav v 13 sezonah.

Prvi je režiral »Hamlet« Hinko Nučič v sezoni 1918-19. Uprizoritev je dosegla 7 predstav. Hamleta je igral v srbohrvaščini Nučič sam, kralja je igral Valo Bračina, kraljico Berta Bukšekova.

Drugi je režiral »Hamlet« prof. Ošip Šest v sezoni 1921-22. Naslovno vlogo je igral Zvonimir Rogoz. Igrali so »Hamleta« v tej sezoni 17 krat in potem neprestano vsako sezono do 1927-28. V sezoni 1940-41 ko je prišel iz Prage gostovat Zvonimir Rogoz, je bila šestova režija obnovljena, na ter dosegla skupno v gori navedenih sezonah 63 predstav.

Nato je režiral »Hamlet« Ciril Debevec v sezoni 1932-33, reprize so bile še naslednjo sezono, skupno je bilo 13 predstav.

V sezoni 1941-42 je režiral »Hamlet« dr. Bratko Kreft ter je bilo v tej in naslednji sezoni skupno 28 predstav.

V Cankarjevem prevodu je bil »Hamlet« igran 50 krat, v Zupančičevem 61 krat.

Tragedija sloni na petih glavnih osebah, ki vzbujajo glavna zanimanja pri občinstvu. Dosedanje zasedbe so bile naslednje:

Hamlet: Zvonimir Rogoz, Emil Kralj, Ciril Debevec, Slavko Jan.

Kralj: Valo Bračina, Gabršček, M. lan Skrbinek, Ivan Levor.

Kraljica: Berta Bukšekova, Avgusta Danilova, Cirila Škerlj — Medvedova, Marija Vera, Mira Danilova.

Otelija: Mla Saričeva, Wintrova, Vida Juvanova.

Polonij: Ločnik, Fran Lipah, Jemež Cesar.

Letos je zrealiziral »Hamlet« dr. Branko Gavella ter bo nova upriporitev nedvomno dogodek v našem gledališkem življenju. Vodilne vloge tragedije so dvojno zasedene, kar bo še povečalo zanimanje pri občinstvu. Hamleta igraata Slavko Jan in Stane Sever, kralja — Stane Sever in Mla Furijan, kraljico — Mira Danilova in Mla Saričeva, Otelijo — Ivanka Menžanova in Draga Ahnčičeva, Polonija pa Edvard Gregorin in Fran Lipah.

Iz naših lokalnih listov

„Gradimo“

vestnik Osvobodilne fronte Ljubljane, posevca zadnje številke pripravljamo na volitve, izbiri kandidatov in tednu predvolivnega tekmovanja, v katerem bo Ljubljana opravila nad 105.000 ur prostovoljnega dela.

Članek »V kmetijskih predelih Ljubljane so prišli ustanovljati kmetijske zadruge, prinaša pregled dela za organizacijo novih kmetijskih združenj. V enem tednu je bilo na področju mesta ustanovljenih 11 pripravljenih odborov, ki imajo nalogo ustanoviti 11 kmetijskih združenj, katere bodo prevzele odkup živilskih potrebščin in prodajo industrijskih izdelkov po vezanih cenah. V minulom tednu so ustanovili prvo kmetijsko zadruzo v Dravljah, ki bo zajemala v svojo zadrugo kmetje iz Šiške in Dravlj. Drugo so ustanovili v St. Vidu za kraje St. Vid, Vižmarje, Brod in Guncelje. Na področju RLO Vič-Ra. kmetijsko bodo ustanovili tri kmetijske zadruge: na Viču, na Barju in na Rudniku. Tudi Polje se je z vnevo lotilo organizacije kmetijskih združenj, to bodo v Polju, v Šmartnem ter v Zalogu. Na področju Ježice so bile predvidene tri kmetijske zadruge. Doslej je ustanovljena samo ena v Tomačevem.

Poseben članek govori o proračunu mesta Ljubljane za leto 1948. Proračun ljudskih odborov glavnega mesta Ljubljane nam kaže dajajo strukturo, organizacijo in perspektivo gospodarskega razvoja. V letošnjem proračunu so dohodki in izdatki uravnoteženi in predvideni v znesku 879.961.250 din. Po proračunu znašajo investicije za kapitalno izgradnjo ter ostale koristne investicije 777.069.000 din, torej za 69 milijonov več kakor lani. Največjo skrb polaga Mestni ljudski odbor omiljenju stanovanjske krize, saj je vstavil v proračun za izgradnjo novih stanovanjskih zgradb kredit v znesku 100 milijonov dinarjev. Na tretjem mestu so izdatki za prosveto in ljudsko kulturo; predviden je kredit v znesku 22.680.000 din.

Za čim hitrejši dvig gospodarstva so bile na skupščinah rajonskih in krajevnih odborov OF ter rajonskih in krajevnih ljudskih odborov, na skupščinah vseh odborov, na množičnih sestankih sprejete tudi obveznosti za izvršitev investicijskih del. Večina teh del je že v teku, ostala pa bodo prišli še ta mesec.

„Celjski tečnik“

glasilo OF iz Celja prinaša na 10 straneh zanimiva vprašanja z vseh področij. Kmetje v okraju Celje-Okolica bodo ustanovili 68 zadrug. Nekateri dosedanje napreze so bile oddaljene od zadrugne centrala tudi do 15 km in je zaradi tega decentralizacija zadrug ter ustanovitve manjših zadrug našla povsod ugoden odziv.

Lokalno gospodarstvo okraja Celje-Okolica napreduje. Že v prvem letu petletke je bilo ustanovljenih 6 okrajnih podjetij, danes jih je že 15, med njimi tekstilne tovarne v Laškem, Zalcu, Šentpetru in Škofji vasi. Okraj ima 3 kovinska podjetja, Vitanje, Zalec in Rečico, opekarno, gradbeno podjetje itd. Za izboljšanje delovnih pogojev in razširitev obratov okrajne lokalne industrije predvidevajo za letošnji 7 milijonov investicij, s čimer bo povprečna kapaciteta dvignjena za 30 odstotkov.

„Vestnik“

glasilo Mestnega odbora OF Maribor, obravnava na prvi strani zadnje številke vprašanje kmetijskih združenj v Mariboru - okolici. V okraju Maribor - okolica je decentralizacija zadrug uspešna, tako da je v območju vsakega krajevnega odbora kmetijska zadruza. V celotnem okraju je 72 kmetijskih združenj, to je prav toliko, kolikor je krajevnih odborov. Prve polovice blaga po vezanih cenah so že prispele. Preden pa se bo prišla prodaja po vezanih cenah, mora biti urejeno vprašanje obvezne oddaje. Do 15. marca morajo biti oddani vsi zaostanki.

V članku o decentralizaciji in o ustanovitvi novih kmetijskih združenj v okraju Dravograd, piše članek, da je ljudstvo z zadovoljstvom sprejelo nove uredbe o preskrbi in vezanih cenah, kakor tudi uredbo o decentralizaciji in ustanovitvi novih združenj. V okraju Dravograd so imeli pred 1. marcem le 7 zadrug. Danes imajo že 26 samostojnih kmetijskih združenj, kar pa za okraj, ki ima 44 krajevnih odborov, ne zadostuje, zato bodo število zadrug v najkrajšem času povečali. Okraj ima v načrtu do

konca petletke zgraditi 25 zadrugnih domov.

V Mariboru so nedavno ustanovili novo sindikalno kulturno - umetniško društvo »Slave Klavžar«. Glavni cilj društva je: na vseh panogah kulturno - umetniškega dela pomagati pri mobilizaciji sil za uresničitev prve petletke. Društvo ima 5 skupin: za vokalno glasbo, instrumentalno glasbo, gledališko, slikarsko in knjižno skupino.

Pred mariborskimi okrajnimi sodiščem sta bili obsojeni špekulanti sestri Marija in Elizabeta Kramberger. Skrivali sta blago v vrednosti nad 1 in pol milijona dinarjev. To veliko količino blaga sta si pridobili s tem, da sta nakupovalcem dajali manj blaga, kakor je to pripadalo po tošnikom po zajemljeni preskrbi.

„Jesenjski kovinar“

glasilo jesenjskega okraja, piše v svoji zadnji številki o pomankljivi skrbi za naše nove delavce. V začetku februarja se je obetala zgodnja pomlad, ki je na široko odprla vrata posameznim gradilišč v jesenjskem okraju. Nastalo je težko vprašanje, kje dobiti delovno silo. Podjetja Gradis, Megrad na Jesenicah, Gradis v Mostah, Projekt na Lescah ter lesno-industrijski obrati gozdne direkcije na Bledu so za izvršitev predvidenega plana potrebovali nad 1800 delavcev. V celoti vprašanje delovne sile še ni bilo tako kritično, kakor okoliščine in nepravilnosti pri poedinih primerih. Megrad na Jesenicah je nujno potreboval 150 delavcev, pa je odklonil zaposlitev nekaterih, češ da so nevalificirani. Tak postopek pa je napaden, ker kaže nepravilno postopanje z nevalificiranimi delavci. Druga težava je v tem, kje nastaniti zaposlene delovno silo. Železarna bo potrebovala v marcu okrog 200 delovnih moči, nima pa na razpolago stanovanj niti za 10 oseb. Na Jesenicah so prazne in neizkoriščene barake. Uprava stanovanjskega odseka ni predvidevala planskih nalog dotoka novih delovnih moči v železarno in ni popravila barak za nastanitev delavcev. To je povzročilo nezadovoljstvo med dotoknimi delavci iz oddaljenih krajev, ker jih je podjetje moralo zavračati zaradi pomanjkanja stanovanj. Dopisnik graja posamezne primere nepravilnega odnosa do delavcev in opozarja, da je treba v bodoče posvetiti več pažnje delavcem, ki prihajajo iz drugih krajev.

Zaradi pomankljivosti in napak, ki so se dogajale v sindikalnih podružnicah jesenjskega okraja, je nastala nujna potreba načrtnega dela vzgoje sindikalnih kadrov. Zaradi tega je okrajni sindikalni svet organiziral dva vzpostavna sindikalna tečaja. Oba tečaja obiskuje 80 tečajnikov, od teh je polovica kovinarjev.

„Zasavski udarnik“

glasilo Osvobodilne fronte okraja Trbovlje, prinaša v zadnji številki poleg vprašanj v zvezi z volitvami v okrajni ljudski odbor, zanimiva podrobna stila o izvršitvi plana za mesec februar ter o mehanizaciji zahodnega revirja trbovljskega rudnika. Celotni zasavski bazen je februarja meseca presegel plan za 1,5 odstotka, pri čemer je imel največji uspeh rudnik Hrastnik. Tudi tovarna papirja v Ra. dečah je presegla plan za 2 in pol odstotka. Delovni kolektiv papirnice v Radečah tekmuje s tovarno papirja v Vevčah, poleg tega pa imajo v papirnici medsebojno tekmovanje med oddelki. Apnenice Zagorje, ki so v sklopu uprave Zasavskih premogovnikov, so februarja presegle plan za 22,59 odstotkov. Delovni kolektiv apnenice Zagorje je napovedal tekmovanje vsem apnenicam v Jugoslaviji za čim večjo proizvodnjo. Steklarna Hrastnik je v mesecu februarju visoko presegla plan in ga prekorajila za 30 odstotkov. Uspeh je bil dosežen zaradi izboljšane delovne discipline in stalnega preseganja norm.

V zahodnem revirju rudnika Trbovlje nadaljujejo z mehanizacijo, ki je doslej odvzela iz masovskih naporov rudarjev. Z uporabo odkopnega kladiva, orodja, ki ga poganja stisnjeni zrak, je pridobil trbovljski kopar dragocen tempo pri odkopnem delu. Vrtanje s pomočjo vrtilnih kladiv in strojev, ki jih poganja elektrika ali stisnjeni zrak, pospešujejo priprave za pridobivanje. Zahodni obrat v Trbovljah pa se ni zadovoljil samo z mehanizacijo pridobivalnih del, ampak je šel še korak dalje ter je poskrbel za mehanični odvoz premoga z delovišča. Ta strojna ureditev je omogočila zasavskemu bazenu, da je

Gradnja zadrugnih domov:

Velika razgibanost na gradiliščih zadrugnih domov po Sloveniji

Kako zelo je gradnja zadrugnih domov razgibala najširše ljudsko množico, se vidi zlasti v Slovenskem Primorju, kjer se ljudstvo še prav posebno zaveda važnosti in pomena kulturnega in gospodarskega središča na vasi. Primorsko ljudstvo, ki je s krivično mejo izgubilo svoje gospodarsko in kulturno središče, se je s še večjim poletom oprijelo gradnje zadrugnih domov.

V goriškem okraju prednjačijo Medanci

Vzglede primer je goriški okraj, kjer bodo zgradili 44 zadrugnih domov. V tem okraju tekmuje vasi med seboj, katera bo čimprej zgradila zadrugni dom, in tako, da bo najbolj odgovarjal potrebam kraja. Uprava za gradnjo zadrugnih domov v goriškem okraju je določila prehodno zastavico najboljšemu grad-

kuhalo kosilo, ob 17. pa že ni bilo več hiše. Gradivo, pridobljeno na ta način, pa ne bi zadoščalo za gradnjo zadrugnega doma. Zato so uvedli nabitralno akcijo in so v kratkem zbrali 14.000 komadov strešne in 10.000 komadov zidne opeke, poleg tega imajo sedaj pripravljeno 244 m² kamena, 49 m² peska, 42 m² apna, 15 m²

V Medanci že gradijo temelje zadrugnega doma

dilišču. Prvi so si jo priborili Medanci. Priborili si prehodno zastavico v goriškem okraju ni lahka stvar, saj je tu vrsta vasi, ki so se z veliko poštvalnostjo lotile dela za gradnjo svojega gospodarskega in kulturnega središča.

Vas Medana je v goriških Brdih ob jugoslovansko-italijanski meji. Ko so pričeli razmišljati o gradnji zadrugnega doma, so se znašli pred najrazličnejšimi težavami. Vas leži na griču in težko je bilo najti pravi prostor. Toda Medanci, ki so bili enotni in poštvalni v času borbe, tudi pred temi težavami niso klonili. Izvolili so si petčlanski odbor, ki se je takoj podal na delo. Izbrali so prostor v bližini cerkve, od koder je lep razgled proti Furinju. Težavno je bilo vprašanje gradbenega materiala. Spomnili so se pa na staro hišo, ki je že dolgo kvarila lice v vasi. Sklenili so, da podro to stavbo in da si s tako pridobljenim materialom zgrade zadrugni dom.

Na množičnem sestanku so se nato podrobno dogovorili, kako bodo delali. 15. februarja so začeli podirati stavbo. Opoldne se je v njej še

gramoza in 22 stotov cementa. Poleg tega so nabrali 15 stotov tarega železja, ki ga bodo v tovarni zamenjali za stavbno železje.

Delo na gradnji zadrugnega doma se načrtno razvija. Takoj prve dni je bilo dnevno po 70 do 80 ljudi na prostovoljnem delu, ob nedeljah pa pomaga vse prebivalstvo.

Medanci so tudi vzorno rešili vprašanje strokovnega kadra, zlasti zidarjev. Odbor OF je preko okrajne uprave za gradnjo zadrugnih domov stopil v stike z gradbenim podjetjem za ceste v Novi Gorici. Sindikalna podružnica tega podjetja je poslala 6 kvalificiranih zidarjev v Medano na prostovoljno delo in s tem pokazala ne samo pravilno razumevanje za gradnjo zadrugnih domov, marveč manifestirala tudi tesno povezanost med kmetom in delavcem, med vasio in mestom. Ob takem vzornem sodelovanju naglo raste iz temeljev novi zadrugni dom in verjetno bo ta dom v goriškem okraju prvi pod streho, čeprav imajo Medanci resne tekmece v Prvačini, Batujah, Gradšču in drugod.

N. G.

bila naloga največjega slovenskega črnega revirja v prvem letu petletke častno rešena. Uspehi mehanizacije v zahodnem revirju rudnika dajejo poudarek o razširjenju mehanizacije tudi na aostale obratne bazene.

„Nova Gorica“

glasilo OF za goriški okraj piše o delih pri gradnji Nove Gorice. Na gradilišču so danes pri delu tri mladinske brigade in približno 700 delavcev, katerih število se iz dneva v dan večja. Dela, ki so bila doslej zaradi slabega vremena ovirana, so v polnem teku. Najvažnejše delo na gradilišču je sedaj glavna mestna cesta in regulacija Korena. Na dolžini 1200 metrov je v obratu 7 buldožerjev, več parnih in motornih valjarjev, jezev za tlačanje. Groba zemeljska dela so

končana. Sedaj že zasipavajo in valjajo zaščitne plasti, istočasno pa buldožerji ravno hodnike. Material dovažajo iz gramoznice in dveh kamolomov. Za graditve Nove Gorice je nujno potrebno izsušiti velike površine močvirja pod Krombergom in regulirati potok Koren. Tudi tu so že pričeli z delom.

Dosedanji uspehi so veliki, a bi bili lahko še večji, če bi bilo delo povsem normirano in uvedeno tekmovanje. Tako je delovna disciplina eno najbolj nujnih vprašanj, katero je treba rešiti. Samo 9. februarja je bilo 21 odstotkov neupravičenih izostankov. Delo sindikalne podružnice je, da te pomanjklivosti skupno z upravo gradilišča odpravi.

SIRITE TISK OF!

Veliki dr. Emanuel Lasker, prednik Capablanca, je bil prvak dolgih 27 let. Leta 1894 je premagal Steinitza; premagal ga je vnovič 1896. L. v Moskvi v revanšnem dvoboju, nabral dolgo vrsto prvih nagrad v velikih turnirjih. V Nürnbergu (1896. l.), v Peterburgu (1896. l.), v Londonu (1899. l.), v Parizu (1900. l.), in po dolgem presledku v Moravski Ostravi (1923. l.) ter v New Yorku (1924. l.).

Lasker je bil 26 let star, ko je postal svetovni prvak. Smisel, ki se vnovič sprejema pred mojo mizo, ima 27 let. Keres jih je »že« nabral 32. Kdaj sem prvič videl Reshevskya? Ali ni bil 1916. l. petleten fantek, ki je sredi svetovne vojne presenel Dunaj s svojeto mojstrsko igro. »Včeraj sem mu rekel, da je takrat najbrž bolj igral kakor danes, pa se mi je nekam zaprepačen smejal. Reshevsky je redek primer čudežnega otroka, ki je v zrelih letih mnogo dosegel.

Laskerjev prednik William Steinitz je vladal 28 let. Leta 1866. je iztrgal žezlo Nemcu A. Andersenu. Toda Andersen je bil dvomljiv prvak. Res je, da je 1851. l. v Londonu odnesel prvo nagrado s prvega turnirja šahovske zgodovine, res je, da je 1852. l. to zmago, zopet v Londonu, ponovil. Toda njegovo slavo je za temnejal čudovit P. Morphy, ki je kakor nekakšen meteor bežno razsvetlil šahovsko nebo, premagal Andersena — in ugasnil. Zdi se, da se je vladavina šahovskih imperatorjev prav za prav že ugasnila, ko je Steinitz z železno roko

Priprave v idrijskem okraju

V sredo 10. t. m. so se zbrali v Idriji aktivisti OF iz vsega okraja, da pregledajo, kako potekajo priprave za gradnjo zadrugnih domov v tem okraju. V vseh krajih, kjer so se odločili, da si že letos zgradijo zadrugni dom, potekajo priprave dokaj načrtno. Zadnji sneg je delo sicer nekoliko oviral, vendar pa si povsod prizadevajo, da zamujeno čimprej nadoknadijo.

V Podlanišu imajo pripravljen že ves les in 10 m² kamena. Podrobno so sestavili načrt dela, tako da vsak posameznik ve, kaj bo moral letos napraviti pri gradnji zadrugnega doma. Prvotno so določili, da mora biti do 15. marca pripravljeno vse potrebno gradivo. Zaradi snega pa se bo moral ta rok za nekaj dni podaljšati.

V Zalogu odnosno Črnem vrhu niso bili tako agilni. V denarju so zbrali doslej 4000 din, priprave za apnenico pa so izpolnjene do 80%. Na gradilišču so napravili doslej 122 delovnih dni.

V Krnkih imajo pripravljena potrebna drva za apnenico, 8 m² peska in 8 m² kamena, za kar so napravili doslej 250 delovnih dni.

V Sebeljah imajo pripravljen že skoraj ves les za apnenico, kamena pa so nalomili le dva kubična metra. Doslej so napravili že 12 delovnih

dni, kar je vsekakor zelo malo in bodo morali precej pohiteti, da ne bodo zaostali.

Tudi v Otaletu je že skoraj vse pripravljeno za apnenico, izkopali in odpeljali pa so že 105 m² zemlje in očistili prostor, kjer bo stal zadrugni dom.

V Doleh je pripravljenega že polovica kamena za apnenico in tudi jama je že izkopana.

V Govejku so tudi že marljivo na delu. Vasičani iz sosednjega Vrtnika so se sicer zavezali, da bodo pomagali pri gradnji zadrugnega doma v Govejku, vendar pa svojih obveznosti doslej še niso konkretizirali, tako da uprava gradilišča ne more pravilno razporediti razpoložljivih delovnih sil. Tako zavlačevanje zelo ovira pravilen razvoj dela in bo morala organizacija OF to zadevo čimprej urediti.

V Vojskem in v Spodnji Idriji so doslej pripravljali samo pesek. Imajo pa v načrtu, da se ob nastopu lepšega vremena z vso vnevo lotijo dela.

Okrajni sekretariat OF je podelil prehodno zastavico Otaletu, kjer so priprave za gradnjo zadrugnega doma najbolj napredovale in kjer je tudi delo najboljše organizirano.

Polda.

V Medlogu so pripravili že 40.000 zidakov

V vseljudsko akcijo izgradnje zadrugnih domov so se vključili vsi delovni kolektivi mesta Celje, ker se prav dobro zavedajo, da bodo zadrugni domovi ognjišča, iz katerih bodo naše kmetijske zadruge na vaseh razvijale gospodarsko dejavnost, širile kulturno zavest in splošno vzgajale naše kmetje in vse podčelško ljudstvo. Od obveznosti, katere so si naložili naši delovni kolektivi, vidimo doslej že tudi nekoliko rezultatov. Kljub vremenskim neprilicam so nekateri kolektivi že delali pri pripravi opeke iz ruševin ter so dosledaj pripravili nad 40.000 kosov zidne opeke in nekaj kamena.

Kot najboljši delovni kolektiv se je izkazala sindikalna podružnica poštnih uslužbencev iz Celja. Člani

te podružnice so prišli na ruševine organizirano s svojo godbo ter so imeli najboljši delovni efekt. Aktiv grafičarjev je poleg tega, da so člani napravili že nekaj ur na ruševinah, opravil 250 ur prostovoljnega dela v samem podjetju. Izkupiček bodo dali v korist gradnje zadrugnih domov. Člani Osvobodilne fronte in ostalih množičnih organizacij Jožefov hrib so na svojem terenu opravili pri kopanju jarka 552 prostovoljnih delovnih ur. Od mladinskih aktivov, ki so doslej delali pri pripravi opeke iz ruševin, so se najbolj izkazali mladinski aktiv Vrtnarske šola, mladinski aktiv Metalna in tovarna emajlirane posode. — Skupno je doslej opravljenih 1617 ur prostovoljnega dela.

Tudi v Vrbju so začeli

Med zadnjimi so bili, ki so se odločili za gradnjo zadrugnega doma. Resnici na ljubo pa je treba priznati, da so se sedaj, ko so uredili nekateri nevezčnosti, lotili dela z vso voljo. Dom bodo postavili na lepem in primernem prostoru. Staro na polpodrto hišo, ki bi motila razvoj, bodo podirli, material pa deloma uporabili pri gradnji doma, za katerega so že izbrali primeren načrt. Zgradili bodo enonadstropen dom s trgovskimi prostori, kreditnim oddelkom, sejno sobo, čitalnico, s knjižnico in seveda tudi lepo prostorno dvorano.

Ko so tako določili prostor in gradbeni program, so takoj prišli za delo in začeli že v nedeljo rušiti staro stavbo, del prostovoljcev pa je odšel v gozd podirati les. Kamenje in

gramoz imajo v bližini stavbišča, tako da ga bodo lahko sproti dovajali.

Po začetnih pripravah in odločni volji, s katero so zagrabili za delo, je mogoče pričakovati, da se bodo lotili kaj kmalu izkopa temeljev in se pridružili tekmovanju, ki ga je napovedal uprava gradilišča v Ljubljani. Bomo videli, kdo bo prvi!

V Sv. Pavlu pri Preboldu je razdeljeno delo po skupinah

je delo razdeljeno po skupinah. Prva skupina je začela lomiti kamenje v kamnolomu in je računati, da bo delo kmalu končala. Druga skupina je natesala 15 m² lesa. Tudi zbirka denarja je močno napredovala, saj imajo zbranih že 140.000 din.

Velike naloge čakajo novi okrajni ljudski odbor na Jesenicah

V četrtek večer je bilo v dvorani Titovega doma predvolivno zborovanje za mesto Jesenice. Zborovanja se je udeležilo lepo število volivcev. Zborovanje je pričel in vodil podpredsednik MOOF tov. Mirko Stebih, ki je na kratko orisal pomen volitev v okrajni ljudski odbor Jesenice.

Sekretar OOOV tov. Ignac Volč je spomnil na ogromne napore in žrtve NOV v veliki domovinski vojni in podal poročilo o notranjem in zunanjem političnem položaju.

Govornik je omenjal napore ljudske oblasti v pogledu preskrbe prebivalstva, podčrtal je pomen zadrugnih domov na vasi, pomen vezanih cen za izboljšanje ravni delovnega ljudstva in vpliv vezanih cen na odmero davka. Poudaril je tudi potrebo zgraditve lokalnega gospodarstva. Organi ljudske oblasti morajo biti neposredni organizatorji gospodarskih podjetij in jih morajo tudi sami upravljati v korist delovnega ljudstva. Napake, ki so bile, se ne smejo ponavljati, kritika je vedno zaželena, če je dobro namerna. —

Uslužbenici lokalnih oblasti naj se zavedajo, da so na svojih službenih mestih zaradi ljudstva, in se ne smejo nikoli več ponoviti stvari, ki bi vrgle slabo luč na ljudsko upravo.

V okrajni ljudski odbor Jesenice bo treba izvoliti 70 odbornikov v 70 volivnih enotah. Vsek odbornik bo imel sokandidata. Med kandidati so po večini novi ljudje, ki so se že uveljavili v lokalnem gospodarstvu in bodo svoje izkušnje znali izkoristiti za gospodarske potrebe vsega okraja.

Tov. Stebih je poročal o ustanovitvi delovnih brigad za čim prejšnjo izvedbo najbolj potrebnih javnih del. Delovnih sil primanjkuje posebno na gradiliščih. Zato bodo gradilišča plačevala prostovoljno delo, denar pa bodo uporabili za druge nujne potrebe, za razne gospodarske in socialne naprave. Pred vsem bo treba napeljavati dovodov v novo bolnišnico, ki bo kmalu odprta. Nadalje bo treba urediti pločnik ob najbolj prometni cesti ter bivši župnijski vrt, ki bo služil za oddih materam in otrokom.

Veleturnir v Haagu

Haag, 2. marca 1948

Ko pričem te vrstice, se odigravajo prve poteze v veleturnirju, ki naj rodi novega šahovskega prvaka sveta. Pred mejo, pred mizo, ki je poslovalnica vrhovne razsodnice in njegovih pomočnikov, sovskega, ameriškega in holandskega razsodnika, stoji na odru gledališke dvorane v zoološkem vrtu Haaga dve mizi. Tam se borita dr. Euwe s Keresom in Smislov z Reshevskim. Botvinnik ni v dvorani, v prvem kolu je prost. Drugi Američan, veleturnirski R. Fine, se namreč nepriljubno ni odzval vabilu na boj za šahovsko žezlo.

Dvorana je dobro zasedena. Na odru so poleg igralcev in razsodnikov samo še člani organizacijskega komiteja. Spodaj, neposredno pred odrom, je šest dolgih miz. Vse so zasedli poročevalci. Med njimi je dolga vrsta znanih mojstrov: Ragozin, Alatorce, Bondarevski, Liliental so tu; dr. Tartakover je prišel iz Pariza, Opočensky in Praga. Mladi Janovskij iz Kanade se je pomeljal s Keresom. Holandci, Angleži, Belgijci, Američani so v vrstah poročevalcev. Bojišče ima svojo telegrafsko in telefonsko postajo. Moskva si je zagotovila kar dve telefonski progi.

Mladica Keres in Smislov se mirno sprejajata pred mojo mizo, medtem ko njuna nasprotnika premišljujeta. Nehote mi uhačajo misli v davne dni, ko vidim

ta dva mlada velemojstra, ki posegata veselo po najvišji časti v šahovskem svetu. Ali nisem bil petnajstletnik prejšnjega, da bom nekoč prvak sveta? Ali nisem bil dvajset let kasneje zelo blizu svojim smotom iz deških let? Kako čudovito je življenje! Danes vodim veleturnir, ki bo razrešil vprašanje svetovnega prvaka. In čez dva meseca bom imel čast proglasiti ga v Moskvi, v šahovski prestolnici sveta, pred tisoč gledalcev.

Se mnogo globlje v preteklost mi uhačajo misli. Zakaj je bil potreben veleturnir, ki se je danes začel? Ker je zadnji svetovni prvak A. Aljechin z žezlom v roki umrl. Doslej je še vselej dvojni iztrgal žezlo odtodanjemu prvaku in ga izročil novemu. Le Alječina je premagala smrt.

Aljechin je bil tudi v drugi smeri navaden svetovni prvak. Iztrgal je sicer krono svojemu predniku Capablanci v povsem neoporečnem dvoboju v jeseni 1927. leta, toda nekaj let kasneje jo je izgubil. Po nemarnem. Vdajal se je nikotinu in alkoholu. Trezni Euwe je izkoristil ugodno priložnost in pobral žezlo, ki je padlo na tla. Ko pa se je veliki Rus iztrezil, se je pognal v revanšni dvojni vnovič postal prvak. Pred njim se še nikoli poraženemu prvaku ni posrečilo zmagati v revanšnem boju.

Pred oktobrom 1927. l. je bil Capablanc

ca svetovni prvak. Krono si je priboril 1921. l. ko je v Havani, na Kubi, v svojem rojstnem kraju, premagal dr. Laskerja. Lasker mi dolga dva boja. Trdil je, da ni kos tropski vročini srednjeevropskega otoka. Kljub temu ni lekal revanše. In vendar je žezl po usodnem 1922. l. še ogromne uspehe. V veleturnirju 1924. l. v New Yorku je odnesel na primer prvo nagrado pred Capablancem in Aljechinom.

Nekaj let kasneje, v začetku 1927. l., Capablanc ni hotel neposredno sprejeti Aljechina v dvojni. V New Yorku je sprožil turnir šestih velemojstrov, ki naj določi, kdo sme prvi izzvati svetovnega prvaka. V njem je zmagal Capablanc. Aljechin pa si je s svojo drugo nagrado dokončno priboril pravico, da se spopade s svetovnim prvakom. Za njim je ostal Niemcovič s tretjo, za Niemcovičem pa sem zaostal jaz na četrto nagrado kot tretji možni tekmeč.

Aljechin je bil nedvomno resenčen prvak. Vladal je nekako 17 let. Tudi Capablanc je bil priznan prvak. Nekaj let je ves svet mislil, da je nepremagljiv. Igral je precizno kakor stroj. Rad je poenostavil in izborni je vodil končnice. Toda kritiki so ga nazadnje le razkrinkali. Končnica, ki jo je igral v prvem kolu njujorškega veleturnirja z menoj, je presenetila vse njegove oboževalce. Ker se mi je posrečilo v njej prevariti velikega Kubanca. In ko je po petih šestih letih vladanja izgubil svoj naslov, je zapustil svetu le še svojo tekmo.

Veliki dr. Emanuel Lasker, prednik Capablanca, je bil prvak dolgih 27 let. Leta 1894 je premagal Steinitza; premagal ga je vnovič 1896. l. v Moskvi v revanšnem dvoboju, nabral dolgo vrsto prvih nagrad v velikih turnirjih. V Nürnbergu (1896. l.), v Peterburgu (1896. l.), v Londonu (1899. l.), v Parizu (1900. l.), in po dolgem presledku v Moravski Ostravi (1923. l.) ter v New Yorku (1924. l.).

Lasker je bil 26 let star, ko je postal svetovni prvak. Smisel, ki se vnovič sprejema pred mojo mizo, ima 27 let. Keres jih je »že« nabral 32. Kdaj sem prvič videl Reshevsk

POČITNIŠKE KOLONIJE RDEČEGA KRIŽA

Glavni odbor Rdečega križa Slovenije pripravlja že sedaj vse potrebno za svoje kolonije

V letih 1946 in 1947 je Rdeči križ Slovenije sicer sodeloval z glavnim odborom LMS, ministrstvom za prosveto in ministrstvom za socialno skrbstvo pri pripravi, opremljenosti mladinskih počitniških kolonij, ni pa takih kolonij sam ustanovljal.

To sodelovanje in pomoč Rdečega križa se je poleg prostovoljnega dela, ki so ga opravili bolničarji, bolničarke in zdravstveni aktivisti, kazalo najbolj v materialni pomoči počitniškim kolonijam. Glavni odbor Rdečega križa Slovenije v Ljubljani je v letih 1946 in 1947 za pionirske počitniške kolonije v LR Sloveniji in v coni B prispeval 3.402.314 din, opremlil je vse kolonije s sanitetnim materialom in ročnimi lekarnami in skupni vrednosti okoli pol milijona dinarjev in razen tega razdelil vsi razpoložljivi kuhinjski in posteljni opremo, sladkor, kakao, čokolado, dodatke v ostali hrani, obleko in obutev za siromašne v skupni vrednosti nad 10 milijonov dinarjev.

V sporazumu z ministrstvom za prosveto in glavnim odborom LMS pa je glavni odbor RK Slovenije za leto 1948 planiral svoje kolonije. Skoro vse tehnične priprave so v glavnem dovršene.

V letu 1948 bodo delovale tri po-

čitniške kolonije, in sicer dve v LR Sloveniji, ena pa v LR Hrvaški ob Jadranu. V Sloveniji bo prva kolonija na Okroglem pri Kranju, druga v Dobnici v celjskem okraju. Vse tri kolonije bodo v letošnjem poletju sprejele v štiril izmenah šest sto otrok.

Počitniške kolonije Rdečega križa so popolnoma brezplačne in krije vse stroške glavni odbor Rdečega križa Slovenije. Za vsakega otroka je po proračunu določena vsota 2.000 dinarjev na mesec.

Kdo bo sprejet v počitniške kolonije Rdečega križa?

V počitniške kolonije Rdečega križa bodo sprejeti socialno in zdravstveno šibki otroci iz mest, industrijskih središč in podeželja. V pošte pridejo predvsem otroci iz družin s številnimi člani, otroci vdov in podobno. Pri izbiri bo razen tega odločala učencova volja do dela in njegovo delo v okviru Pomladka RK.

Te dni prejemlje vse krajevne enote Rdečega križa Slovenije navodila za izbiro otrok, ki pojdejo v kolonije Rdečega križa. Do konca školskega leta bodo izbirali, organizirali ter načrti izmen točno izdelani in določeni.

Izbirale bodo okrajne komisije, v katere bodo poleg zastopnikov kra-

jevnih odborov RK vključeni zastopniki vseh množičnih organizacij. Osvobodilne fronte, učiteljske in krajevne zdravniške. Sestava komisij daje dovolj jamstva, da bo izbira izvršena pravilno, po pravilnem kriteriju in pravočasno.

Izbor bo med vajenci, ki pojdejo v kolonije, v juniju in v septembru, in med osnovnošolsko in srednješolsko mladino, ki pojde v te kolonije v juliju in avgustu.

Vsa denarna in materialna sredstva za te tri kolonije, ki so republiškega značaja, so že zagotovljena in pripravljena.

Izven te akcije bodo nekateri okrajni odbori Rdečega križa v okrajnem merilu prirejali zbirke za ostale počitniške kolonije, ki bodo delovale na področju njihovih okrajev, nekateri bodo iz svojih sredstev nabavljali dodatke v hrani in zelenjavi, pri vseh pa bodo pomagale članice in prostovoljne bolničarke ter zdravstveni aktivisti RK.

Glavni odbor RKs bo tudi vsem ostalim pionirskim počitniškim kolonijam pomagal s tem, da bo vse oskrbel s sanitetnim materialom.

Tako bo v drugem planskem letu delo Rdečega križa za našo mladino v novih oblikah pomenilo nadaljevanje začete akcije, obenem pa iskanje novih poti k še večjim uspehom.

Prosvetno delo pri Sv. Petru pod Svetimi gorami

Pozna ura je že. Vračam se domov. Vsa vas že spi. Le v »Domu ljudske prosvete« še gori luč.

Na odru vadijo. Zaverovani so v svoje delo; vadijo zadnji prizor drame: »Veriga«. Vidim, da so igralci sami kmečki fantje in dekleta, ki jih tudi pozna ura ne straši, da ne bi večkrat ponovili tega prizora.

Kratek odmor. Režiser, Pihler, učitelj iz vasi, se mi približa. — »Da, da, to so naši igralci! Večina jih je prišla od dela — iz gozda, vinograde. Toda kljub napornemu delu neumorno vadijo, da bodo pokazali domačinom, kaj premore trdna volja. Uspehi so pokazali, da imamo med našim ljudstvom dovolj talentov, ki bi ostali skriti, če bi jih človek ne odkril. Najljubše delo mi je, biti skupaj s temi mladimi ljudmi, ki prihitijo od celodnevne težkega dela v dom prosvete, kjer se pripravljajo z vneto na odrsko prireditev.

Zelo mi je bila všeč kritika in samokritika igralcev po končani vaji. Še enkrat so na krako analizirali odigrano dejanje. Pokazale so se pomanjkljivosti. Takoj so igralci to tudi popravili in posamezne prizore še enkrat odigrali.

Končali so. Zadelj so lopate in sekire na rame in odšli vsak na svojo stran. Veselo se je razlegala pesem v noč.

Vračava se z režiserjem. Dejal sem mu: »Res, moram vam čestitati k uspehu! — Odgovoril mi je: »Ne, ne meni — ampak vtrajnosti in požrtvovalnosti teh ljudi, ki žrtvujejo za ljubeznijo večer za večerom. Kljub napornemu delu prihajajo redno in z veseljem k vaji. Prihajajo pa zato, ker ljubijo slovensko besedo in s tem svoj narod. Njim gre zahvala.«

Iz Veržaja pišejo

Naš kraj je pravilno razumel potrebo graditve zadrugnega doma. Pripravljeni odbor za gradnjo je dobil veliko oporo v mladini. Še preden so določili stavbišče za zadrugni dom, je mladina že prišla za lopate in kljub ostru zimi kopala gramoz in pripravljala material. Sedaj je tudi na gradilišču že oživilo. Ljudstvo se zaveda, da gradi sebi, zato je prišlo za delo prav vse, staro in mlado. Eni vozijo, drugi, ki nimajo vprege, nakladajo in razkldajo dovoženi material. Preteklo nedeljo je prišlo 25 Ljutomerčnov, ki so prostovoljno delali. Na mah je bilo gradilišče očistočeno, odstranjeno grmovje in drevje, jama za apno se je naglo poglabljala. Stavbišče se je pripravljalo za kopanje in betoniranje temeljev.

Življenje tukajšnjih množičnih organizacij je prav živahno. Poleg političnega udejstvovanja prirejšajo gledališke igre. Dohodki s teh prireditev služijo ljudski skupnosti. Tako je organizacija AFŽ z lastnimi sredstvi nabavila nove stopnice za tukajšnji šol. Tudi prosvetni odtsek ni hotel izostati pri obnovi šole. Poleg tega, da s svojimi dohodki iz prireditev vzdržuje gledališki oder in ljudsko knjižnico, je pokazal veliko uvidenost pri obnovi šole in šolskega inventarja, ki ga je okupator zelo poškodoval. Tukajšnji prosvetni odtsek je nabavil za I. razred nove mize in stolce v vrednosti za 7340 din.

—ar.

V Celju bodo letos zgradili 20 sodobnih stanovanj

Stiriletna okupacija in grozote bom bardiranja so povzročile v mestu Celju precejšnjo stanovanjsko krizo. Hiše, last bivše mestne občine, ter hiše okupatorja in njegovih hlapcev, ki so prešle v občeldjudsko imovino in pod upravo MLO, so bile v zelo slabem stanju.

Že v prvem letu po osvoboditvi je ljudska oblast dala na razpolago dva milijona dinarjev za najnujnejša popravila. Vsako leto so se finančna sredstva za obnovo teh hiš stalno zviševala. Tako je bilo v letu 1946 dano 5 milijonov dinarjev, v letu 1947 pa 10 milijonov dinarjev. — S tem je ljudska oblast dala delovnemu ljudstvu mesta Celja okoli 100 novih in obnovljenih stanovanj.

V letu 1948 je predvidenih 16 milijonov dinarjev kredita za novogradnjo sodobnih stanovanj. V kratkem se bodo začele graditi tri stanovanjske hiše z 20 sodobnimi stanovanji. Do konca prve petletke pa mora biti zgrajenih 120 novih stanovanj.

Zadrugno in krajevno gospodarstvo pri Sv. Tomažu

Sv. Tomaž pri Ormožu, to je tam, kjer so v preteklosti razdelili kraje med svetnike, zemljo pa so sčasoma po propadu fevdalcev razmejili tako, da so je dobili žetlarji premalo in so ostali vničarji brez nje. To je tam, kjer prehajajo vinogradi v njive in travnike in kjer v zelo suhih letih z ilovico pomešana lapornata zemlja ne vrne niti semena.

Zivljenje, ki pri Tomažu desetletja ni občutilo velikih sprememb, je krenilo med vojno in po osvoboditvi tudi tu na novo pot. Vsako novotarijo je sprejel ljudstvo sprva seveda z nezaupanjem. A vse, kar so uvedli doslej pri Tomažu novega, je kmalu po prestanih prvih težavah pritegnilo večino tamkajšnjega prebivalstva.

Poslovalnica nabavno prodajne zadruge je začela poslovati pri Tomažu kmalu po osvoboditvi. Prve tedne je imela malo članov. Toda začetne težave so bile premagane prej, kakor je upravniki odbor to pričakoval. Število članov se je kmalu potrojilo in se so pristopali novi in novi. Pred decentralizacijo v lanskem jeseni, ki je prinesla zadrugi samostojnost, je bilo članov že toliko, da je bilo v dokaj tesni trgovini že težko ustreči vsem. Od osamosvojitve, ko je v septembru nehala biti poslovalnica, pa do 1. januarja letos je imela zadruga samo v trgovini za 1.026.600 din prometa. Odkup poljskih pridelkov je račun na posebej. Vsi nameščenci zadruga so se izkazali tudi pri odkupu. Slaba stran zadruge pa je bilo nekaj časa knjigovodstvo. Sedaj knjigovodja in tajnik zadruge Hergula je opravil mnogo požrtvovalnega dela, da je uredil, kar je zanemarljivo in po-

grešil knjigovodja, ki je bil v zadrugi ni trgovini pred njim. Letos je postala nabavno potrošniška zadruga kmečka zadruga za območje krajevnega odbora Sv. Tomaž. V ostalih krajih s področja nekdanje Naproze pri Sv. Tomažu ustanavlja ljudstvo svoje zadrugne trgovine. Kakor je soditi po številu članov, ni na področju tomaževskega ljudskega odbora niti ene kmečke družine, ki bi ne bila vključena v zadrugi.

Krajevni ljudski odbor Sv. Tomaž je ustanovil doslej dve podjetji, čevlarsko delavnico in gostilno skupaj z mesarijo. Čevlarna je bila ustanovljena lani novembra. Podjetje je doseglo že lepe uspehe, čeprav je šele preko začetka. Izdeluje in popravlja čevlje za področje več krajevnih odborov. Nad vsem poslovanjem vodijo v podjetju točen pregled. Gostilna in mesarija je bila ustanovljena že v decembru 1946. Za podjetje je ljudski odbor najel lokale in jih je dal primerno preureiti. Kakor se je znašel takratni odbor pri ustanavljanju podjetja, skoraj prav tako in še bolj je pogrešil med njegovim poslovanjem. Poslovodja in mesar obenem je bil tudi gospodar podjetja. Stari ljudski odbor mu ga je pušal nekako v najemu in zato ni imel od njega kljub obilnemu prometu skoraj nobenih koristi. Novi ljudski odbor pa se je kmalu po volitvah odločil za reorganizacijo tega podjetja. Začel je voditi podjetje po pravilih za lokalna podjetja in to z manjšimi stroški ter večjim donosom. Tako bo v bodoče tudi to podjetje prav tako kakor čevlarna in podjetja, ki jih namaravajo se ustanoviti, resnično koristilo krajevno gospodarstvo.

Velika delovna zmaga mladine Državne zobotehnične srednje šole

V soboto, dne 29. februarja je mladina ZSS praznovala največji praznik v času svojega delovanja. Dogradila si je in na ta dan slovesno odprla svoj novi laboratorij pri stomatološki kliniki v splošni bolnici.

Takoj po osvoboditvi je bila ustanovljena tudi zobotehnična srednja šola, prva te vrste na Balkanu. Ustanovljena je bila z namenom, da vzgoji potrebno število dobrih strokovnjakov — tehnikov, ki bodo svoje znanje uporabljali za izboljšanje ljudskega zdravja.

Ne glede na razne tehnične ovire, je začela šola delovati v februarju 1946. leta.

Moramo se začetni njenemu prostemu začetku, ko je laboratorij obstajal iz najenostavnejših sredstev, danes pa daje slušateljem vso zahtevajočo izobrazbo.

Ker so okolnosti pokazale, da so potrebe po zobozdravstvenem kadru velike, je prvi laboratorij na Vegovi ulici postal premajhen in je bilo potrebno, da se zgradijo prostori, ki bodo ustrezali za nadaljni razvoj. V začetku letošnjega školskega leta smo pričeli z gradnjo novega laboratorija, ki bi imel poleg šolskega, tudi vlogo Centralnega zobnega laboratorija. Gradnjo je prevzela šolska mladina. Pri tem je bilo skupno izvršenih 9450 prostovoljnih delovnih ur; vsak delovni mladinec je napravil okoli 210 ur. Vsa ta dela pa so bila izvrše-

na poleg rednega praktičnega in teoretičnega pouka.

Največji uspeh pa je tudi v tem, da v prvem poletju ni bil nobeden mladinec ocenjen s slabšo oceno. Mladina ima svoj pevski zbor, orkester ter dober fizikturni aktiv.

V soboto se je mladina zbrala v novem laboratoriju k slovesni otvoritvi. O pomenu novega šolskega laboratorija je govoril Peter Zlatnar, za njim pa so pozdravili naš uspeh zastopnik Ministrstva za ljudsko zdravstvo, dekan medicinske fakultete, predstojnik stomatološke klinike in federalnega zavoda.

Mladinska organizacija pa je požrtvovalno delo nagradila in podelila 14 mladincev.

Z delom in učenjem pa bo mladina dokazala, da je vredna novega laboratorija.

Idrijski pionirji za grške borbe

Pionirji idrijske osnovne šole so prejšnji teden sklenili na svojih razrednih sestankih, da bodo za pomoč grškemu demokratičnemu ljudstvu zbirali star papir in ga prodajali skladišču »Odpada«.

V štirih dneh so samo pionirji 4. razreda zbrali za preko 700 dinarjev starega papirja in izkupiček darovali za demokratično ljudstvo Grčije.

Pripravimo se za „Teden borbe proti tuberkulozi“

»Tuberkuloza je množična bolezen in zato jo lahko zatro samo množice same.«

Tako se glasi ena izmed osnovnih ugotovitev borbe proti tuberkulozi in po tem načelu pristopamo danes k reševanju tega perečega vprašanja. Najjasneje potrjujejo to dejstvo žalostne izkušnje iz preteklosti, ki so pokazale, da so bili vsi poskusi v stari Jugoslaviji obsojeni na neuspeh. To pač predvsem zaradi tega, ker je sama družbena ureditev izključevala vsako pravilno borbo proti tej bolezni, a prav posebno proti vzroku in pogojem, pod katerimi se je širila. Tako je delo Protituberkulozne lige kljub temu, da so v njej delali požrtvovalni poedinci, ostalo brez uspehov.

Tako danes kot pred dediščino zločinov socialističnih prilik v preteklosti stojimo pred porazno ugotovitvijo, da se je zaradi vojne stanje poslabšalo za okoli 50%.

Upešna bo borba proti tej bolezni, ako jo bomo znali organizirati in voditi na najširši fronti, ako bomo znali najširše plasti ljudstva uvrstiti v vrste zavestnih borcev proti pogojem, možnostim in prilikam, ki bolezni povzročajo in jo širijo. Z drugimi besedami, ako bomo dali našemu delovnemu človeku možnost, da se zdravstveno izobraži, da dobi pojme o higieni, o nalezljivih boleznih in da se zave, da bolezen ni slučajna, da se ni treba in da se ne sme vdati v usodo, temveč, da se mora in more za svoje zdravje boriti. Kakor koli: ali tako, da soustvarja zdrave delovne in življenjske pogoje med zdravimi ali pa po svojih močeh pomaga pri zdravljenju onih, ki so že oboleni in pri njih izolaciji.

To je brez dvoma naloga, ki je za njeno izvršitev potrebna široka, čvrsta organizacija, ki sega v slednjo vas, v slednjo šolo, ki razpolaga s kadrom pomožnega sanitetnega osebja in potrebnim organizacijskim kadrom.

Jugoslovanski Rdeči križ, ki je masovna organizacija in zajema na pr. v LR Sloveniji preko 28% volilcev in 77% učencev in dijakov vseh šol v LRS, je prevzel nalogo, da v sodelovanju z ljudsko oblastjo organizira načrtno, dosledno in trdovratno borbo proti tuberkulozi.

Ze lani se je pri Centralnem odboru JRK v Beogradu osnovala sekcija za borbo proti TBC. Ta sekcija je pomozni in posvetovalni organ Komiteja za zaščito ljudskega zdravja pri zvezni vladi FLRJ. Ustrezajoča sekcija pri Glavnem odboru Rdečega križa Slovenije deluje od januarja 1948 kot pomožni organ Ministrstva za ljudsko zdravstvo LR Slovenije. Okrajni, mestni in krajevni odbori Rdečega križa so kot celota in v okviru Socialno-zdravstvenih svetov vključeni v aktivno delo sekcije na terenu in predstavljajo trdno organizacijsko mrežo.

Kake metode dela bo izbirala sekcija za borbo proti TBC?

Glavna smer njenega dela bo

zdravstveno-prosvetna. S tiskom, filmom, predavanji, tečajji, prireditvami in osebnim svetovanjem bo širila zdravstveno prosveto. V načrtu je serija izdaj brošur in poljudnih publikacij iz domačega in tujega slovstva in vprašanj borbe proti TBC. Poseben poudarek je na delu med člani Pomladka Rdečega križa na vseh šolah.

Sporodno s tem delom bo šlo delo pomožnih sanitetnih kadrov RK, ki bodo sodelovali s protituberkuloznimi dispanzerji. Ker je prostovoljni sanitetni kader RK razmeščen po vseh, tudi najoddaljenejših krajih in predelih, bo lahko nudil dispanzerski sestri izdatno pomoč pri delu na terenu in kontroli nad bolniki. Po potrebi bodo sodelovali in pomagali pri masovnih pregledih in dispanzerjih in pomagali pri njih smotni organizaciji.

Ko bo sekcija, ki je sedaj na začetku svojega dela, razpolagala tudi z materialnimi sredstvi, bo po potrebi dajala tudi pomoč v zdravilih, opremljenosti, dodatkih v hrani bolnikom in družinam bolnikov.

Prav tako bo v bodočnosti njena naloga, da sodeluje z ljudsko oblastjo, konkretno z ministrstvom za ljudsko zdravstvo in Ministrstvom za socialno skrbstvo pri ustanavljanju in opremljanju dispanzerjev in vseh podobnih ustanov. Ko bo na razpolago dovolj finančnih sredstev, bo sekcija sama opremljala te ustanove s posteljami, odejami, potrošnim materialom in podobnim. Ze sedaj pa v najenostavnejšem sodelovanju z ministrstvom za prosveto preko Pomladka Rdečega križa vnaša v naše šole vzgojo za boj proti tuberkulozi.

V času od 1. do 8. aprila 1948 bo na področju FLR Jugoslavije izveden »Teden borbe proti tuberkulozi«, ki ga izvaja sekcija za borbo proti TBC.

Namen tega tedna je — omasov-

ljenje borbe proti TBC. Ta teden bo izšla posebna številka periodičnega časopisa »Zdravstveni aktivisti«, ki ga izdaja ministrstvo za ljudsko zdravstvo LRS. V tem časopisu bo material za predavanja in vsa navodila za borbo proti TBC. Razen tega bodo izšle poljudno znane in propagandne brošure. Vse ta material bodo prejele enote RK, sindikalne podružnice in masovne organizacije v prodajo skupaj s posebnimi značkami, ki se bodo prodajale po ulicah.

Vsi okrajni zdravniški in zdravniški Državnega zavoda za socialno zavarovanje bodo predavali na masovnih sestankih o problemih borbe proti TBC, na podeželju bodo veterinarji in strokovnjaki ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo predavali o tuberkulozi pri živalih in nevarnosti okužbe od živali. Državni zavod za socialno zavarovanje bo dal na razpolago tudi film, ki se bo predvajal v večjih centrih.

V vseh šolah LR Slovenije bodo obvezna predavanja, ki jih bodo izvedli učitelji za učence in prebival-

stvo. Razen tega bo Podmladek v svojem delokrogu pripravil predavanja in prireditve.

V mestnih in na sedežih okrajnih odborov bodo pripravljene manjše razstave, v gostinskih podjetjih pa se bodo prodajali bloki po 1 dinar na posamezni račun.

Ta in ves zbrani denar se bo uporabil za zdravljenje tuberkulozne mladine.

Pripravo se že sedaj na Teden borbe proti TBC, ki mora biti začetek masovne, načrtno in sistematske borbe proti tuberkulozi, proti žalostni dediščini kapitalističnega izkoriščanja delovnih ljudi.

Lk.

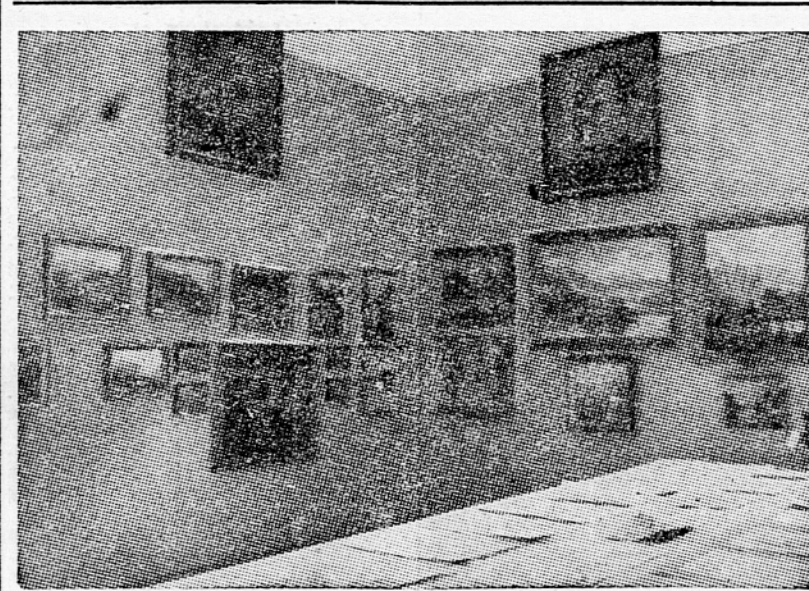
Organizirajmo pravočasno zbiranje zdravilnih zelišč

Nedavno je bil pri Poslovnih zvezih v Idriji sestanek predstavnikov organizacij OF, zadrug in raznih drugih ustanov za čim boljše organiziranje nabiranja zdravilnih zelišč v letošnjem letu. Sestanka so se udeležili tovariši podjetja »Zdravprom« iz Ljubljane.

Doslej smo vse premalo znali izkoristiti bogastvo, ki ga nam nudi naše gore in gozdovi. Koliko dragocenih zelišč in jagod se vsako leto uniči, ker ni nobenega, ki bi jih pospravil.

Po drugi strani so pa mnoga od teh zelišč tudi važna za prodajo v inozemstvo. Da se v tem letu zbere čim več zdravilnih rastlin, smo na sestanku sklenili, da bomo organizirali zbiranje po vseh krajih. Predvsem pa se bomo obrnili na šolsko organizacijo in na naše pionirje, ki imajo možnost pri tem mnogo napraviti in se poleg tega še marsikaj koristnega naučiti.

Zbiralci zelišč imajo pa tudi posebno prednost. Cena sama raznim zeliščem in rastlinam je ugodna.

Z razstave slikarskih del na Jesenicah

mu lahko imenujem najmanj verjetnega. To da je Fine, ki ni prišel. Dostavlil sem, da ostalih pet ne smem ocenjevati, ker moram ostati kot vrhovni razsodnik neoporečno nepristranski. »In vaše simpatije,« je vprašal. »Seveda jih imam, toda da samo moje so,« sem odgovoril. Obrnil se je k telefonu, ki je pravkar klical. Moskva. Kotov je takoj povedal, kar je ravnokar slišal. Moskovski šahisti pa se bodo najbrž amejali. Čez dober mesec jih bom videl.

Senzacija prvega kola v prvem krogu vleturnirja, ki bo odigral svojo prva dva kroga v Haagu, zadnje tri pa v Moskvi, je bila slajana zmaga sovjetskega velemejstra P. P. Keresa nad holandskim prvakom Euwejem. Ta senzacija je silno pretresla vse holandski šahovski svet. Vsi dnevniki so obširno poročali o prekinjeni partiji, ki je že jasno napovedovala poraz holandskega tekmeča v boju za žezlo vseh šahovskega sveta. Ko sem v sredo 3. marca — partijo smo nadaljevali naslednji dan po prvem kolu — ob 56. potezi ugotovil, da je Euwe prekoračil čas, je spodaj, pod odrom nastala mučna tišina. Holandcem sem bil v tem trenutku nedvomno rabelj. Moja žetva pa je tako imela le še dve, tri poteze življenja pred seboj.

Kako važen je Euwe Holandcem, dokazuje dejstvo, da se je sam velemejni župan Haaga, holandske prestolnice, pojavil na iglalnem odru ob otvoritvi prve-

ga kola: potegnil je Euweju prvo potezo. Nešteti fotografski in filmski aparati so se sprožili v tem trenutku. Vse želje, vsa pričakovanja sicer tako treznega holandskega naroda so se stisnila v to prvo potezo. In vendar... No, naj govori partija sama!

SPANSKA OTVORITEV

Igrano 2. in 3. marca 1948. I. v Haagu Beli: M. Euwe Črni: P. P. Keres

1. e2—e4 e7—e5
2. Sg1—f3 Sg8—c6
3. Lf1—b5
Zanimivo je, da je tudi v drugi partiji prvega kola beli (Smislov) otvoril s špansko igro. Staremu španskemu mojstru (Ruy Lopezu) se pač ni sanjalo, da bo njegova otvoritev preživela (t. e2—e4) in da bo celo v naših dneh uspešno izpodirala zaprete.

3. a7—a6
4. Lb5—a4 d7—d6
5. c2—c3
Euwe ne mara že zelo izvožene variante 5. Lb4—c6+. Očitno mu je pa tudi 5. d2—d4, b7—b5 6. Lb4—b3, Sc6—d4 7. Sf1—d4, e5—d4 8. c2—c3 (8. Sf1—d4 izgubi figuro!) preburno.

5. Lc8—d7
6. d2—d4 Sg8—e7.

Keres ima nasprotnika pred seboj, ki je nabasan z variantami. Zato ga vleče na že pozabljene steze.

7. La4—b3!
Grozil Sf3—g5 in izsiljuje obrambo potezo:

7. h7—h6
8. Sb1—d2 Sg7—g6
9. Sd2—c4 Lf8—e7
10. 0—0 0—0
11. Sc4—e3 Le7—f6.
Črni ima težavno igro. Posrečilo se mu je, ustrezno načelom Stelnitzove šole obdržati kmeta v središču (e5) primoran pa je braniti, kakor je nekoč branil žilavi svetovni prvak. Braniti pomeni čakati. Keres pa ne čaka rad.

12. Sc3—d5 e5—d4
Črni mora prepustiti nasprotniku pralovec, ki je v Euwejevih rokah navadno silno orožje. Ker pa se boji, da mu bo beli preveč stisnil pozicijo (d4—d5), se odreče vsem starim načelom in odpre središče.

13. Sf3—d4 Tf8—e8
14. Sf5—d6 Dd8—f6
15. f2—f3
Zdaj ima beli dva lovca, močno središče in udobno igro. Paziti mora le da mu nasprotnik ne udari z d6—d5. Nedvomno je Euwe otvoritev zelo dobro igral.

15. Sg6—f4
Nedolžna poskus!

16. Sd4—c6 Ld7—c6.
Keres je pripomnil po boju, da bi bilo

16. b7—c6 priporočljivejše.

17. Lc1—e3 Ta8—d8
18. Dd1—d2 Sf4—g7
Konec »medolžnega« poskusa.

19. Le3—d4 Df6—e7
20. Ta1—e1 De7—d7.
21. c3—c4
Euwe dobro ve, da hoče črni osvo-

biti svojo igro s potezo d6—d5, pa jo skrbno preprečuje. In vendar je bilo najbrž važnejše zavarovati silnega kraljevega lovca (Lb3) pred zamenjavo: 21. Lb3—c2, d6—d5 22. e4—e5 bi dalo belu dober napad.

21. Lc6—a4
22. Lc2—a4 Dd7—c6
23. Dd2—c3 f7—f6
24. f3—f4
Kaj si je Euwe obetal od te le na videz napadalne poteze? Na f4—f5 gotovo ni mislil, ker se ni mogel odreči polju e5. Preboj z e4—e5 je neizvršljiv. Torej je sanjal o udaru Ld4—f6. Te bežne sanje pa plačuje z usodno oslavitvijo središnega kmeta (e4). Zdaj se nagne tehnika na Keresovo stran.

24. Kg8—h7
25. b2—b3 Da4—d7
26. Dc3—f3
Beli nima načrta in zapravlja čas. Takoj je moral igrati Dc3—d3.

26. b7—b5
27. Df3—d3 b5—c4
28. Dd3—c4? b5—c4
V tem ugodnem trenutku sem ravno stal ob šahovnici. Keresove kombinacije še nisem videl, imel sem pa občutek, da

je bilo treba igrati 28. h3—c4. Zdaj za-

Beseda k republiškem zletu naših fizikulturnikov

V prvih dneh junija se bodo skrhali v ljubljanski fizikulturni zlet. Na skupnem nastopu prikazali rezultate večmesečnega dela na polju fizikulture. Toda namen zleta ni samo prikazati uspešnosti, ampak tudi vzpodbuditi in spodbuditi nastopov ali vrhunskih uspehov poedincev v športnem tekmovalstvu. Vse to so le zunanje oblike, ki naj dokažejo na eni strani organiziranost večjega števila udeležencev, na drugi strani pa njihovo uspešnost po trdi in vztrajni vadbi. Globlji pomen zleta leži v potrditvi povezanosti fizikulturenega dela z gospodarskim in političnim dogajanjem.

V ospredju naših naporov je danes borba za izpolnitev gospodarskih nalog. Petletni plan terja za svoje uresničenje vse naše sile. Naša naloga je, da najdemo poti in sredstva, kako olajšati delovne napore, kako razvijati sile, ki je potrebna za premagovanje naporov, kako krepiti zdravje vključno težkim delovnim pogojem in podobno. Poleg drugih sredstev in načinov mora biti in odgovoren delež v tem delu prevzeti naše prav fizikulture. Fizikultura razvija človeku moč, krepi mu zdravje, povečuje njegovo spretnost, vzpaja pogum in odločnost in vse to so lastnosti, potrebne novemu delovnemu človeku. Fizikultura, če je pravilno izvajana, če je torej vsestrana, zbližuje človeka z naravo, po svoji metodi množičnega izvajanja poglavlja v ljudeh čuti skupnosti, medsebojne povezanosti in medsebojne odvisnosti.

Zaradi vsega tega je fizikultura jasno odrejena naloga v našem gospodarskem delu, zaradi tega je tudi danes, v času po osvoboditvi, dobila svoj pravi pomen, ker pomaga delovnemu človeku pri ustvarjanju boljših pogojev za življenje.

Če torej danes govorimo o republiškem zletu fizikulturnikov, ne smemo iz nezvesti kot propagandni poziv, ki naj zbere čim več gledalcev na nastop. Uspeli, ki ga bomo dosegli na republiškem zletu, mora biti dokaz, da delovni ljudje, predvsem pa naša mladina razumejo velik pomen fizikulture in se zato vključujejo v njene vrste. Čim večje bo število sodelujočih, tem pravilnejši je odnos naše mladine do fizikulture.

Kdor boče nastopati, mora že danes pridno vaditi, se mora že danes podati v telovadnico k splošni vadbi. Mobilizacija za zlet pomeni zato tudi dokončno prekinitev z nesistematičnim delom v fizikulturi, kakršno so predstavljal različni krogi, višjeboji in podobno, ko so množične organizacije zbrale večje število sodelujočih, ki pa so po sami akciji ropet odpadli. Take prireditve morajo v bodoče združevati predvsem tovaršice in tovaršice, ki redno goje fizikulturo, ki redno skrbijo za svoj telesni in zdravstveni razvoj. Samo enkratni nastopi, brez prihodnjih priprav, lahko mnogo več škodujejo kakor pa koristijo — predvsem zdravstveno. Kdor pa redno vadi, mu je vsak tak množični nastop le razvedrilo. Na zletu moramo pokazati uspehe redne vadbe. Množičnost nastopov mora biti rezultat vključitve večine delovnih ljudi, predvsem mladine v fizikulturno organizacijo. Zato že danes poudarjamo, da se moramo z vso resnostjo pripravljati na zlet, da ga moramo spreminjati v največji praznik fizikulturnikov.

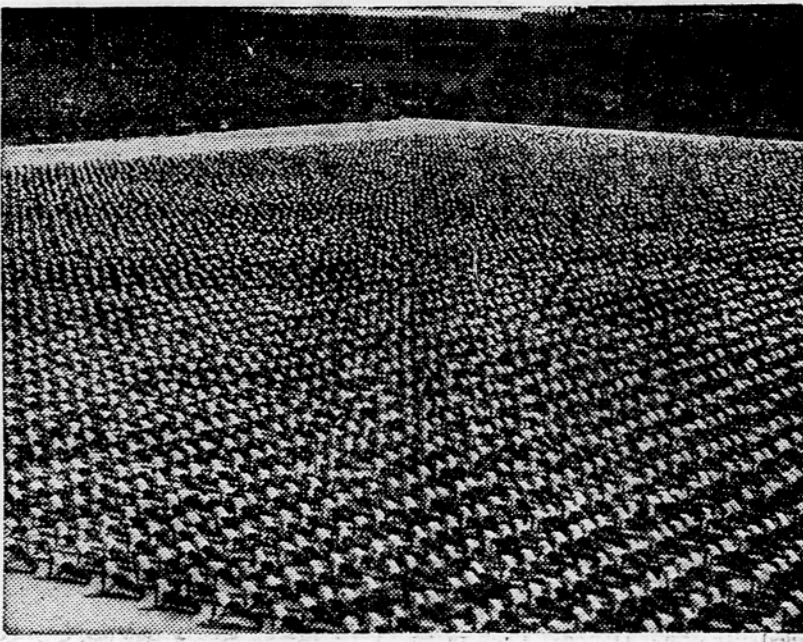
Sindikati so na svojem VI. plenarnem dalj posebej poudarili fizikulturo. Prav tako je zadnji plenarni mladinskega področja pomen fizikulture in pozval vso mladino, da se oklepa s vsem arcom. Delovne brigade so dokazale vrednost pravilne fizikulture, saj so prav s njeno pomočjo izpolnjevali mladinske velike delovne naloge.

VI. plenarni Fizikulture zveze Jugoslavije je postavil pred fizikulturno organizacijo nalogo, da vključi v splošno telesno vzgojo vse delavce, vso delovno mladino mesta in vasi, da tako v najkrajšem času izpolni vrzel v splošnem vzgojnem delu, ki je bila povsod tam, kjer še niso poznali novega fizikulturenega dela.

Ce bodo naloge sindikalnega plenuma, plenuma mladine in plenuma fizikulture organizacije pravilno izvajane, potem bo naš republiški prikaz moči, mladosti in veselja, potem se bodo že danes razvijale povsod nove fizikulture organizacije, potem se bodo množile mladine in delovnih ljudi vključevali v splošno telesno vzgojo. Za tak uspeh pa za pravi sedaj, ob pričetku priprav za zlet potrebni napor vseh množičnih organizacij, ki morajo smatrati fizikulturno delo tudi za svojo nalogo in zato sodelovati predvsem v mobilizaciji novih kadrov. V takem sodelovanju je zajamčeno pravilno delo fizikulture organizacije, pravilnost politične vzgoje v njenih vrstah in pravilno izpolnjevanje osnovnih nalog fizikulture v borbi za izpolnitev petletnega plana.

Republiški zlet moramo zato že danes skupno pripravljati, moramo skrbeti za njegov čim večji uspeh, moramo ga spreminjati v močeno manifestacijo nove fizikulture. Vse to pa bomo dosegli, če takoj pomnožimo vrste fizikulturnikov in uvedemo po vseh delovnih enotah splošno telesno vzgojo, ki predstavlja osnovo za razmah naše fizikulture dejavnosti.

Polid Zoran

Prizor z vsesokolskega zleta v Pragi leta 1938.

V Bosni in Hercegovini bo zlet junija

Za republiški fizikulturni zlet, ki bo junija v Sarajevu, je glavni odbor Fizikulture zveze Bosne in Hercegovine v zvezi s organizacijo Ljudske mladine in glavnim odborom Enotnih sindikatov izdal fizikulturnikom razglas, v katerem poudarja, da imajo okrajni fizikulturni zleti in republiški zlet fizikulturnikov velik pomen za nadaljnji razvoj fizikulturenega gibanja.

Na prvem republiškem zletu bo sodelovalo 12.000 telovadcev, na fizikulturnih prireditvah mest in okrajev pa bo telovadilo na desettisoče fizikulturnikov, pravi razglas in nadaljuje: »Ti zleti bodo pokazali polet in moč fizikulturenega gibanja in vseh ljudi značaj fizikulture in športa v naši državi. Zleti bodo izraz delovnega navdušenja, ki ga ljudske množice kažejo vsak dan v borbi za materialno blagostanje in kulturni razcvet naše države.«

Fizikulturni zlet v črni gori bo 13. VII.

Na obletnico vstaje črnogorskega ljudstva proti okupatorju 13. julija bo na Cetinju republiški zlet fizikulturnikov Črne gore. Poleg zletnih vaj bodo na sporedu zastopane tudi lahkoatletske discipline: tavanje krogle, kamna in kopja, štafetni tek 10x100 m skok v višino in daljino, nadalje odbojka, košarka, rokborba, boks in vaje na orodju.

Zlet bo množičen pregled fizikulturnikov Črne gore. Po planu bo na prireditvi sodelovalo 5300 fizikulturnikov, in sicer 1200 pionirjev, 1720 srednješolcev, 860 članov sindikalnih organizacij in 1500 kmečkih mladincev in mladink, med katerimi bo največ fizikulturnikov z mladinske proge Nikšić—Titograd.

Pred republiškim zletom bodo v vseh okrajih okrajni zleti. V srednjih šolah se učijo zletne vaje.

Prvi letošnji poleti na veliki skakalnici v Planici

Švicar Blum je skočil 111 m, Jugoslovani Janex Poldo pa je s 103 m dolгим poletom postavil nov državni rekord

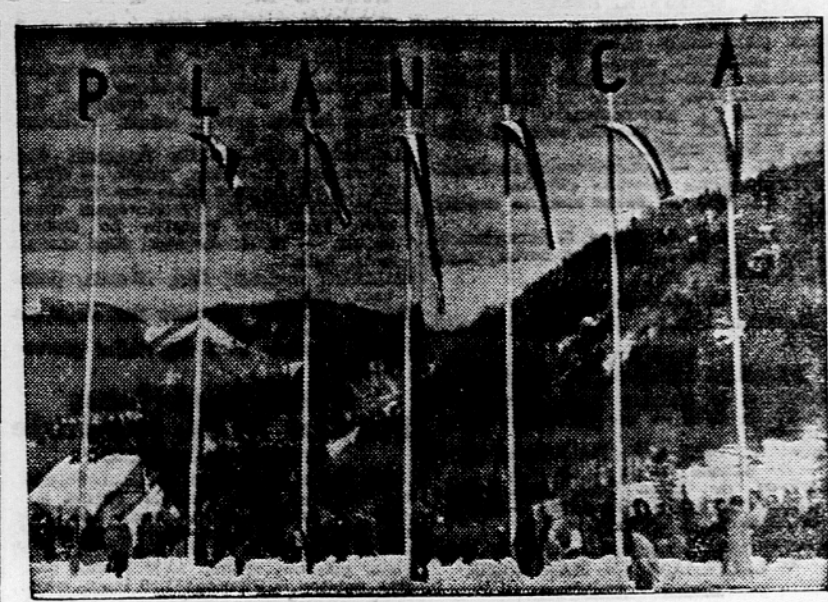
Planica, 13. marca. Zbudilo nas je hladno malce megleno jutro. S tihim upanjem smo pogledovali skozi okna, bilo nam je nekako temno pri soncu, ko smo drhteli v pričakovanju najslabše novice, da poletov ne bo.

Prisopihal je prvi jutranji vlak. Z njim so prispeli švicarski tekmovalci in mnogi gledalci ter smučarji francoske ekipe, ki so po dolgi poti vendarle priromale na cilj. Ob prihodu vlaka je bila Planica kot vse dni doslej še vedno ovita v meglo in tliino. Potem je v dolino nenadno planila nestrpno pričakovana vest: ob pol desetih bodo na veliki skakalnici prve letošnji poleti. V trenutku se je razblijnila mora, ki je vse doslej ležala nad Planico in ubijala voljo i tekmovalcem i številnim ljubiteljem planiških poletov, ki so se danes zbrali okrog velike skakalnice. V hipu se je razpoloženje po dolini dvignilo. Od skakalnice do postaje se je ralegal en sam radosten vzklík: »Skakali bodo!« Vesela glasba je zazvenela iz mnogih zvočnikov, celo megla se prislunila življenju, ki se je prebudilo v dolini ob tej razveselilni novici. Odvlekli so se za bližnje vrhove, ki so se v vsem svojem veličastju kopali v jutranjih sončnih žarkih.

Skakali bodo! Ob pol desetih bodo začeli! To je bil glas, ki se je v bliskovito naglico širil po dolini. Končno smo le dočakali trenutek, ko se bodo drzni skakalci drug za drugim spuščali raz odskočišče in se pomerili v daljavah. Težko je bilo čakati, še težje uganiti, kako bo skakal ta ali oni, kako se bodo odrezali naši prvaki, kako švicarji, ki so se utrujeni od poti a smučmi na ramenih takoj odhiteli na skakalnico. Ob izteku je vsakdo vedel povedati svoje mnenje in po milih volji hotel razlagati, kako bo skočil Poldo, kako Mežik, Pribošek. Finžgar, kako švicarji Tschannen, Blum in Francozi, ki so na planiški skakalnici tako navdušeni, da po svojih prilih poletih o njej ne vedo povedati nič drugega kot: »Magnifico«.

Uganjanja, prerokanja in podobno je pretel glas iz zvočnika: »Pozor, pozor! Začenjamo a poleti. Prvi bo skočil Razinger, Lojze, za njim prvi na veliki skakalnici mladi Langus, nato Javornik in za njim Rožič, Zalokar in najmlajši skakalec Albin Rogelj. Sledili bodo Pribošek, nato Mežik a svojim elegantnim slogom, naš letošnji prvak Poldo, Razboršek in zatem Francozi Charles, Luchini, Mounier, naš Finžgar in končno švicarji Blum, Tschannen, Stump in Zurbriggen. Halo! Prvi skake Jugoslovani Lojze Razinger.

Glas v zvočniku je utihnil, med množico pa je zavladal kakor v panju: »Pozor, pozor, že vozi!« In naš Lojze, ki je še večer robantil, ker ni mogel skakati, je že odskočil. Njegov tovariš so pripovedovali, da je bil ob večeršnjih prepovedi skakanja tako jezen, da bi najrajši pregriznil smuč i in se za vselej poslovil od skakalnega športa. No, danes se je vsem in tudi njemu izpolnila vroča želja. Razinger je v lepem slogu pristal na 62 metrov. Z gotovostjo se je za njim pognal mladi Langus in dosegel daljavo 59 m. S tem skokom je uspešno prestopal svoj ognjeni krst na mamutski skakalnici. Javornik je potegnil na 72 m, za njim pa Rožič in Zalokar na 64 in 66 m a padcem. Uspel je tudi skok Roglja, ki je poletel

do 58 m ih Razborška na 59 m. Pribošek je z gotovostjo zaplul na 65 m, za njim pa Poldo na 80 m. Najlepsi dopoldanski skok je izvedel Janko Mežik, ki je v neprekosljivem slogu, kakor so dejali švicarski skakalci obstal na 75 m. Lepo, vendar malce negotovo so prvi skočili Francozi, in sicer Charles na 69 m, Luchini na 74 m a padcem in Mounier na 66 m. Finžgar je obstal pri 59 m. Teško so gledalci pričakovali poletov švicarskih skakalcev, od katerih Bluma in Tschannena poznaajo že od lani. Stump in Zurbriggen pa sta letos prvič v Planici. Blum je dosegel 69 m. Tschannen 70, Stump 65 in Zurbriggen 71 metrov. Prvi skok so vsi tekmovalci izvedli a polovičnim zaletom, drugega pa nekateri a polovičnim, drugi a triletnim skokom. Švicarji pa a polnim zaletom. Rezultati dopoldanskih poletov so naslednji:

L. Razinger	62,	67 m
Langus	59,	62
Javornik	72,	73
Rožič	64,	62 padec
Zalokar	66 padec,	67
Rogelj	68,	57
Pribošek	65,	69
Razboršek	59,	52
Poldo	80,	92
Mežik	73,	84
Luchini	74 padec,	72
Charles	69,	67
Mounier	66,	71
Finžgar	59,	80
Blum	69,	88
Tschannen	70,	84
Stump	69,	80
Zurbriggen	71,	85

Pri današnjih popoldanskih skokih so se zlasti odlikovali švicarji in dosegli za prvi dan presenetljive rezultate. Blum je v krasnem stilu poletel 111 m. Vihar navdušenja je vzbudil med gledalci polet Janexa Poldo iz Moistrane, ki je v drnem, elegantnem in sigurnem skoku postavil nov jugoslovanski rekord 103 m. S krasnim slogom sta se poleg imenovanih odlikovala še Mežik in Tschannen. Skakalnica je bila odlična. V prvem skoku so vsi tekmovalci startali a triletnim skokom, pri drugem skoku pa so se spustili a celim zaletom raz skakalnico poleg švicarjev tudi Francozi Charles

in nekateri naši skakalci. Podrobni rezultati so bili naslednji:

Pribošek	92 m	
Razinger	78,	84
Langus	75,	72
Razboršek	74-	77
Rogelj	70,	79
Mežik	92	
Finžgar	90,	97
Polda	103	
Javornik	85	padec, 85
Zalokar	77	padec, 82
Blum	88,	111
Stump	79,	94
Zurbriggen	69,	100
Tschannen	98,	104
Luchini	84,	86
Mounier	90,	83
Charles	91,	88

Poljski skakalci so danes odpotovali v Beograd in pridejo a nočnim brzovlakom v Ljubljano, a prihodu češkoslovških skakalcev pa ni še nobenega obvestila.

Vreme se je ustalilo in je jutrišnji dan pričakovali še boljše rezultate. Skakalci bodo dopoldne po 9. uri in popoldne okoli 16. Točen čas pričetka skokov je nemogoče napovedati, ker je odvisen od vremenskih razmer.

Janex Poldo, prvak Jugoslavije v skokih

O poslovanju uprav naših društev

Društvene uprave pri svojem delu večkrat zagrešijo nepravilnosti, ki nikakor ne vodijo k izpolnjevanju in uresničitvi velikih nalog fizikulture organizacije. Nasprotno, te nerodnosti delo le zavirajo in mnogokrat celo onemogočajo. Odveč bi bilo podrobno naštevati napake v naših društvih, zato vzemimo samo primer FD Partizana v Ljubljani.

Društvo ima lep plan dela. Če bi ga realiziralo, potem bi se brez dvoma dvignil kvaliteten in kvantitativni nivo fizikulture organizacije na njegovem območju. Toda pogledimo, kako društvo svoj plan sprova v življenje, kako ga izpolnjuje.

Redna seja sekretariata, ki daje smernice za delo in izvajanje plana, naj bi se začela ob 7. Ob določenem času so prisotni samo predstavniki Mestnega fizikulturenega odbora in dva člana sekretariata. V teku naslednjih 55 minut se zberejo še ostali, tako da se seja lahko začne.

Ce bi se sekretariat držal dnevnega reda, bi rešili mnoga vprašanja bistvene pomena. Toda na seji so bili prisotni tudi zastopniki nekaterih športnih odborov in sekretariat je razpravljal o vprašanjih, ki bi jih morali športni odbori rešiti sami. Naloge, ki jih je postavila pred fizikulturno organizacijo II. letna skupščina FZS, na ta način ne bodo uresničene. Saj ostane premalo časa za realizacijo mesečnega, letnega in v zvezi s tem petletnega plana, za utrjevanje organizacije in čim boljše razporeditev dela, za propagandno in vzgojno delo ter za gospodarsko in finančno poslovanje.

Društveni sekretariati se ne smejo posvetiti drobnim, vsakdanjim vprašanjem, ki jih lahko rešijo tudi posamezni strokovni odbori, pač pa najvažnejši nalogi — splošni telesni vzgoji. Če se sekretariati v celoti ne posvečijo vprašanjem splošne telesne vzgoje, potem so vadbene ure nekako take, kot smo jo videli pri Partizanu.

V telovadnici je veliko število pionirjev pri uri splošne telesne vzgoje. Pionirji korakajo in delajo redovne vaje. Potem se razdele v vrste, prva vrsta ima to, druga in tretja spet drugo orodje. Okrog 20 pionirjev čaka pri krogih. Prvi se zakleba enkrat, dvakrat, potem pridejo na vrsto drugi. Minute minevajo, vrsta je dolga. Fantje, ki so prišli v telovadnico zato, da se razgibajo, sprostijo, morajo stati mirno, dokler ne pride vrsta nanje. Zamislite si pionirja, v katerem življenje je pri krogih, dolge minute v položaju »mirno«. Ali je kaj čudnega, če drege sosed sosedu pod rebra, ta malce močnejše nazaj, tretji se vmeša in iz »mirno« nastane »voljno«.

To pa seveda ne ugaja vodniku, ki jih pošlje domov in utemelji svoj ukrep nekako takole: »Bolje je, da imamo deset dobrih kot pa 100 slabih!« Kdo izmed nas bi bil med »dobrimi«? Najbrž res samo deset izmed stotih.

Zakaj ne bi vsebovala ura splošne telesne vzgoje tudi odbojko, rokborbo, boks, igre, predvaje za lahkoatletiko in smučanje itd. Zakaj samo redovne vaje in vaje na orodju? Olgava je krivda, da morajo pionirji med telovadbo domov? Samo vodnik ne nosi krivde, v glavnem je odgovorna društvena uprava, ki se premalo zanima za kvaliteto vadbeneh ur in ki premalo pazi na vzgojo vodniških kadrov.

Bogat letošnji kolesarski spored

Pred dnevi je bilo posvetovanje odbora za kolesarstvo pri Fizikulturni zvezi Jugoslavije, kjer so bili zastopani predstavniki vseh ljudskih republik razen Črne gore.

Z ozirom na obširen mednarodni tekmovalni program je plenum izdelal načrt za priprave naših tekmovalcev na olimpiado in balkaniado ter druge mednarodne nastope. Z dirko Praga—Varšava—Praga se bo pričel trening 22. t. m. na taborenju v Opatiji. V ta namen je določenih 25 kolesarjev. Prvič v zgodovini našega kolesarstva bo omogočen trimesečni trening našim kolesarjem. Med kandidati, ki poidejo v Opatijo, so Aleksander Zorič, Jovan Trifunović, Jovan Pavlik, Dragiša Ječić (vsi Srbija), Pavao Batič, Alonzo Cezare, Antonio Stralin, Josip Solman (vsi Hrvaška), Milan Perdeski in Branko Bat (oba Partizan), Mirko Grajzer (Slovenija) in Kočo Karanfilović (Makedonija).

Poleg omenjenih vozačev bodo trenirali te tekme 1. maja na dirkališču v Sofiji Dušan Davidović, Radoslav Kozlika, Josip Pokupek, Gabriel Česnik in Dragutin Esig.

Koledar letošnjih prireditvev je sestavljen takole: konec marca in v začetku aprila kolesarski kros po vsej državi, 11. do 18. aprila društvena prvenstva, 1. maja dirkališčno prvenstvo reprezentance Beograda in Sofije, 1. do 9. maja dirka Praga—Varšava—Praga, 16. maja republiška cestna prvenstva, 23. maja cestno prvenstvo FLRJ Niš—Skoplje, 6. junija dirkališčno prvenstvo Jugoslavije na Reki, 18. do 20. junija balkaniada na Madžarskem, 27. do 29. junija dirka okoli Blatnega jezera, 4. julija medrepubliška dirka v Zagrebu, 6. do 11. julija etapna vožnja po Hrvaški in Sloveniji, 18. do 26. julija 8 dneva dirka skozi Srbijo, 4. do 7. avgusta olimpiada v Londonu, 8.—avgusta

Poglejmo dalje zveze Partizana a svojim aktivni in z množičnimi organizacijami. Zakaj so fizikulturni referenti pri sindikatih na njegovem območju »slabi«? Ali ni naloga društva, da se zanje zaima, jim pomaga in predlaga na ta mesta dobre aktivne fizikulturnike? Potem ko bodo fizikulturna društva res vodila fizikulturo in fizikulturno delo na svojem območju, potem ne bo šlo več »slabo«. In aktivni? Ti se bodo brez skrbne povezave z društvenim postopoma razvili v »divje« aktivne, ki o društvu ne bodo hoteli nič več vedeti.

Obdelali smo nekaj vprašanj, ki osvetljujejo slabe strani društvenega delovanja. Jasno je, da je v delu društva tudi mnogo kaj dobrega, toda odstranjujemo napake, učimo se na njih in skušamo doseči, da ne bo nič več slabega! I. 6.

Dirka Praga—Varšava—Praga

Za mednarodno kolesarsko dirko Praga—Varšava prihajajo priljave novih udeležencev. Verjetno bo to ena največjih kolesarskih prireditvev, kar so jih doslej priredili v Evropi. Za udeležbo so se prijavili Jugoslavija, Romunija, Bolgarija, Italija, Češkoslovaška, Poljska in Francija, pričakujejo pa še priljave ostalih evropskih držav.

Prve ekipe držav udeležencev krenejo 1. maja iz Varšave in bodo prispele v Prago 5. maja. Druge ekipe odidelejo iz Prage 1. maja in prispejo v Varšavo 3. maja. Pot prve skupine vozačev je dolga 896 kilometrov, druge skupine pa 1109 km. Po prihodu prve skupine v Prago, odnosno dne 5. maja bodo vozači prepehali v avtomobilu na poljsko ozemlje, kjer bodo dohiteli drugo skupino in z njo vozili do Varšave. Plasman ekipe se bo računal po točkah za obe tekmi skupno.

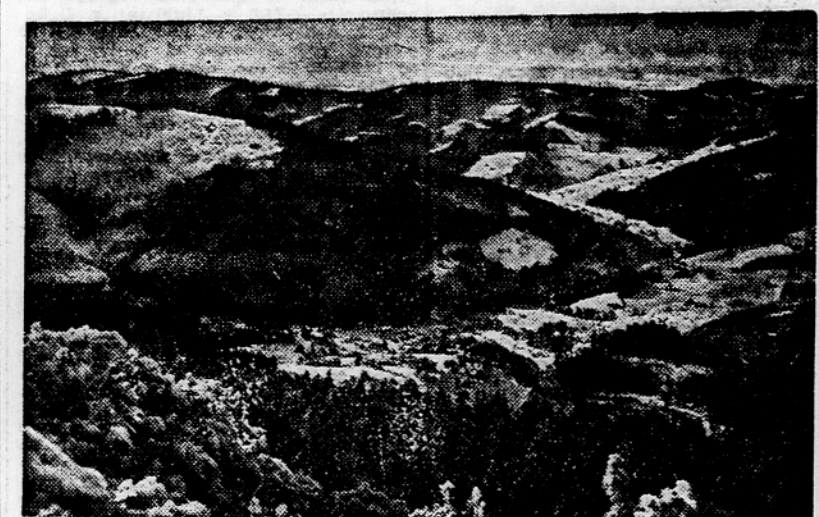
Druga obletnica organizacije romunskih športnikov

Pred dnevi sta minili dve leti, odkar je bila ustanovljena Organizacija narodnega športa v Romuniji. Odtlej se je število fizikulturnikov od 6000 povzpelo na 87.000. Število športnih organizacij pa na 961. V okviru Organizacije narodnega športa deluje 523 sindikalnih športnih društev z nad 40.000 člani. Novo športno združenje je doslej organiziralo največ mednarodnih srečanj v zgodovini romunškega športa in s tem mnogo pripomoglo k zbližanju fizikulturnikov sosednih demokratskih držav.

Novi prvaki češkoslovaške v smučanju

Pred dnevi so bile v špindlerjevem mlinu na Češkoslovaškem tekme za državno smučarsko prvenstvo. Tekmovanja so se udeležili najboljši češkoslovaški smučarji.

Prvaki v posameznih disciplinah so postali naslednji tekmovalci in tekmovalke:

Špindlerjev mlyn, znano smučarsko središče na Češkoslovaškem

NAMIZNI TENIS

Tekmovanje za pokal Kranja

V soboto so se je v Kranju nadaljevalo tekmovalstvo za pokal Kranja v namiznem tenisu. Ker ekipa Tekstilindusa tudi danes ni nastopila, je izgubila dvoboj proti Gimnaziji in Intexu w. o. 5:0.

Študentski: Projekt 5:2
Kuster: Razpetič 1:2, Rebolj: Vrhuno 2:1, Jankovič II.: Kompare 2:0, Rebolj: Razpetič 2:0, Kuster: Kompare 2:0, Jankovič II.: Vrhuno 1:2 in Rebolj proti Komparetu 2:0.

Udarnik: V. gimnazija 11:4

V nedeljo dopoldan je bila v Ljubljani v telovadnici gimnazije na Poljanah prijateljska tekma med namizno-teniskimi ekipama V. državne gimnazije in SFD Udarnika iz Kranja. Rezultati so bili naslednji:
Ženske: Bedenk (U): Jerman 2:0, Stump (U): Božič 2:0, Bedenk (U): Jerman 2:0, Božič 2:0; moški: Petkovič (U): Kunst 1:2, Modrijan (U): Gogala 2:0, Rebolj (U): Filipjan 2:1, Novak (U): Kunst 1:2, Petrovič: Filipjan 2:1, Rebolj: Gogala 2:0, Novak: Filipjan 2:0 in Modrijan proti Kunstu 2:2; mešana dvojica: Bedenk-Rebolj (U): Kunst-Jerman 2:1; moške dvojice: Petrovič-Gramatšičko (U): Gogala-Filipjan 2:1 in Rebolj-Novak (U): Filipjan-Gogala 2:0.

Kladivar: Polet 7:2

Ker je reprezentanca mesta Ljubljane iz razumljivih razlogov petkovo soboto dvoboj odpovedala, je moštvo Kladivara

povabilo na revanšno srečanje moštvo Poleta iz Maribora. Ekipa Poleta, ki je bila že v prvem srečanju poražena z 8:4, je tudi to pot podlegla z rezultatom 7:2. Dvoboj je bil odigran pred približno 100 gledalci v Domu SFD Kladivara. Medtem ko so bile prve igre zaradi nerednega treninga igralcev obeh moštvev nekoliko manj živahne, so se nasprotniki proti koncu dvoboja vrgli in z napesto borbo razgibali gledalce. Tehnični rezultati dvoboja so naslednji: Korenčan:Božat 15:21, 21:10; 14:21; Medvedšek:Čoh 22:20, 21:13; Koch:Bradešček 16:21, 21:13; 19:21; Medvedšek:Božat 21:10, 24:28; 17:21; Korenčan:Bradešček 12:21, 13:21; Koch:Čoh 21:13, 21:16; Medvedšek:Bradešček 10:21, 18:21; Koch:Božat 12:21, 19:21; Korenčan:Čoh 13:21, 18:21.

Tekmovanje za prvenstvo Makedonije v namiznem tenisu. Skopljanska ekipa je premagala priljsko 5:0 in se a tem uvrstila v finalno srečanje, kjer je Skopje I. premagal Skopje II. z rezultatom 5:4. V tekmovalstvu za posamično prvenstvo je sodelovalo 24 igralcev. Prvo mesto je zasedel grafični delavec Jovan Božič, član fizikulturenega aktivna »Grafičari iz Skopja, ki ni zabil nobene igre. Prvenstvo češkoslovaške namizne tenisu se je osvojil Tokar iz Bratislave. Na tekmovalstvu niso sodelovali Vanja, Andreja in drugi prvotrajni igralci.

SFD »Železnikar Javornik« sporoča vsem društvom, da so smučske tekme na sektorju »Stol-Belčica«, najzavljane na 14. marca t. l. pričneane na 28. marec 1948, zaradi smučskih poletov v Planici.

Marijan Milnar šahovski prvak Ljubljane

Po dobrih dveh mesecih se je včeraj končal šahovski turnir za prvenstvo Ljubljane, ki ga je po ostrim boja med prve šestorico končno osvojil Marijan Milnar s 12 in pol točke od 15 možnih (na 85 %). Druge nagrade je osvojil Joško Šušnik s 12 točkami, tretjo iz desetih delila mojstra Petek in Preinfalk, a po to in šesto Levačič in inž. Sikosek Gorja. Nadaljnja mesta so zasedli: Požar 8 in pol, Kržišnik 7, Vrhovec Slavko 6 in pol, Bajec Ivo ml. 6, Hren, Mrzljak in inž. Petrič po 6 in pol, Gregorič 3 in pol, prof. Ferjan 3 in Slava Čvanjkijeva 1 in pol točke.

Turnir je imel precej močno zasedbo in se je končal v znamenju lepih uspehov prvokategorikov, med katerimi sta pokazala napredek zlasti prva dva. Medtem ko je Milnarjeva močna dasi nekoliko nestalna igra, še dalje ponosna, je zlasti presentil Šušnik, kot izreden praktični in borbeni igralec. Mojstra Petek in Preinfalk sta nastopila na turnirju po daljšem odmoru in zato morda nista razvijala vseh sil, temveč se bolj poskuševala starih izkušenj; zlasti Petek je razljal ostro taktilno izredno vaikanje prakse. Inž. Sikosek je proti koncu turnirja zelo popustil, medtem ko se je Levačič kot uporen tekmovalce prav v zadnjih kolih položal zelo pravilno. Med zmagovalce šteje tudi Požar, ki sicer prve kategorije ni potrdil, a je bil vsakomur nevaren in soliden igralec. Nadaljnja mesta so zasedli najmlajši udeleženci Kržišnik, mladinski prvak Vrhovec in Bajec ml., ki se razvijajo v močne igralce in se spuščajo v enakovreden boj z najboljšimi. Ostali udeleženci so sicer nekoliko zastopali, a mestoma bili vsakomur nevaren in izkušen nasprotnik. Slava Čvanjkijeva še daleč ni nudila tako slabega odpora, kot morda kaže točke. Pridobljene izkušnje v teh najtežjih partijah ji bodo medre koristne v borbi na ženskih turnirjih.

Turnir je potekel v rodu kljub pogostim zažrtovanjem igralcev, od katerih se jih nekaj ni moglo primerne povestiti turnirju.

Marljivo delo šahistov

Umetna valilnica
DRŽ. PODJETJA ŽIVINOPROMET
V LJUBLJANI
sprejema
KOKOŠJA JAJCA V VALJENJE
vsak četrtek od 9. do 12. in od 14.
do 18. ure. Gosja, rečja in purja jajca
bo sprejela valilnica le dvakrat tekom
valilne sezone po obvestilu v dnevnem
časopisu.
Valilnica posluje za stranke vsak
dan od 9. do 12. in od 14. do 18. ure.
Naročila enodnevnih piščancev
sprejema umetna valilnica »Živino-
promet«, št. Vid pri Ljubljani, tele-
fon 7-80 in valilnica »Perutnine« —
Ptuj, telefon 13.

Vabilo
na
REDNO SKUPŠČINO

Vinarsko združbo z o. j. v Mariboru,
ki bo v nedeljo 4. aprila 1948 s pri-
četkom ob 8. dopoldne v dvorani Za-
družnega doma, Partizanska cesta 6.
DNEVNI RED:
1. Otvoritev skupščine, volitev zapli-
snikarja in dveh overovalcev.
2. Čitanje in odobritev zapisnika
redne skupščine leta 1947.
3. Poročilo upravnega odbora.
4. Poročilo nadzornega odbora.
5. Razmotrivanje in odobritev skle-
pov računov za leto 1947.
6. Sklepanje in razdelitev poslovnega
prebitka.
7. Sklepanje o razrešitvi upravnega
in nadzornega odbora.
8. Volitev:
a) 5 članov upravnega odbora,
b) 3 članov nadzornega odbora in
2 namestnikov.
9. Določitev zneska, za katerega sme
upravni odbor zadruzo zadolžiti.
10. Predlogi in priporočila.
11. Skupščina je sklepna, če je bila
pravilno sklicana in če je navzoča vsaj
polovica združnikov, vendar se ve-
liko sklepov ne glede na število pri-
sojnih članov 1 uro po določenem ča-
su (den 20. zadružnih pravil).
Smrti fašizmu — svobodo narodu!
Za upravi odbor:
Tajnik: Predsednik:
Vilko Rudi, I. r. Miloš Gnuš, I. r.

Zahvala

Zahvaljujemo se vsem, ki ste
sočustvovali z nami ob težki iz-
gubi našega ljubljene očka,
moža in brata

Franca Deržaja

Posebno zahvalo smo dolžni
tistim, ki so mu poštrenovalno
stregli in lajšali trpljenje v
težki bolezni, dalje tovarišem
pevcem in godbenemu odseku
poslnih uslužbenecv za v srce
segajoče žalostinke.
Srčna hvala darovalcem cvetja
in vsem, ki ste draga poka-
nika v tako častnem številu
spremljali na njegovi poslednji
poti.
Ljubljana, 11. marca 1948.
Zalujoča žena Betka, hčerki
Irena, Marjanca, brat Stanko

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki ste
spremlili našo drago pokojnico,
zlatno ženo in mater

Marinko Fink

rojeno Pogačnik

na njeni zadnji poti in jo ob-
su s cvetjem, ki ga je vedno
tako zelo ljubila. Posebno se
zahvaljujemo prečastnemu pa-
tru Romanu za častno spre-
stvo, vsem sestanovalec in
vsem prijateljem in znancem,
ki so se naše drage pokojnice
kakor koli spominjali. Tudi se
tem potom zahvaljujemo za vse
izraze sožalja.
Sv. maša zadušnica za drago
pokojno se bo brala v sredo dne
17. marca ob 7. zjutraj v cerkvi
Marijinega Oznaničenja.
Ljubljana, 14. marca 1948.
Zalujoči:
Ing. Hugon Fink, mož; Ivan sin,
ter ostalo sorodstvo

Čevljarna št. Vid
potrebuje takoj
štiri čevljarske
pomočnike
za vsa dela. — Ponudbe na:
»Čevljarno št. Vid — Ljubljana«

KLO ŠMARTNO PRI LITJI
razpisuje mesto
mlinarja

Za svoj mlin v črnem potoku. — Mlin
je na vodni pogon, ob nizkem stanju
vode na električni. Ponudbe je po-
slati na KLO Šmartno pri Litji. —
Stanovanje na razpologo v mlinu.
KLO Šmartno pri Litji

Mestna vrtnarija

LJUBLJANA, Cesta na Rožnik št. 2
SPREJME TAKOJ V SLUŽBO
(event, s stanovanjem)

ŠTIRI VRTNARJE
ŠTIRI VAJENCE
ŠTIRI VAJENKE
ŠEST DELAVCEV
ŠEST DELAVK

Kupujemo
STEKLENICE

v vsaki količini:
VINSKE STEKLENICE po 1 l,
BUTELJKE po 7 del,
KONJAK steklenice po 7 del,
VERMUT—CINZANO steklenice
po 9 del,
in vsakovrstne steklenice za likerje.
Manjše količine steklenic spreje-
ma naša poslovalnica 12
v Prešernovi ulici,
večjo količino pa
Trgovsko podjetje »VINOTRG« MLO,
LJUBLJANA, Frankopanska 11.

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi naše ljub-
ljene hčerke in sestre

MARIJE LADINIK

se vsem, ki ste sočustvovali z
nami in jo tako številno spre-
mlili na njeni zadnji poti, pri-
srčno zahvaljujemo. Posebna
zahvala č. g. župniku za tola-
zbo ob zadnji uri in tolažilni go-
vor, cerkvenim pevcem za lepo
petje, dalje sestanovalec in
sosedom za vso pomoč, ter vsem
ostalim za prelepe darovane
venice in cvetje, ki ga je pokoj-
na tako ljubila.
Črna pri Prevaljah, 10. III. 1948.
Zalujoči: starši, brat, teta in
ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki so
na zadnji poti spremlili našega
predragega očeta in deda

JOSIPA KOZUHA

profesorja v pokoju in bivšega
dolgoletnega predsednika ne-
kdanje Dijaške kuhinje v Celju
Posebno se zahvaljujemo pro-
fesorju Kardinarju in opatu dr.
Kovačiču za častno spremstvo,
profesorju Kardinarju, direktor-
ju Mravljaču in prof. Rošu za
prelepe in globoko govore ob
odpitem grobu. MO sindikata
prosvetnih delavcev in vsem
ostalim za venice in šopke. Gi-
njenji smo bili, ko smo videli,
da je zadnja čast izkazala tudi
številna deputacija, one mladi-
ne, ki je pokojniku bila vedno
tako pri srcu. Zahvaljujemo se
primariju dr. Rajspu za skrb v
telesnih težavah pokojnika v
zadnjem mesecu njegovega ži-
vljenja, ter vsem ostalim prija-
teljem in znancem, ki so ga obli-
skovali in se zanimali zanj.
Zagreb, Celje, 10. marca 1948.
Zalujoči:
sin dr. Fedor Mikšič, snaha
Justi roj. Kmet, ter vnuki:
Fedora, Iztok in Saša.

Opozorilo

Vse, ki se pisemno obračajo na nas
s prošnjo, naj jim sporočimo naslove
malih oglasov, prosimo, da navedejo
številko oglasa in priložijo 5 din za
odgovor.

Oglasni oddelek »Slov. poročevalca«

Potrebujemo
izvežbanega
SLAŠČIČARJA
ZA TAKOJŠEN NASTOP.

Ponudbe poslati na naslov:
MESTNA SLAŠČIČARNA, Kranj.

PARKETARSKA in PEČARSKA dela
ter vsa ostala popravila prevzema
parketarsko podjetje

JURAJ PETROVIĆ — ZAGREB,
Tomislavov trg št. 17
in pečarsko podjetje »PRIGORKA« —
ZAGREB, Vlaška ulica, št. 86
Telefon št. 33-961 — iz prijaznosti.

Za takojšen nastop

sprejememo
pisarniško moč
veščo vseh pisarniških del.

TOVARNA

tekstilnih in usnjarskih pomožnih
sredstev,
Ljubljana
ZALOSKA CESTA 54.

PRODAJAMO

Motor od tovornega avtomobila GMC.
KUPIMO decimalno tehtnico 1000
kg, decimalno tehtnico 500 kg, in
2 železni ročni blagajni.
Ponudbe poslati na predstavništvo
»OMNIA«, Ljubljana, Gajeva ul. 6.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše ljub-
ljene hčerke

Marjetice-Metke

izrekamo najtoplejšo zahvalo
vsem, ki so jo spremlili na nje-
ni zadnji poti in darovali cvet-
je ter z nami sočustvovali.
Ljubljana, 14. marca 1948.
Zalujoči rodbini:
NUČIC-SLABE

Za Ekonomijo

TEKSTILNE TOVARNE
Medvođe

iščemo

dva gospodarska
pomočnika
in
enega vrtnarja

Nastop takoj.
PONUDBE NA GORNJI NASLOV.

Trgovske
pomočnike

specerijske stroke
ter KURIRJE
S TAKOJŠNIM ALI POZNEJSIM
NASTOPOM
sprejme
DRŽ. TRGOVINSKO PODJETJE

KOLONIALE,
Ljubljana, Tyrševa 31

ELEKTRIČNA CESTNA ŽELEZNICA
V LJUBLJANI

sprejme v službo, več
sprevodnic,
delavcev,
voznikov ter
elektrikarjev.

Lastnoročno pisane prošnje je
vložiti do dne 20. marca 1948, v
UPRAVI PODJETJA, personalni od-
delek, remiza, Celovška c. 164.

+

Nenadoma nas je zapustil
naš predobri mož, oče, dedek,
brat in stric

Ciril Lilek

poštni inšpektor v pokoju

Pogreb bo v nedeljo dne
14. t. m. ob pol 16. iz kapele
sv. Andreja na pokopališču k
Sv. Križu.

Ljubljana, 13. marca 1948.

Zalujoči:

žena Ana, sin Radoš, snaha
Vida, vnukinja Nadica, in
ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Vsem, ki ste nam ob smrti
naše ljubljene hčerke in sestre

Vere Stanko

bili ob strani in jo spremlili v
tako častnem številu na njeni
zadnji poti, iskrena hvala. Po-
sebno se pa zahvaljujemo raz-
našalkam podružnice Slove-
nskega poročevalca, pevskemu
zboru ECZ in vsem ostalim, ki
ste jo spremljali na zadnji
poti.

Ljubljana, 18. marca 1948.

Zalujoči:

družina Stanko in ostali
sorodniki

2 pisarniški moči
Z ZNANJEM STROJEPISJA
sprejememo.

Pismene ponudbe na Podružnico
»SLOVENSKEGA POROČEVALCA«
Kranj.

Opravo, I
POLICE, MIZE
ZA SPECERIJSKO TRGOVINO IN
TOČILNICO
prodam

Naslov v oglasnem oddelku.

S takojšnjim
nastopom iščemo

1 lesnega manipulanta,
1 železninarja,
1 manufakturista
ali tekstilca,
1 nočnega čuvalja.

Ponudbe poslati na
»OSKRBO«, bivšo ŽELEZNINO,
Ljubljana
TYRŠEVA CESTA 16.

RADIO-
APARATE
vseh vrst,
rabljene,
prodajam
Trgovina
»Narodni radio«

ZAGREB, Prilaz Jugosl. Armije 76
(bivša Deželjska ulica)

POLAGA, STRUŽI,
IN VOŠČI NOVE
IN STARE

PARKETE

BOKAL ANTON
LJUBLJANA

RESLJEVA CESTA ŠTEV. 23
TELEFON 35-56

Zahvala

Ob nenadomestljivi izgubi na-
še nadvse ljubljene mame, že-
ne, sestre, tete in stare mame

Frančiške
Kogovšek

rojene Peterneč

se najiskrenejše zahvaljujemo
vsem sorodnikom, prijateljem in
sosedom za izraze sožalja ter za
darovano prekrasno cvetje. Po-
sebno zahvala smo dolžni pred-
duhovščini za častno spre-
stvo, dalje dr. Graparju in dr.
Savinsku za pomoč v njeni težki
bolezni ter vsem, ki ste jo
spremlili v tako velikem številu
na njeni zadnji poti.

Ljubljana, Maribor, Split,
Zagreb, dne 14. marca 1948.

Zalujoče rodbine:

Kogovšek, Adamič, Berginc,
Benkovič, Martinčič, Čiuha,
Deisinger, in ostalo sorodstvo.

UPRAVA HIDROMETEOROLOŠKE
SLUŽBE PRI VLADI LRS
POTREBUJE VEČJE ŠTEVILCO
vremenskih
opazovalcev

za razna službena mesta na teri-
toriju LR Slovenije.
Sprejmejo se tovariši od 18 do
35 let stari z nižjo srednjo šolo.
Pismene ponudbe z življenjepisom je
poslati ali se osebno javiti, pri
UPRAVI
HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE
pri vladi LRS, Ljubljana, Dvor-
žakova ulica št. 3-I (dvorišna
zgradba). Poštni predal: 226 —
št. telefona 36-40.

SOVJETSKA KRITIKA

je ob izidu dela zapisala:
»MLADA GARDA«
je eden izmed tistih redkih romanov,
o katerem lahko rečemo: To je zdaj
tista prava knjiga, na katero smo
čakali!

Lado Velkavrh

gostilničar

Pogreb draga pokojnika bo
v nedeljo 14. marca ob pol 17.
z 2al, iz kapele sv. Nikolaja, na
pokopališču k Sv. Križu. Maša
zadušnica bo v soboto 20. marca
ob 7. v cerkvi sv. Cirila in Me-
toda.

Ljubljana, 13. marca 1948.

Globoko žalujoči:
žena Boža roj. Pajk, oče Anton,
mati Terezija, sestre: Ančka
por. Žagar, Malči por. Vel-
konja, Tončka, Milena, test
Vinko Pajk, vsaki: Emanuel,
Vojko in Tugo, nečakinji: Irena,
Andreja in ostalo sorodstvo

Zahvala

Vsem, ki ste spremlili na zad-
nji poti našega ljubega moža
in ateka

Ivana Robnika

naša najpristronejša zahvala.
Posebno se zahvaljujemo tova-
rišem zdravnikom, zastopniku
mestnega odbora OF tov. Simo-
niču, zastopniku Dijaškega do-
ma in mladine tov. Balaziču,
zastopniku učiteljskega tov. Go-
lezu, zastopniku proforskega
zboru tov. Maksu Kavčiču za
ganjlive v srce segajoče govore.
— Vsem darovalcem venecv in
cvetja in vsem tistim, ki so po-
klonili darove Dijaškemu domu
in revnim dijakom, najpristronej-
ša zahvala.

Rodbina Robnikova

Ivan Ribič Stojan:

Ljudje onkraj reke

Roman

100

Peter ga je zgrabil za ramo — in se stresel tudi sam. Medel
soj luči je padal v plitvo izkopano jamo, iz katere je molela
mrtva človeška roka.
»Komatar! Dvignil ga je z eno roko, v drugi pa je krčevito
stiskal revolver. »Koliko jih je tu notri? Štirje? Pet?«
Široko razprte oči so se zazrle v Petra. Tiho, šklepetaje z
zobmi je izdaval:
»Štirje...«
Peter ga je potegnil še bolj k sebi. »In peti? Kje je — peti?«
Komatar je molčal in drgetal.
»Kje je — gestapovec?«
»Ne vem,« je zagrgal.
Vendar res! je spreletelo Petra.
»Živ?« je vprašal.
Komatar je nemo pritrtil.
»On ti je ukazal — da pojdi po policijo?«
Komatar se je zamajal.
»Moral — moral sem.«
Peter ga je s studom sunil od sebe, da je telebnil v sneg.
»Kaj si moral? Moriti? Svoje ljudi — ubijati? Banditi! Mo-
rilec!« V tistem trenutku pa se je zgrozil tudi sam: pomislil je
na Tomaževe tovariše. Do kraja vznemirjen in napet se je sklonil

k trepetajočemu človeku, ki je ječe ležal pred njim: »In kateri
od tistih je bil — gestapovec? Imel Povej! Ne laži!«
Komatar se je onemogo dvignil in tiho povedal:
»Štefan — so ga klicali vaši.«
Petra je zgrabil bes. Dvignil je revolver.
»Po pravici povej, sicer...« Škrtnil je z zobmi.
»Res, res je, kar sem rekel.«
V naslednjem trenutku pa se je Peter že obvladal.
»Kje je zdaj? Vstani! Govori! Vse, kar veš! Sedel je na
izkopani kup snega, revolverja pa ni povesil. »Boš govoril!«
Komatar se je nenadoma vzpel, kot bi bil zadet, in zviška
padel na kolena.
»Me ne boš ubil? Povej, povej! Otroke imam!«
»Tale so se borili tudi zanje. Pa si jih dal pobiti. Zivina si.«
Komatar ga je z drhtečo roko zgrabil.
»Reci, reci, da me ne boš ubil. Vse bom povedal.«
Peter mu je iztrgal roko.
»Njihove smrti te pa ni bilo strah? Zdaj pa nehaj!« Grožnja
je bila v njegovem glasu. »Povej, kdaj si prvič govoril s Šte-
fanom?«
Drgetal je kot v mrzlici in zabljal:
»Jeseni, jeseni je bilo. Takrat, ko so me hoteli izseliti. Nisem
si znal pomagati.«
»Tako!« Peter je vstal. »In zato si šel izdajati tiste, ki so bili
pripravljeni, umreti zato, da bi mogel ostati na svojem! Pfej!«
»Vem, vem. Poslušaj!«
»Dovolj! Si dobil za tole...« Počasi se je ozrl proti grobu.
»Si dobi za to tudi — denar? Ne laži! Vse vem!«

Peter je s pričakujočim pogledom obvisel na trepetajočih Ko-
matarjevih ustnicah. V soju leščerbe je videl, da se mu je čelo
orosilo z velikimi znojnimi kapljami.
Komatarja sta dušila strah in nemoč.
»Moral sem vzeti. Ne zato, ker sem hotel. Moral sem, dru-
gače bi mislili...«
»Da si poštenjak, kaj ne?« Peter je postal ledeno miren. »Ko-
liko?« je vprašal in ni odmaknil pogleda z njegovih oči.
Kaj?...
»Vprašam te — koliko si dobil za ta življenja?«
Komatar je sklonil glavo.
»Odgovori!«
Nekaj je šepetaje zamrmral.
»Ne razumem.«
»Dve sto...« je potem nekoliko glasneje ponovil in umaknil
pogled. »Dve sto mark.«
Petra je prevzel gnev. S težavo se je krotil.
»Zdaj pa povej vse!«
»Kaj?«
»Kako se Štefanu še drugače pravi?«
»Misliš...«
»Kako se piše?«
»Ne vem.«
»Veš!«
»Res ne.«
»Potem...« Dvignil je revolver.
»Reja. Toda to sem samo od drugih slišal; tako mimogrede.
Ne vem, ali je prav.«